

KEJAL

2 Aylık Kiri Kadın Dengisi YİB 1 Sayı 1-4

Ekim 1997 200.000 TL

KEJAL'IN YAŞAMI TEHDİT ALTINDA

KEJAL'A SAHİP ÇIKALIM

JUJİN

2 Aylık Kürt Kadın

Dergisi

Yıl: 1

Sayı: 3-4

Ekim - 1997

Sahibi : Oya Coşkun

Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü: Songül Tanrıku

Grafik Tasarım: Roşa

Teknik Uygulama: Sakine

Adres: İstiklal Caddesi:

Terkos Çıkmaızı.

Karaaslan Apartmanı.

No: 109 Tünel-

Beyoğlu/İSTANBUL

Tel: 0216-292 18 66

Baskı: Ceylan Matbaası

Abone koşulları:

Yıllık (6 sayı)

Yurt içi: 600.000 TL

Yurt dışı: 30 DM

Yapı ve Kredi Bankası

Yayla Şubesi- İstanbul

Hesap Numarası:

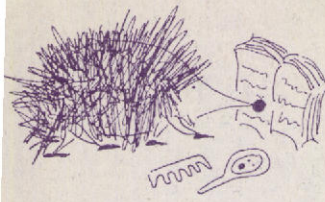
3004813-2

Almanya temsilcisi: Baran

Jujin 2 ayda bir yayınlanan kadın dergisidir. Katkıda bulunanlar tarafından verilen yazıların ve görüştüğümüz insanların görüşlerinin yayınlanması, bizim görüşlerimizle aynı olduğu anlamına gelmez. Jujin kadınların seslerinin herhangi bir kısıtlama ve sansüre uğramadan işitilebileceği bir yerdir.

i ç i n d e k i l e r :

Sunuş	1
H.Yaşar - Kızımı Seviyorum Ama Koruyamıyorum.....	2
Leyla - Bak Ak Tren Geliyor, Selam Veriyor!	4
Çeviren: Zetal - Savaş İçinde Savaş	6
Hatice - Canan - Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Projesi	9
Hande - Rızgari Kadın Grubu (1970-80)	11
Baran - Nigar Hasip Karadaky.....	18
Sema - Ölümden Sonra	20
Dilşah - Kürt Kadını Ve Cinsellik.....	22
Baran - İlk Çelişkilerim.....	25
S.Tanrıku - Beni Anlayabilir misin?.....	27
H. Şevin - Kadınlar Koğuşu	28
Dicle B. Koşar - "Kürt Zenginleri Halkına İhanet Ediyor."	30
Bercan - Seks Çalışanları Örgütleniyor	33
Dilşah - Seks Köleleri (3).....	36
Y. Aldoğan - Dayak Bir İletişim Biçimi midir?.....	39
Hazal Çelik -Feminizm (2).....	40
Zehra - Çirokek Ji Çirokek Jinan Meta Seyrane	44
Canan - Kirpinin Dikenlerine Takılanlar	45
Dilşah - Kürt Kadın Portreleri (7).....	47
Saniye - Hükmetmenin Sanatı.....	48
Şilan - Sokak Lambası.....	50
Hülya Satık - Aile İçi (!) Şiddet.....	52
Evin Bilge - Kara Fatma Efsanesi.....	54
Arjin Kadın Grubu - Neden Dayanışma ?.....	56
Sibel - 12 Eylül'de Çocuklardık	58
Nejla - Örgütlenmede Gizli Açmazlar.....	62
Derya Duman - Ölüm ve Gözyaşı.....	64

Merhaba,

Uzun bir aradan sonra yine beraberiz. Hiç birimiz uzun aralıklarda beraberlikten yana değiliz. Ancak teknik bazı sorunlarımızı çözmek za man aldı. Her neyse... Bundan sonra böyle uzaktaki bir aradan uzak

olmak dileğiyle hepinize tekrar merhaba...

Bu sayıda 3. ve 4. sayının yazıları birlikte yer alacak. Aradan geçen süre çok uzadığına bazı haberleri eklemedik.

Bu arada Türkiye ve dünyada baş döndürücü gelişmeler devam ediyor. En önemli Barış Treninin engellenmesi ve otobüslerle barış yolculuğuna çıkanlara yapılan muamelelerdi. Hepiniz okumuş veya duymuşsunuzdur. Jujin de onları uğurlayan çoşkulu kalabalığın arasındaydı. Her ne kadar planlandığı gibi kadın örgütleri olarak hep beraber alana yürüyerek giremediyse de bütün engellere rağmen İstanbul'un dört bir yanından kadınlar alana geldiler ve her karışında yerlerini aldılar. İnsanlar, saatlerce bir şenlik havasıyla çoştular. İç sayfalarımızda bununla ilgili bir haber Leyla arkadaşımız tarafından hazırlandı.

Süleymaniye'de genç bir kadın için, kocasının nüfuzlu silesi tarafından şüphe üzerine başka bir erkekle ilişkisi var diye öldürülme kararı alındı. Ancak hamile olması üzerine bu karar geçici ertelenerek şimdilik burnunun kesilmesine ve doğumundan sonra da idamına karar verildi. Kejal'in öyküsünü sunuyoruz ve bu sadece okunup geçilecek bir öykü değildir. Konuyla ilgili ayrıntıları Hatice Yaşar'ın "Kızımı Çok Seviyorum Ama Koruyamıyorum" adlı yazısında bulabilirsiniz. Bu vahşete dur demek için, Haber bandımızda da yer alan YNK'nın Ankara bürosuna kadınların bu olayı knaycı birer faks çekmesi, Kejal'in hayatını korumanın ötesinde bu gibi durumlarda artık sessiz kalmayacağımızı da göstermek olacaktır.

Çünkü kadınlar yine hırpalanmakta, tecavüze uğramakta, dayak yemekte, şiddete maruz kalmaktadırlar. Tecavüze uğrayanlarla ilgili olarak devlet tarafından pek bir şey yapılmasa da dört avukatın açmış olduğu Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Projesi çalışmalarına başladı. Bu herhalde bütün çarpınmalarına rağmen müvekkili Zeynep Avcı'nın tecavüze uğradığını kanıtlamak (hukuki açıdan, yoksa gayet açık) için kendisine olanak sağlanmayan Eren Keskin'in çabalarını daha güçlendirecektir. Yine daha başka Şükran Avcılar, Remziye Ding'lerin olmaması ve onlara bu vahşeti yaşatanların yaptıklarının yanında kalmaması için bu proje çok önemli işler görecektir. Bu konuda kendilerini kutluyoruz. Bununla ilgili daha geniş bir haber arkadaşımız Hatice ve Canan tarafından hazırlandı.

Kürt kadınlarının sorunlarının çözümü ve dönüşümün yaşanabilmesi için, farklılıkları bir arada hoşgörü içinde dayanışmanın önemini tartışılmaz kalmaktadır. Muhalif gruplar, anlayışlar eğer dayanışma ağını süredileştirilirse bir çok şey açılır. Bu konuda Arjin Kadın grubundan önerilen dayanışma ile teknik sorunumuzu aştık. Kendilerini ifade ettikleri, tanıttıkları yazıları bu sayıda yer almaktadır. Bu arada daha önce de belirttiğimiz gibi her kesin yazdıkları kendi görüşleridir. Ve herkesin kendisini ifade etme hakkı vardır; bunu biz kadınlar engellemekten öte, gözümüz gibi korumalıyız. Çünkü binlerce yıldır bunun mağduriyetini biz yaşadık ve başka kadınlara yaşatmak her halde bizim işimiz olmayacaktır. Birilerini sevmek zorunda değiliz ancak zorbalık dışında onları tolere etmek zorundayız da. Özellikle kadın grupları arasında her türlü sese hoşgörülü olmak ve erkek egemence zorbalıkların dışında farklı kimlik ve ifadelere açık olmak bizleri güçlendirir.

Haber bandımızda da yer alan, yarıdan fazlasının kadın olduğu yüz TIBSET çalışanının, Ağustos'tan bu yana başlattığı grevi Jujin olarak destekliyoruz.

Kürt kadınların ezilmişliklerinin, sorunlarının doğru teşhislerinin doğru çözümleri de getireceği ve tarihini oluşturacağı bilinci ile, 70-80 arası Kürt kadın gruplarından ikinci grubun tanıtıldığı dizi yazımıza başladık.

Haber bandımıza toparlayabildiğimiz, ulaşabildiğimiz tüm haberleri derleyerek daha da okunaklı yazmaya çalıştık.

Bütün yazılar ve yazarlar hakkında biraz bilgi vermek isterdik ancak yer darlığından yapamıyoruz. Meraklıların bütün dergiye okuması gerekecek. Bu arada aramıza yeni katılan ve daha önce beraber çalıştığımız Hatice, Derya Duman, Dicle, Leyla ve konuk yazar olarak katkı sunan Yazgülden Aldoğan'a, şiir kitabı ve resimler gönderen Hüseyin Elçi'ye, her zaman olduğu gibi bize yine mizanpajda yardım eden Sakine'ye, Fuat'a cezaverinden mektuplarını esirgemeyen tüm dostlar hoş geldiniz ve teşekkürler ediyoruz.

"Kızımı Çok seviyorum ama koruyamıyorum"

Kejal'ın babası

H
Y
A
Ş
A
R

Süleymaniye'de kadınların yayınladığı Jiyanawa isimli derginin 5 Temmuz 1997 tarihli 2.sayısında yer alan birinci haber bu başlığı taşıyor. Haberin yanibaşında alınderisi yerinde doğal olmayan bir beyazlık görünen genç bir kadın ; resmi vardı. Resimdeki kadın; babasının çok sevmesine rağmen koruyamadığı Kejal.

Süleymaniye'ye; memleketimizin özgür parçasında, Hawler'den sonra; ilan edilen 2.başkent. Kurulduğu andan itibaren sömürgecilere aman vermeyen Dar'ul mulki Baban.Salim, Piremerd,Goran,şex Mahmut Berzenci ve belkide en önemlisi ilk kürt feministi diyebileceğimiz Hapse Xane Nekip'in şehri yerlilerinin deyimiyle "şeri helmet ü gurbeni". 75 yenilgisi sonrası "sosyalist bir alternatif gerekir" diyerek, hiç tereddüt etmeden yeniden dağlara yönelen Komelay Rençderani Kurdistan'ın ana kadrolarının biri darağacında, diğeri çatışmada katledilen ilk iki sekreterinin-sonuncusunun da- yerlisi olmakla övündükleri ilk Kürt Üniversitesi'nin kurulduğu Süleymaniye; Güney parçamızda sol geleneğin başkenti.Kejal'ın babasının çaresizliğini; gazeteler aracılığıyla ilan ettiği bu şehir

omurgasını Komela'nın oluşturduğu YNK'ın başkenti. Hükümetin başbakanı dahil ezici çoğunluğunu Komela'nın ilk kadroları ve son polit-büro üyeleri oluşturmaktadır. Geriye kalan yöneticilerin tümü de; en azından kendisini sosyal-demokrat olarak tanımlamaktadır. Süleymaniye'nin son valisi ise; Komela kurucusu, "komünist bölücü örgüt kurmaktan" idamla yargılanmış ve 91 baharına kadar dağlarda sosyalist bir memleket için mücadele etmiş ve yıllarca özgür memlekette kadınlara "nasıl bir cennetin" bahşedileceğini defalarca yazmış olan birisi. Memleketimizde sol hareketin birkaç kalesinden birini oluşturan Süleymaniye son altı yıldır sosyalist Kürt erkeklerince idare ediliyor. Jiyanawa Dergisi'nin sahibi ve başyazarı Perixan Şewki (Şemam) ise 92 seçimlerinde YNK'nın listesinden parlamentoya seçilen dört kadın milletvekilinden biri; yoldaşı ve daha sonra kocası olan Kak Cabbar yıllarca Komela'nın şehirlerdeki illegal örgütlenmesinin başında yer almış ve kurtuluştan bir yıl önce yakalanmış ve bir yıla yakın süren sorgulanması sürecinde tek bir isim vermeden Saddam'ın özel mahkumu ilan edilerek "kaybedilmiş" bir özgürlük kahramanı. Dolayısıyla bir

d
i
d
o

2

"Musa Anter Barış Treni" gidecek. Bölgede ve dünyada sorunların savaş yerine barışçıl yöntemlerle ele

anlamda iktidarda olan Şemam'ın gazetesinde yer alan bu çaresizlik haberi Kejal'ın ya Saddam veya Hawler hükümetinin (olağan KDP YNK çelişmesi gereği) nüfuz bölgelerinden birinde kadre uğradığı izlenimi veriyor. Sömürgecilerin her türden zulmüne karşı bir anlamda bağışıklık kazandığımız için olsa gerek ilk bakışta haber pek çarpıcı gelmiyor ve belki de en son okunacak yazı olarak sıralanıyor.

Ancak yazı okununca gerçeklik vehamete dönüşüyor. 20-25 yaşlarındaki Kejal evli: Nüfuz sahibi bir aileden gelen kocasının yakınları genç kadının başka bir erkekle ilişkisi bulunduğu şüphelenmektedirler. Öldürme kararı alınır ama kadının hamile olduğu anlaşılır. Ölüm cezası doğuma kadar ertelenir ama yine de geçici bir ceza hak görülür ve genç kadının burnu kesilir. Kızının yanında yer alan yoksul baba bir yolunu bularak (ağlamayı da göze alarak) kadın insiyatifleriyle ilişkiye geçer Kejal kaçırılır. Sömürgeci ve gericilerin hakim olduğu bölgeler açısından bu olay "rutin" sayılır ama vehamet bundan sonra başlıyor. Çünkü; çaresiz baba ne cellat Saddam'ın ve ne de "feodal", "işbirlikçi" vb. KDP'nin nüfuz bölgelerinden birinde yaşamıyor. Şemam Xan'ın milletvekili olduğu özgür Süleymaniye'den "hawar" ediyor. Trafik polisinden, Valisine kadar tüm resmi görevlilerinin ezici çoğunluğunu bir kaç yıl öncesi komünistlerinin oluşturduğu bu şehirde orman kanunları işlemeye devam ediyor ve Kürt erkekleri fantazik namuslarının kadın

kanyla temizleme cüreti ile arz-endam ederken, Kejal ölüm tehdidi altında ve bir avuç kadının caba-yardımlarıyla illegal yaşıyor. Yıllarca Saddam'a baş eğmeyen en tehlikeli koşullarda bugünkü iktidarın koşullarını hazırlayan 91 ayaklanması ve 92 seçimlerinin baş aktörü olan Şemamlar Kejal'ı ilk haber olarak sundukları kendi "iktidarlarındaki" iktidarsızlıklarını itiraf ediyorlar. Bence Kejal'ın babasının sesinin gölgesinde esas "hawar"ı edenler, Süleymaniye parlamentosunda yeralan dört kadın milletvekilidir. Memlekette ve dışarıda her fırsatta demokratik kamuoyuna karşı vitrine çıkarılan bu milletvekillerinden üçü kuruluşundan bu yana Komela saflarında mücadele etmiş (ikisi sosyalizm ve özgürlük mücadelesinde yaşam arkadaşını yitirdi, 3.sü ise 92 seçimlerinden bu yana sürekli bakanlık koltuğuna oturuyor) 4.sü Hero Ahmet ise memleketimizin ilk komünistleri arasında sayılan Hamza Abdullah'ın yeğeni İngiliz devlet arşivlerinde "iflah olmaz komünist" ilan edilen İbrahim Ahmed'in kızı ortadoğunun ilk Maoistlerinden olduğu ile sık sık övünen Talabani'nin hayat arkadaşı ve neredeyse tüm yaşamını dağlarda geçirmiş bir kadın. Ulusal kimliklerini korurken bir an olsun yılgınlık göstermeyen bu kadınlar; sesi her an kesilebilecek olan Jiyanawa (YNK tarafından finanse ediliyor) aracılığıyla tüm Kürt kadınlarını "kurtuluşumuz sadece ve sadece kendi elimizde ve kendi örgütlü gücümüzdedir" mesajını daha başka nasıl HAWAR'a dönüştürsünler?

BAK AK TREN GELİYOR, SELAM VERİYOR!

Leyle

Trenler hep kapkara olurdu. Yılan gibi, dağları, tepeleri, ovaları aşarak bizlere sevdiklerimizi, umutlarımızı, hayallerimizi, yarınlarımızı getirdi. Trenler bu karanlığına rağmen çok sevimli gelirdi bana. Şimdi kara tren, ak tren oldu. Akçapakça bir tren oldu. Bu tren, beyaz bir kuğu gibi süzülerek ta, Brüksel'den dağları taşları aşarak Amed'e gelecek. Çocukluğumun treni, ne mi getirecek?

Neler neler getirecek. Bana; kardeşimi, sevgilimi, yarimi getirecek. Bana; anamı, babamı, çocukluğumu getirecek.

Bahçesinde top oynadığım, ip atladığım, ilk sevgilinin heyecan dolu sözlerini duyduğum evin özlemini getirecek. Bana; vize ile girebildiğim, çocukluğumun geçtiği özlediğim, şehrimi, kasabamı, köyümü getirecek. Bana ve tüm insanlara kardeşliği, sevgiyi, dostluğu getirecek. Kara tren sen artık ak trensin, bana; Aysel'in, Fatmaların, Berivanların, Dilanların gözyaşı dökmecekleri günleri getireceksin. Boşuna dememişler Musa Anter Barış treni diye.

Ape Musa insanlar için barış istemişti, dostluk istemişti, kardeşlik ve özgürlük istemişti. Şimdi senin adınla yola çıkan AK TREN dünyanın birçok yerinden özgürlük savaşçıları, sanatçıları, aydınları, din adamlarını, barış nidalarıyla yola çıkmış insanları getirecek.

Bu ülkede adı konulmamış, yetkililerin deyimiyle düşük yoğunluklu bir savaş yaşanıyor. Bu savaştan hiç bir gençin, kadının, çocukların çıkarı yoktur. O halde: Barış için, kardeşlik için, insan hakları için, demokrasi için biz de hep bir ağızdan söylenen o türküye katılarak, ŞİMDİ BARIŞ ZAMANIDIR diyoruz.

Barış, Barış, Barış... (LEYLA-İş Kadını)

Neden insanlar barış istiyor? Bunu geniş olarak anlatmak gerekirse; üçüncü dünya ülkelerinde sürdürülen savaş, emperyalist ülkelerin çıkarlarına dayalıdır. İnsanın aklına ilk gelen, niçin savaşılıyor? Kimisi ekonomik düzene karşı savaşır, kimisi bağımsız olmak için savaşır, kimisi kimliğinin tanınması için savaşır... Her savaş barış üzerine kuruludur. Sonsuza kadar sürecek savaş yoktur ve olmamıştır da. Savaşlar, başlar ve biter. Barış derken, nasıl bir barış istendiği de

önemlidir. Salt söylemde kalan altı doldurulamamış bir barışa barış demek mümkün değildir. Savaşlarda birçok insan mağdur durumda kalmaktadır ancak, kadınlar ve çocuklar bundan daha çok etkilenmektedirler. Neden kadınlar daha çok eziliyor? Erkek, savaş koşullarında sadece düzen tarafından sömürülmekte, ezilmekte. Kadın ise, hem düzen tarafından, hem de erkek tarafından sömürülmektedir. Kadınlar, bunu yıkmak için mücadele vermeye zorundadır. Kadınlar artık sömürsüz, savaşırsız bir dünya istiyor. Kadınlar artık, hem kendileri hem diğer insanlar için barış istiyor.

NEDEN KADINLAR BARIŞ İSTEMELİ?

YELDA (GAZETECİ-YAZAR)

Barış kadının doğasında vardır, üretmek, doğurmak, yaşatmak, kadına mahsustur dememi beklemediğimizi, sizin de demeyeceğinizi tahmin ederek, "neden kadınlar barış istemeli" sorunuzun daha makul olan söyle bir cevabı beklediğini düşündüm. Çünkü barışa en çok ihtiyacı olan savaşta en çok acı çeken kadınlardır.

Evet, kadınlar savaşta cinsiyetlerinden dolayı ayrıca saldırıya uğruyorlar. Tecavüz edilerek öldürülme, "karşı tarafın" erkeklerince ele geçirilecek yağmalanacak ganimet olarak görülme, yakınlarını kaybetme, hayatta kalan yakınındaki erkeklerin savaş ortamında azgınlaşan şiddetine maruz kalma...

Ama en temel hak yaşama hakkı ise, en çok erkeklerinkinin ihlal edildiğini bize sayılar söyleyivercektir. Böyle olunca, sorunun beklediğini sandığım yukardaki cevabı boş bir klişe olarak dımdızlak ortada kalmayacak mı?

Barışa kadın, erkek, yaşlı, genç, Kürt, Türk, Müslüman, Hristiyan, Yahudi, Yezidi hepimizin ihtiyacı olduğunu en azından şu son yıllarda katmerlenen baskıyla, ayrımcılıkla gördük sanıyorum. Aynı zamanda, savaştan çıkarı olan kadınların olduğunu da....

En çok kim eziliyor'dan yola çıkıp kocaman bir grup olarak "kadınların" barış isteyeceklerini varsaymak zor. Kadınlar sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kitle değil.

Soru sahipleri belli ki barış istiyor. Ben de. Kalıcı,

car

4

içinden birçok destekler gelmektedir. /Avcı'nın dosyası AİHM'de. Gözaltında tecavüze uğrayan

adil barış, herşeyden önce barış. Silahsız, üniformasız, sınırsız, bir dünya...

HADEP İst. İl Kadın Komisyonu

Kadın, barışı istemeyenlere karşı barışı istemeli. Kimdir barışı istemeyenler? Yıllardır kadını köleleştiren, en kötü en zalim ve en sömürgeci düzenini yaşatmak için kadını kullanan, kadını insansızlaştıran, metalaştıran, özünden uzaklaştıran, savaşta çıkarı olan, savaşta kendi yaşam kaynağı olarak süreklileştiren bu savaşta gelir elde eden egemen sömürgeci düzenlerdir barışı istemeyenler. Kadında yaşamı, güzelliği, yok eden bu düzene karşı barışı istemeli.

Milyonların sessiz çığlığı olmak için barışı istemeli. Kadın, yeni yaşamı yarattığı için barışı istemeli ve kadın onurlu barışın savaşımını da vermeli.

Sibel Yılmaz (Öğrenci)

Bosna-Hersek'te 30 bin kadına tecavüz edildi. Ülkemizde kadınlar, çocuklar savaşın olumsuzluklarını üzerimizde hissediyoruz. Faturanın büyük kısmı bize kesiliyor, egemen güçler tarafından.

Kapitalizm daha fazla kar elde etme isteğiyle kadınları da, çocukları da ucuz iş gücü olarak çalışma yaşamına çekmiştir. Savaşlarda, erkekler cephe savaşırken kadınlar cephe gerisinde fabrikada her türlü iş alanında çalışma yaşamında erkeklerin bıraktıkları boşlukları doldururlar. Genellikle kuryelik, yaşlılarla ilgilenme vb. alanlarda kullanılmıştır. Sistem tarafından ya ucuz iş gücü yada bir süs esyası gibi kullanılan kadınlar, savaş ortamında da bu işin ceremesine daha fazla katılmak zorunda kalıyorlar. Sınıfsal konumundan dolayı, ulusal kimliğinden ve cinsel obje olarak kullanılan kadınlar üç kez mücadele etmek zorundadırlar. Evet kadınlar daha fazla barış istemeli ama kapitalizmin barışı değil sömürsüz eşit ve özgür bir dünya yaratmak için daha fazla mücadele ederek gerçek bir barışı yaratmak için.

JİYAN KÜRT KADIN KÜLTÜR EVİ

İnsani değerlerin yıkımı olan savaşın sosyal, siyasal, kültürel tahribatları saymakla bitmez. Savaşlardan topyekün sivil halk acı çekerken, kadınlar ve çocuklar ise savaşın vahşetinden daha boyutlu etkilenirler. Bunun en iyi örneği bugün Kürt coğrafyasında yaşanan kirliliştir.

Kürt kadınlarının yaşadıkları adeta bir dram. Genelde savaşın yaşandığı tüm ülkelerde olduğu gibi Kürt kadınları da taciz ve tecavüze maruz kalıyor. Son zamanlarda bazen köy korucuları bazende devletin güvenlik(!) güçlerince yapılan tecavüzler adeta doğal bir tutum haline geldi. R. Dinç, Z. Avcı, 9 yaşındaki R.K.

sadece bildiklerimizden bir kaçı.

Aynı zamanda savaş, kadınlar için açlık, sefalet ucuz iş gücü demektir. Savaşlarda sevdiklerini kaybedenler yine kadınlardır. Ayrıca erkek egemen zihniyetin sonucu savaşta her iki tarafta, karşı taraf psikolojik ve maddi olarak yenilgiye uğratmak için, kadın bedenini kullanırlar. Böylece kadın, karşı taraf için her zaman bir ganimet, bir meta haline gelir. bunlar sadece savaşın vahşetinin bazıları.

Kadınların yaşadığı bu olumsuzluklardan dolayı barışa ve barışçıl ortama en çok da kadınların ihtiyacı var. Diğer tüm kesimler gibi kadınların da çıkarı barış ve demokrasidedir. Bundan dolayı Kürt ve Türk kadınlarının önünde duran en acil görevlerden biri de, barış için elele vererek barış zinciri oluşturmak, eylemlilikler örgülemekdir.

Kürt-KADAV

"Musa Anter ve Basın Şehitleri Ödülü" yarışmasına katılım amaçlı Jujin Dergisi'nin hazırladığı Kadınlar Neden Barış İster sorusuna bir paragrafla yanıt vermek oldukça güç. Çünkü konu oldukça detaylı bir tartışmayı beraberinde getirmektedir. Yine de düşüncelerimizin çok sınırlı olması istemini gözönünde tutarak şunları söylemek mümkün; tarih boyunca üç yakadan (ulusal, sınıfsal ve cinsel) kuşatılan kadınlar, sömürüyü ve vahşeti en katmerli şekliyle yaşamışlardır. Bu durum savaş koşullarında daha da artmıştır. Çünkü, kadınlar için savaş yoksulluk, sömürü, korku, vahşet, açlık, tecavüz, göç ve ölüm demektir. İşte bu nedenle biz kadınlar, ulusal bilince sahip üretime aktif katılan ve cinsel kimliğine sahip çıkan özgür kadınları oluşturabilmek için savaşa hayır diyoruz. Gelinen süreçte barışa en çok ihtiyacı olan biz kadınlar, eğer savaşa karşı barışı alternatif kılmak istiyorsak bağımsız örgütlülüklerimizi oluşturmak zorundayız. Eşit, Özgür, Bağımsız Bir Dünya İçin Barış Hemen Şimdi!

*Derginin hazırlık sürecinde Barış Trenine uygulanan baskılar sonucu Almanya ve Bulgaristan'dan geçiş izni verilmediği öğrenildi. 31 Ağustos pazar günü Diyarbakır'a hareket eden heyet yolda bir çok engellemelerle karşılaştı. 1 EYLÜL DÜNYA BARIŞ GÜNÜ'NDE Diyarbakır'da olacak heyete giriş izni verilmedi. Diyarbakır'a gidmeden geri dönen heyet yolda da bir çok zorlukla karşılaştı. Heyet İstanbul'da basın açıklaması yapmak isterken hunharca saldırıya uğradı ve gözaltına alındı. Ve bir kez daha anlaşıldı ki egemen güçler barışı istemediler, barıştan korktular. Ama unutmamaları gerekir ki bu çığlığa bir gün kulak vermek zorunda kalacaklar.

SAVAŞ İÇİNDE SAVAŞ

"Bütün hatırladığım, benim yirminci kişi olduğum; kadının saçları karmakarışık, mide bulandırıcıydı, her tarafı spermle kaplanmıştı, daha sonra onu karnından dört kere ateş ederek öldürdüm".

Aralık 1992 yılında Monika Hauser "Bosna-Hersek'te Tecavüze Uğramış Kadınlar ve Kızlar Üzerine Jinekolojik bir Ön Araştırma" isimli proje çalışmasına bir tecavüzcünün bu sözleriyle başlamıştı. Bu alıntı özellikle projenin amacını anlatmak için seçilmişti. Saçma sapan haberler peşinde koşan basın büyük bir kısmı kameralarını umutsuzca ağlayan annelerin yüzlerine döndürmüşlerken, bu sözler, dikkati failerin üzerine çekiyordu. Okunduğunda bir ithama dönüşen bu sözlerden şunu çıkarabiliyorduk: Böyle iğrenç bir eylemi gerçekleştirebilecek tek kişi bir erkek olabilir. Dolayısıyla da bu kadınları korumak isteyenlerin faileri saptamaları ve haklarında hukuki işlem yapılmasını istemeleri gerekiyordu.

Bu alıntıyı Belgrad'lı bir feminist Lepa Mladjenovic'in 1992 yılının sonlarında Bosna-Hersek'teki savaşta ortaya çıkan tecavüz ve işkence kamplarına karşı yazdığı "Uluslararası Asker" isimli makalesinden aldık. Bu makalenin göndermeleri aynı zamanda bizim projemizin de ana hattını çizen bir yapıda. Her iki kavram, yani failerin saptanmaları ve haklarında hukuki işlem yapılması, Medica'nın şu an kurmaya çalıştığı kadın dayanışmasının da temelini oluşturuyor.

Şimdi üç yıl sonra, fikir ve aldığımız destek, Bosna'da 70 kadın ve

Almanya'da 10 kadın olmak üzere 80

kadının çalıştığı bir kuruma dönüştü. 15 binden fazla kadın jinekolojik, genel ve özel tıp yardımı aldılar, yaklaşık 500 kadın ve çocuk yatılı olarak tedavi gördüler. Bildiğimiz kadarıyla Medica'nın tıbbi yardım bölümü Bosna-Hersek'teki tek sivil toplum kuruluşu. 1993 yazından bu yana Medica UNHCR'nin bir üyesi durumunda.

28 Aralık 1992'de Monika Hauser Zenica'ya geldi. Bosna-Hersek'in ortasında bulunan bu kasabada savaş cehenneminden çıkıp gelmiş binlerce sığınmacı olduğunu biliyordu. Kadınlara yönelik özel bir tıp tedavisinin bulunmadığını da biliyordu.

Zenica'da hali hazırda bazı kadınlar sığınmacılara yardım etmek üzere bir araya gelmişlerdi. Bu kadınlar, kadınlara jinekolojik ve psikolojik tedavi imkanı verebilecek bir merkez fikrine dört elle sarıldılar. Hep birlikte bu işe uygun yetenekleri olan kadınları bulmaya çalıştılar ve yerel yönetimlerle, dini kuruluşlarla ilişkiye girdiler. Uygun bir bina buldular ve bu binayı yenileyebilecek işçileri beş kuruluşları olmadığı halde buldular.

Monica Hauser, Şubatın başında Almanya'daki binlerce kadın "Eski Yugoslavya'da tecavüze uğramış kadınlara yardım" fonunu desteklediler. Monica resmi kanallara başvurmaksızın 250 bin DM'lik bir fon buldu. Essen'deki Evangelikal Kadınlar Kuruluşu Medica için fon açan ilk kuruluş oldu.

SAVAŞIN İÇİNDE SAVAŞ

Monica tam zamanında dönmüştü.

Cünkü savaş, büyük bir gettoya dönüşen Bosna'nın ortasında "savaş içinde savaş" başlamıştı. Aylar boyunca Bosnalı Sırp'ların ve Bosnalı Hırvatların bloku, Zenica'ya bırakın tıbbi yardımı, yiyecek yardımı yapmamızı bile engelliyordu. Zenica'ya bir tek BM'nin helikopterleri ile ulaşabiliyorduk.

Kasabada Bosna'nın doğu, kuzey ve batısından göç ettirilmiş sığınmacı sayısı giderek artıyordu. Bu insanlar Hırvat-Bosna Savunma Konseyi (HVO) tarafından denetim altında tutulan Batı Hersek'ten sürülmüşlerdi.

GELİŞMELER

Medica'nın kuruluşu bu koşullar altında gerçekleşmişti. Monica Hauser ile birlikte Zenica'daki kadınlar Nisan 1993 tarihinde Medica Zenica adında kadınlara hem jinekolojik tedavi imkanı veren ve yatılı olanlara da terapi tedavisi verecek bir kurumu oluşturdular. Medica ekibindeki Müslüman, Sırp ve Hırvat kadınlar bulunuyordu. İlk olarak 20 kadın ve 9 çocuk tedavi altına alındı.

Bir kaç ay sonra merkez "I" şeklinde tanımlanmaya başlandı çünkü, Medica II (Zenica'da) Haziran'da ve Medica III Zenica'ya yaklaşık 40 km. uzaklıkta bulunan Visoko'da kuruldu. Radyodan yapılan çağrılar ve Medica ekibinin sığınmacı kamplarına yaptıkları düzenli ziyaretler sonucunda Medica kısa sürede çok yaygınlaştı. 93/94 kışında, genel muayenenin yanısıra jinekolojik cerrahi uygulaması da başladı.

"Medica Kadınları" aynı zamanda kendilerini büyük tehlikelere atarak, kamplardaki, hapishanelerdeki ve ateş altındaki kadınları kurtarmak için uğraşıyorlardı. Hapishanelerdeki kadınları kurtarma işi pek başarılı olmadı, çünkü Medica Uluslararası Kızıl Haç veya UNHCR'den herhangi bir destek alamıyordu. Yalnızca bu büyük organizasyonlardaki bazı kişiler bireysel olarak desteklerini sunuyorlardı.

YENİ GİRİŞİMLER

1994 Baharında Bosna Hersek Federasyonu "iç savaşa" son verdiğini açıkladı. Blok yavaş yavaş kalkarken, gündelik hayat da normale dönmeye başladı. Fakat bu durum Medica III'ün ve Bosnalı Sırp'ların saldırıları devam ederken Visoko için geçerli değildi. Zenica'daki Medica I'de çalışan kadınlarsa işlerine dört elle sarıldılar.

Medica'dan ayrılacak sığınmacı kadınlar için ne yapılabiliirdi? Eğitim olanakları araştırıldı ve bulundu. Atölyeler kuruldu ve Medica'da yapılan işlemlerin ve giysilerin satılabileceği dükkanlar açıldı. Psikolojik terapi uygulamaları geliştirildi ve Bosna-Hersek'teki kadınlar için bir bilgi ve belge merkezi kuruldu. 1994 yazında ise tıp ekibine yeni bir jinekolog ve dahiliyecisi katıldı. 1994 sonbaharından bu yana "Martha" isimli gezici bir klinik Bosna'da dolaşiyor.

Şimdi Bosnalı grup artık kendisi, projelerini anlatmak için dolaşabiliyorlar. Sözleşmelerini kendileri yapıyorlar, uluslararası konferanslara, ileri eğitim için programlara ve kadın konferanslarına katılabiliyorlar; Bosna-Hersek'deki diğer kadın gruplarıyla ilişkiye geçip, eski Yugoslavya Cumhuriyetleri'nden kadınlarla bir araya gelebiliyorlar.

1995 yılı Medica için bir toparlama ve bir araya gelme yılı oldu. Bu beraberinde bizim için bazı sorunları da doğurdu; iki ülkede faaliyet gösteren 80 kadın bu kadar geniş bir proje için çalışırken, yaşamın getirdiği farklılıkları demokratik bir biçimde nasıl ele alacak, sorumlu ve merkez konumunda olacak. 1994 Aralık ayında ilk Medica Konferansı her iki ülkedeki kadınların katılımıyla gerçekleştirildi. Bunun sonucunda, fikirlerimizi koordine edecek, gerçekçi beklentilerimizi geliştirecek ve pratik sorunlarla uğraşacak bir Zenica ve Köln danışma grubu oluşturuldu. Bu grup 1995 yılında iki defa toplandı. Bu grup hepimizin proje başlangıcına

kadar bir çok beceri kazandığımızı ve bunun bugün için de geçerli olduğunu belirtti.

KADIN NETWORK'Ü

Medica'nın geçmişi ve şimdisi uluslararası kadın networkünden bağımsız düşünülemez. İlkemiz daha ilk proje metninde açıkça belirtilmişti; Medica "otonom, feminist, politik olarak bağımsız, merkezîyetin olmadığı ve eski Yugoslavya'nın tüm cumhuriyetlerinden kadınlarla ilişki içinde" olmalıydı.

Bu ilke sosyal-patriarkal ve evrensel nedenlerle ve insan hakları ihlallerinden kopuk düşünen Teresa Anne sendromunu reddeden bir nitelikteydi. Monica Hauser yalnızca kararlılığından dolayı değil ama aynı zamanda kadınlara yönelik işlenen insan hakları ihlallerine karşı çıkmasından ve Bosna'daki insanlara yardım etmek istemesinden de kaynaklı olarak saygı kazandı.

Başından itibaren ana fikrimiz, tecavüzü her savaşın içinde olabilecek bir olgu olarak düşünmemizdi. Tecavüzün sebebinin etnik kimlikle bir ilgisi yoktu. Aksine, bu patriyarka tarafından kurulan ilişkilere dayanıyordu. Fakat bu ne failleri ne de savaşı başlatıp sürdürenlerin günahsız oldukları anlamına gelmiyordu. Sırp ve Hırvat tarafların, her ikisi de etnik farklılıkları kendi amaçlarına ulaşmak için kullanıyorlardı. Etno-mania ile biçimlenmiş yaklaşımları ile taraflar nefretin tohumlarını ektiler ve tecavüzü bir strateji şeklinde kullandılar.

Bu fikirler Avrupa'da bir çok kadın tarafından sıcak karşılandı. Medica herkes için bir kıvılcım oldu ve en küçük gruptan en büyük örgüte kadar her tarafa ulaştı. Ulusal, uluslararası kadın örgütlerine, kiliselere ve sendikalara, yerel ve devlet düzeyinde otoritelere kadar bir çok yer...

ÖNÜMÜZDEKİ SÜREÇ

Savaş kısa zamanda bitse de, bu kadınların rahatlayacakları anlamına gelmeyecek. Judith Herman'ın "Şiddetin Yaraları" isimli kitabında da belirttiği gibi, bedenler zamanla iyileşebilirler fakat yıkıcı etkiler ruha çok uzun bir süre boyunca etki edeceklerdir. Yaşamayı öğrenmek aslında olayın kendisiyle ilgili konuşmadan geçiyor. Savaş ve savaş sonrası süreçlerde de her zaman görüldüğü gibi önceki zamanda görülmeyen bir barış ortamı hüküm sürebilir, fakat başka kadınların da konuşma ve tartışma ortamı yaratarak bunu kalıcılaştırması gerekiyor.

Medica'daki psikologlar ancak barış sürecinde çalışmaya başlayabildiler. Bu işin yapılması gerekiyor, çünkü savaş sonrası da bir kriz yaşanabilir; yaşamı savaşa vermekten, yaşamaya geçişte yüzyüze gelinen yabancı ve yeni korkular...

Savaşın daha birinci gününden itibaren Belgrad ve Zagreb'de ev içi şiddetin arttığını da gördük. Bununla ilgili gerçekleştirilmeye çalışılan tüm projeler, eski Yugoslavya'daki bir tabuyu da yıkıyordu; kadınlara karşı uygulanan şiddet, ev içi şiddet ve ensest. Bütün bunlardan dolayı bizler kadınları koruyacak bir mekanda ısrar edip, devam edeceğiz. Onlara yeterli desteği ve dayanışmayı ve gelecek için umut vereceğiz.

Devam etmeliyim.

vazgeçmemeliyim.

mücadele edeceğim, bazen boğuluyor olduğumu

ve patlayabileceğimi hissetsem de.

Daha sonra daha iyi hissediyorum, Bu günler geçtikçe hep böyle devam ediyor.

Ramize, 25 yaşında.

Gabi MICHOWSKI

Bu yazı, Ocak 1996 tarihli Medica Mondiale isimli dergiden alınmıştır.

GÖZALTINDA CİNSEL TACİZ ve TECAVÜZE KARŞI HUKUKİ YARDIM PROJESİ

Dört avukat, dördü de kadın. Türkiye'de gözaltına alınan birçok kadının maruz kaldığı cinsel taciz ve tecavüze karşı onlara yardım etmeye, hukuki olarak haklarını aramaya kendilerini adanmışlar. Bu işe neden başladıklarını Av. Eren Keskin şu sözlerle açıklıyor; "İşkence gören insanlar için suç duyurusunda bulunmaya çalışılıyor. Ama kadınların yaşadığı cinsel taciz ve tecavüz, İşkence kararı içinde fazla öne çıkmadan uçup gidiyor". Oysa gerek Türkiye gerekse bölgede gözaltına alınan bir çok kadının cinsel tacize maruz kaldığını, en azından "kadınlar, çırılçıplak soyuluyor, elle yada sözle tacize uğruyor" diyor. Aslında bütün bu yaşananlar T.C.K.'da "Sarkıntılık" başlığında suç olarak tanımlanmasına rağmen gerekli suç duyuruları veya yaptırımları yapılmıyor. Bu nedenle, birinci amacımız bu kadınlara bu tacizi yapan polisler hakkında suç duyurusunda bulunmak, davalarına girmek ve işin takipçisi olmak" şeklinde açıklayan avukatlar, cinsel taciz ve tecavüzün bir sorgu yöntemi olduğunu ve işkence kapsamına girdiğinin hukuki savaşımını vereceklerini dile getiriyorlar.

Türkiye'de yasalar ve uygulamaların farklılıklarına dikkat çeken Eren Keskin" CMUK'a göre korkutma bile suç

sayılırken bir taraftan işkence yöntemi olarak kabul görüyor. Özellikle savaş bölgesinde kadına yapılan tecavüz; kadını kişiliksizleştirerek toplumu da kişiliksizleştirmeyi amaçlıyor, fakat bunlar kanunlarda yok ve suçta sayılmıyor" şeklinde yasalardan yana sıkıntısını dile getiriyor.

Projenin amacı, gözaltında cinsel taciz ve tecavüze uğrayan kadınlara hukuki yardımda bulunmak olmasına rağmen hukukçu arkadaşlarımız çalışma alanlarını bununla sınırlı tutmak istemiyorlar. Özellikle "savaş Bölgesi"nde korucular, özel tim, asker taciz ve tecavüzüne uğrayan kadınlara hukuki yardımda bulunmak, onların davalarının takipçisi olmayı" çalışmalarının içine koyuyorlar. Gözaltında cinsel taciz veya tecavüze uğrayan kadınların bunu açıklamada çok zorlandıklarını, toplumsal bir tabunun olduğunu, açıklamaya cesaret edip açıklayanların da karşılarında toplumun yanında bir de devlet güçlerini bulduklarını, bu anlamda kadınlara ulaşmakta ki güçlükten söz ederken; "Kadınlar kolay anlatamıyor, bu anlamda zorlana biliriz. Örneğin dört yıl önce Şırnak'ta kadınlar tecavüze uğramışlardı ancak çok sonraları bunu açıklamışlardı. Buna rağmen kocaları tarafından engellendiler. Ancak Remziye Dinç, R.K'nın olaylarından sonra kadınların

daha kolay anlatacaklarını umuyoruz" şeklinde beklentilerini dile getiriyorlar. Tabii gözaltında taciz ve tecavüzün sadece siyasi kadınlara yapılmadığını adli suçlarında bu işkenceye maruz kaldıklarını, otuza yakın başvurularının da olduğunu belirtiyorlar.

Tecavüzün tıbben ispatının çok zor olduğunu, 10 gün içerisinde doktor muayenesinin gerekli olduğunu biliyoruz. Ancak Türkiye'de gözaltı süreleri çok uzun, doktor kontrol veya muayenesinin olma koşullarının olmadığı, "Zaten kadınlar bunu açıklayamıyor, açıklama isterlerse de koşullarının olmadığını, zorluğunu biliyoruz" diyorlar. Tecavüz davalarında hukuki anlamda sürenin önemine dikkat çeken hukukçu arkadaşlar, tecavüzün, tespiti için on günlük bir sürenin önem taşıdığını, 6 ay içindedeki suç duyurusunda bulunmak gerektiğini belirtiyorlar. Eğer bu süre aşılmıssa yine **içinde buldukları özel koşullara dikkat** çekilerek suç duyurusunda bulunabileceklerini, gerekirse iç hukuk yolları tüketilerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurulabileceğine özellikle dikkat çekmek istiyorlar. Jutta, "Tecavüze uğrayan kadınların bunun etkilerini uzun süre taşıdıklarını ve psikolojik olarak sorunlar yaşayabileceklerini" vurgularken, "Türkiye'nin imzaladığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 3. maddesine göre, devletin tıbbi yardımda bulunması gerektiğini, bulunmadığı takdirde suç

işlediğini" özellikle vurguluyor. Kadınlar, yaşadıkları bu olayı bireysel olmaktan çıkarıp, toplumsal olduğunu kavramalıdır. Kadınlar uğradıkları haksızlığı açıkladıkları zaman yalnız olmadıklarını, başkalarının da olduğunu gördüklerinde: hak arama bilincinin gelişmesiyle daha güçlü olacaklarını görecektir diyor Jutta.

Av.Eren Keskin, Av. Mercan Polat, Av. Nurcan Okçuoğlu, Av. Jutta'dan oluşan bu projedeki hukukçu kadınlar, çalışmalarında kadın örgütleri, Sağlık kurumlarıyla dayanışma içinde bulunmak, onların duyduğu veya onlara gelen başvuruları aktarmalarını, Projeyi tanıtmada yardımcı olmalarını istemektedirler. Uzun vadeli çalışmalarını anlatırken uluslararası kadın gruplarıyla ilişki içinde olmayı, karşılıklı olarak seminerler düzenlemeyi, çalışmalarını broşür, kitap şeklinde yayınlamayı düşündüklerini belirten bu arkadaşları kutlar, çalışmalarında başarılar diler ve onlarla dayanışma içerisinde olduğumuzu bildirmek istiyoruz.

Projenin İletişim Adresi:

Divanyolu, Erçevik İşhanı

Kat: 2 No: 214 (212)

Sultanahmet-İstanbul

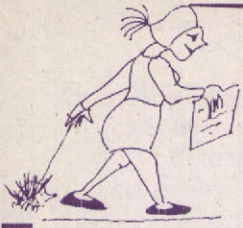
Telefon/Faks:

0212-5273184

0212-5272974

0212-5126754

**NOT:Salı, Çarşamba, Perşembe
13-18 arası, diğer günler iletişim için aranabilir.**

1970-1980 ARASI KADIN GRUPLARI (II)

Rızgari ve Alarızgari

Kadın grubu (I)

Biz Kürt kadınları olarak geçmişten bugüne tarihimizi oluşturma olanağına ve bilincine sahip olamadığımız için hep görünmez olduk. Bir toplumun değişip dönüştürülmesinin koşullarından biri de kendi tarihini bilmektir. Kürt kadınının mücadele tarihi açısından 1970-80 dönemi önemli bir süreçtir. Dünden bugüne, bugünden yarına Kürt kadınının mücadele tarihi kadının kurtuluşu için önemlidir. Bu nedenlerle sözkonusu dönemde siyasal anlayışlar içindeki kadın çalışmasıyla ilgili bilgi ve tecrübe aktarma anlamında bu yapıda yer alan kadınların birinci elden tanıklıkları önemli bir belge niteliğindedir. Bu sayımızda bu gruplardaki kadınlarla yapılmış söyleşilerden oluşan dizimizin ikinci bölümünü, Rızgari ve Alarızgari'ye ayırdım. Bu anlayışın içinde yer alan kadınlar ve kadının kurtuluşu için yapılan çalışmalar hakkında bilgi edinmenin tek ve kadın çalışması anlamında en doğru yolu bu anlayış içindeki kadınların tanıklıklarıdır. Bu sayımızda öncelikle Rızgari-Alarızgari hareketi denince politikayla şu ya da bu şekilde ilgili her insanın aklına gelebilecek 1970 ve 80'li yılların "politize olmuş" ender Kürt kadınlarından biri olarak haklı bir ün kazanmış olan, 18-ocak-1951 Haymana doğumlu Hatice Yaşar'dan başladım.

O yıllarda kadınların siyasallaşması hele Kürt kadını olarak bana çok anlamlı geliyor. Bu nedenle şunu sormak istiyorum. Politik süreciniz nasıl başladı ve ulusal kimlikle nasıl özdeşleşti?

✓ Ulusal kimliği ile barışık bir aileden geliyorum. Aynı aile içinde cinsel kimliğimle barışık bir biçimde yetiştirildim. Ve sosyal-demokrat bir siyasi ortamda büyüdüm. Gençliğimin ilk yıllarında da sosyalizm ile tanıştım. Başta da söylediğim gibi her iki kimliğimle de barışık olduğumdan sosyalist mücadele saflarında hep bir Kürt kadını olarak yer aldım.

İlk örgütlülük anlayışınız Rızgari süreci ile başlayıp, yine o anlayışla mı bitti?

✓ Siyasette, hele yolun başındayken öyle tepeden inme bir yerlere gelinmiyor. Rızgari benim siyasi mücadelemın yedinci yılına tekabül ediyor. 60'lı yıllarda Kürtler dahil kendisini sosyalist olarak tanımlayanlar ya TIP ya da Dev-Genç içinde yer alıyorlardı. Benim

sosyalizm ile tanışmam SSCB'nin Çekoslovakya'yı işgali nedeniyle prestijinin alenen tartışıldığı, Çin devrimi ve Mao'nun, Küba ve Güney Amerika devrimci hareketlerinin yeni alternatifler olarak gündemde olduğu yıllara rastlar. Dolayısıyla tereddütsüz önce Dev-Lis, yüksek eğitime başlar başlamaz da Dev-Genç saflarında yer aldım. Türk-Solu içinde yer alan Kürt sosyalistleri; birlikte örgütlenmenin Kürt halkının kurtuluş mücadelesine özel bir katkısının olmayacağı bilinciyle ayrı örgütlenmeye karar vererek 69'da Ankara ve İstanbul'da DDKO'ları kurdular. DDKO'lar; kendisine sosyalist diyen türk solunun milli meseledeki şoven yanlarını açığa çıkaran turnusol kağıdı rolünü oynadı. Tartışmaların yoğunlaşması oranında TIP ve DEV-GENÇ kürt üyelerini yitirdiler. Ben de 1970'de DEV-GENÇ'den istifa edip Ankara DDKO saflarına katıldım. Daha sonra Dr. Şivan'ın partisine üye oldum. Gerek DDKO sürecinde ve gerekse daha sonra Diyarbakir hapisanesinde Mümtaz Kotan'ın öncülüğünü yaptığı Komün grubuna yakın oldum. Bu arkadaşlar hapisaneden çıktıktan sonra Komal yayınevini kurdular ve siyasi bir dergi projesi sürecinde bana da öneri getirdiler. Karşılıklı tartışmalardan sonra Rızgari süreci başlatıldı. Gördüğün gibi örgütlülük anlayışım Rızgari ile başlamıyor. Peki bittiğini nereden çıkardın? Hiç "ununu eleyip, eleğini asan" birine benziyor muyum? Hem Rızgari devam ediyor, hem de benim siyasi kavgam. Henüz yeni ısınmaya başlıyorum.

Kadınları özellikle örgütlemek gibi bir kaygınız var mıydı? Var idiyse bunda sadece siyasal anlayışınızı yaygınlaştırmak amacını mı taşıyordunuz, yoksa kadınları kendi sorunlarının farkına vardırıp, geleceğin özgür, eşit insan tipini yaratma kaygınız da var mıydı? Rızgari-Alarızgari yapısı içinde kadın kimliğinizle yer almanızı o dönemlerde ve bugün kendinize izah edebiliyor

musunuz açar mısınız?

✓ Her sosyalist hareket gibi bizim de kadınları örgütlemek ve hatta onları "çifte" sömürden "kurtarmak" gibisinden kaygıdan da öte amacımız vardı ve doğal olarak da her "kurtarıcı" örgüt gibi esas amacımız siyasi tezlerimizi yaygınlaştırmak idi. **Kadınlar ile ilgili ise 8 Mart'tan 8 Mart'a çifte sömürü kavramının sıkça geçtiği bildiriler dağıtmakla yetiniyorduk.** Kadın kimliğim ile; Rızgari-Ala Rızgari sürecinde yer almamı o zamanki sosyalizm ve örgütlenme anlayışım gereği olarak tabii ki kendime izah edebiliyorum. Birilerini kurtarılmaya muhtaç yığınlar olarak gören bir sosyalizm tutkunuydum. Hayatımda hiçbir fabrikanın kapısından girmemişken proleteriyayı kurtaracağıma inanırken, kendi cinsimi hadi hadi kurtarıyorum diye düşünüyordum. Dolayısıyla böylesi bir ikameci sosyalizm anlayışı ile bu süreçlerdeki rolümü izah etmek kolay. Kaldı ki, şu andaki sosyalizm ve mücadele anlayışında o süreçlerin başlıca rolü oynadığına inanıyorum. Bu nedenle izah etmek bir yana bir tek saniyesinden bile pişmanlık duymuyorum.

İlk "kadınlık" bilincine "örgüt öncesi" içindeyken mi, örgüt dışındayken mi vardınız?

✓ Kadın olduğumun bilincini ve gururunu aklım erdiği günden bu yana taşıyorum. Bir çok kız çocuğu cinsiyet değiştirmek için gökkuşağının altından geçmeye koşarken ben hep yerimde mihlanıp kalır, bu kızların amcaoğullarım dahil çevremizdeki bir yığın beceriksiz oğlan çocuğuna niye benzemek istediklerini merak ederdim. Aklım erdiğinden beri "erkekler mahsus" sayılan alanlarda aktif oldum ve erkeklerin kendi alanlarında bile ne kadar beceriksiz, çekingen hatta kabız olduklarına tanık oldum. Buna rağmen birçok alanı kadınlara yasaklıyorlardı ve kadınlar sadece erkeklerin karar verdiği bir dünyanın tüm olumsuz sonuçlarına

katlanmak zorunda bırakılıyorlardı. Bu nedenle dünyayı değiştirme kavgası verecek yaşa gelir gelmez sosyalizmi seçtim. Ama bu kurtuluş yolunda kullandığım araç gereçler ne kadar kadınlık durumunu izaha el verip kadın kurtuluşu mücadelesine hizmet etti onu ileride soracağın soruların cevabına bırakalım.

12-23 Ağustos 1996 tarihli Nu-Roj Gazetesi'ne verdiğiniz röportajda Kürt özgürlüğü için de mücadele ediliyordu ama anlayışlar farklı olduğu için farklı yerlerde duruluyordu" diyorsunuz. Sizce kadınların farklı yerlerde yer almalarının nedeni farklı anlayışların kadın sorununa yaklaşımlarından mı kaynaklanıyordu?

✓ Nerdee? Bizim farklılıklarımız "zenginın parası fakarın çenesini yorar" bazındaydı. Sovyet-Çin farklılığı silahlı mücadeleyi savunup savunmama, memleket feodal mi, yarı feodal mi? vb. vb. Genel olarak abilerin yarattığı tezlerde şekilleniyordu. Abiler diyorum çünkü bildiğim kadarıyla tüm Kürt örgütlerinde ana tezlerin yaratılması sürecine şimdilik benim dışımda herhangi bir kadın katılmamıştır.

Sizce kadın sempatizanlar sayısal oranları doğrultusunda yönetimlerde var mıydılar?

✓ Oranları bir yana bırak memleketimizde benim dışımda hiçbir kadın karar mekanizmalarında yer almamıştır. Değişik süreçlerde vitrine kadınlar alınmış ama 60'lı yıllarda KDP merkez Komitesi üyeliğine yükselen Nahide Şex Selam'ın veya Zekiya Xan'ın akıbetinden kurtulamamışlardır. Yani işleri bitince veya ayaklarını biraz fazla uzattıklarına karar verilince kurşunlanmışlardır.

Kadınların örgütlenme yoğunluğu açısından-diğer hareketlere nazaran-bir doyuruculuktan söz etmek mümkün müydü?

✓ Hayır. Belki sadece metropollerde lise ve üniversiteli Kürt kadınları

arasında bir etkinliğimiz vardı. Memlekette siyasi gücümüzün doruğuna ulaştığı 80'li yıllarda bile açıktan bir erkek örgütüydük. Seminer ve örgütlenme sürecinde karşımda sadece erkek görmekten ben de onların tikini edinerek ve uzun yıllar olmayan bıyıklarımı "burdum".

Kadınlarla ilgili yapılan etkinliklerde kadınları etkinleştirme ya da yetkinleştirme amacı var mıydı?

✓ Yoktu.

Kadınlar için eğitim çalışması yapılıyor muydu?

✓ Yapılmıyordu. Ayrıca bu son üç soruya olumsuz cevap verdiğim için de çok memnunum.

Geçmiş dönemdeki örgütlenmelere baktığımızda kadınların sayıca daha az sayıda da olsa politik imajlı kadın portreleri daha çok Rızgari sürecinde görülüyor. Size göre de böyle mi? Genelde ortaya çıkardığınız kadın tipolojisi nasıldı?

✓ Bu ve alttaki soruya birlikte yanıt verildi.

İçinde yer aldığınız anlayışın kadın sorunu ile ilgili perspektif ve çalışmalarını ana hatlarıyla anlatarak elde ettiğiniz kazanımların neler olduğunu açıklar mısınız? Genel anlamda kadın sorunları pratik anlamda kadınları örgütlemek için özel çalışma alanları var mıydı?

(dernek, vakıf, kadın komisyonu vb.)

✓ Yukarıda bahsettiğim memnuniyetimin nedeni sorunun cevabını oluşturuyor. Rızgari-Ala Rızgari sürecini başlatanlar geçmiş ve hale hazırdaki tüm örgütlerle aynı örgütlenme anlayışını savundular. (Ben dahil) Bu örgütlenme anlayışı savunduğu ideoloji ne olursa olsun ikameci ve kendisini tek "kurtarıcı" görür. Bu nedenle de toplum içindeki her devrimci eylemliliği mas ve manipule etmeye yönelir. Burjuva kökenliler; işçi sunniler; alevi-yezidi; erkeğe kadın kurtuluşcusu kesilir.

Böylece bu muhalif kesimlerin bu temel örgütlülükleri daha yolun başındayken mat edilmeye çalışılır. Muhtemel bir kadın mücadelesini daha yolun başındayken mas edebilme amacıyla; çağın başından bu yana her Kürt siyasi hareketi bir kadınlar kolu oluşturmuştur. Ana örgütün (koca veya abileri) çizdikleri çerçeve için de; bu kadın kollarına üyeler kaydedilmiş, "bilinçlendirilmiş", "devşirilip" siyasi mücadele safalarına katılmıştır. Özcesi; bütün kadınlara açıktır denen bu kurumlardan erkek örgütüne "layık" munis kadınlar devşirilmesi amaçlanmıştır. Zaten bu kadın kollarının yönetim mekanizmalarına kabaca bir göz gezdirildiğinde ana örgütün hiyerarşisi içinde abi veya kocalarının etkinlik düzeyleri açıkça görülür. Rızgari- Ala Rızgari temel konularda diğer örgütlerle aynı kulvarda olmasına rağmen; kadınlar kolu yaratmadı. Memleketteki, asıl resmi itibarıyla erkek örgütüydü. Ama buna karar mekanizmasında eşit şartlarda (bazen eşit olmanın sınırlarını kendi lehime aştığımy söyleyebilirim. Çünkü bir yığın dezavantaja rağmen -en gençleriydim, kadındım, Haymana'lıyım, hareket içinde ne bir erkek yakınım ne de bir sevgilim olmadığı gibi kocam da DEV-YOL' bir TÜRK idi ve üstüne üstlük hiç de makul değildim -75'lerde Mümtaz Kotan, İbrahim Güçlü gibi memleketimizin sayılı devleriyle aşık atıyordum.) yer veren ilk ve tek hareket. Bu hareket; merkezinde makul olmayan bir kadına yer vermenin sonuçlarında her hücreleriyle katlandı. Siyasi ayrılıklarda başrolü üstlenmekten kaçınmadığım zamanlar; eski yoldaşlarım siyasetin kuralları gereği zayıf olduğuna inandıkları noktama yani kadınlığıma saldırdılar. "Dernek yosması" veya açıktan "orospu" dediler-yazdılar. Dolayısıyla kadınlık durumunun tartışılmasında binlerce kadın kolu ve seminerden daha etkili oldular. Hareketimiz içinde bu tabu kavramlar

tartışılmaya başlandı ve sonuçta iz bile bırakmayan kot kavramlara dönüştü. İnsanlar cinsiyete göre değil siyasi kararlılığa göre tavır belirlediler. Özcesi; erkek örgütlenmesi içinde kadınlık durumunun tartışılması kaçınılmaz hale geldi. Bu nedenle günümüzdeki kadın hareketinde Rızgari'nin suyunu içen kadın sayısı fazla. Burada "Xace" dediğimde kendime özel bir paye biçtiğim sakın sanılmasın. Ben sadece kadın kimliğimi korudum. Esas kavgayı veren birlikte yola koyulduğum arkadaşlarım; diğer Kürt siyasi sınıfından farklı olmasındandır. Daha sonraki yıllarda; her bölgeden tüm Kürt siyasi sınıfı ile birlikte olma imkanım oldu. Xecelerin bu insanların örgütlerinde varolması bir yana sempatican bile olmaya fırsat bulamayacaklarını gördüm. Genelde aynı sosyalizm anlayışını savunmalarına rağmen Rızgari'de birlikte hareket ettiğim bu arkadaş grubu kadınlarla ilgili olarak naylon örgütlere ihtiyaç duymayacak kadar naif devrimcilerdi. Ama yinede zora düştüklerinde erkek olduklarını ve bu cinsin imtiyazlarını hatırlamaktan imtina etmediler. Bizim sürecimizde ve özellikle benim; kadının siyasi mücadeledeki rolünü sorgulamamda başlıca yükü omuzladılar. Bu erkek yoldaşlarım olmasa idi; sosyalist erkeklerinde köseye sıkıştıklarında; patriarkal silahlarla kadınlara saldıracaklarını; orospu, yosma vb. kavramların her kadına potansiyel ikinci ad olduğunu asla sorgulayamayacak ve kendime "orospu" kadınlara nispeten bir ayrıcalık tanımaya ve de belki halâ feminizmi "burjuva ideolojisi", "bölücü" bir hareket olarak tarif etmeye devam edecekti.

Berber çalıştığınız erkek yoldaşlarınızın kadın konusunda teori ve pratikleri arasında farklılıklar var mıydı? Olduysa ne zaman farkettiniz? Farkettiğinizde size karşı olan davranışlarında değişme oldu mu?

✓ Tabii ki; siyasi çalışmaların ayrılık

noktasına geldiği dönemde. Çünkü daha öncesinde ya "bayraktım" ya da "abla". (Bu nedenle son Ala Rızgari ayrılığında sonraki siyasi örgütlenme yaşamımda ismimin kenarına başka bir ünvan konulmasına ısrarla karşı çıkıyorum. İyi günde mutlu eden bu lakaplar, kötü günlerde ülser nedeni oluyor) Davranışlarının değişmesi de laf mı; birbirimize kurşun sıkacak durumda mevzilenmiştik. Allaha ben de onlar kadar silah kullanacak güce ulaşmıştım. Yoksa şimdi çotan, Margaret ve ya Zekiye Xan ile kainatın başka bir yerlerinde buluşmuşum.

Bu süreçte kadınlığınızı ve cinselliğinizi yaşarken varolan yaklaşımları özelden genele değerlendirerek konuyla ilgili ilginç bir anınızı anlatır mısınız?

✓ 78 sonbaharıydı. Rızgari'de aylık kapıya dayanmıştı. Çıban başı olarak görülüyordum. Derginin sorumlu yazışları müdürüydüm ve gürültü koparmadan ayrılmaya da niyetim yoktu. Toplantılarımız geç saatlere kadar devam ediyordu. Böylesi durumlarda; toplantı sonrasında bir arkadaş kaldığım eve kadar bana eşlik ederdi. Son toplantı yine geç saatlere kadar devam etti. Gırtlak gırtlığa geldiğimiz ve benim o güne kadar kavga ederken bile "abi" dediğim yoldaşarımdan biri beni eve bırakmayı önerdi. Kabul ettim. Kızılay'a geldiğimizde Seft'e birşeyler içmeyi önerdi. Yukarı çıktık. O birasını, ben çayımı ısmarladım. (O zamanlar henüz içkinin tadını acı buluyordum) Sohbeta (pazarlığa) başladım. "Rızgari bölünecek" dedi. "Evet" dedim. "Sen ana rolü oynuyorsun" dedi. "Evet" dedim. "İstifa et. Avrupaya git" dedi. (Benden önceki sorumlu müdür Mehmet Uzun ilerideki siyasi geleceğini bu kesimin dedikodularından korumak için (1) sessiz sedasız İsveç'e sığınmıştı.) "Hayır"ımı şöyle gerekçelendirdim. "Birlikte başladık, ayrılıklarımızı kitleye anlatmalıyız ve herkes emeği oranında payına sahip çıkmalı" dedim.

"KADINSIN" dedi. "BİLİYORUM" dedim. "Yıpratılırsın" dedi. "Olsun. RAUF TAMER bunu yıllar önce denedi bir işe yaramadı" dedim. (R.Tamer 70'li yılların başında Tercüman Gazetesi'nde sosyalist kadınların "evde kalmış, kompleksli veya orospu kadınlar" olduğunu sık sık yurguluyordu) "BENİMLE YATTIĞINI SÖYLERİM" dedi. "İyi ama abi, ben de senin çok çirkin olduğunu söylerim" dedim. Benim yerime onun gözleri faltaşı gibi açıldı. (Ne aptala çattım demiştir) Ve beni kibarca evime kadar götürdü. (Ayrılığın ilan edildiği toplantıda birlikte olduğum iki arkadaşı daha sonra memlekettekileri etkilemek için bu "aşk" ilanının devam ettirildiğini söylememe gerek var mı?)

Parti içinde hak ettiğiniz halde kadın olmanızdan dolayı elde edemediğiniz mevki, ürün, kazanım vs. var mı?

✓ Yok. Ama açık ki, benimle aynı siyasi sınıfın içinde yer alan tüm erkeklerden daha fazla çaba ve sabır gösterdim. Ayrıca siyaset içinde yer alan diğer kadınlardan farklı olarak; ne ben birilerinden paye bekledim ne de bana paye biçecek cüreti kendisinde bulacak birileriyle çalıştım. Çünkü; tüm siyasi hayatım boyunca hiç kimse benim SEFİM olmadı. Ayrıca paye tanrılar tarafından meleklerle verilir. Ben de tanrıya inanmadığım gibi üstelik hep cadı oldum.

Bir kadın olarak en tepede olmak nasıldı?

✓ Çok zor. Özellikle silah kullanmayı önüne koyan bir örgütte tepede isen Sosyal genetik mi, anaçlık mı denir bilmiyorum ama erkekçe olmaya çalıştığınız siyaset oyununda farkında olunmasa bile kadın gibi acı çekiliyor. Üç bölgeden onlarca örgüt birlikte yaşıyorduk. Kendi kampını herhangi bir nedenle terkettiğinde "acaba kazaen birbirlerini vururlar mı? veya "ateşe yakın uyuyanlar soğuşun etkisiyle ateşe fazlasıyla yaklaşıp

kendilerini yakarlar mı?" diye kıvranan benden başka bir şef tanımadım.

Bugün vardığınız noktada feminist yanınızın ağır bastığı görülüyor. Bunu biraz açalım mı?

✓ Bu konuda çok tipik bir kadın örneği değilim. Bir yığın olayı tersinden yaşadım. Küçük Kürt şehirlerini bilirsin. Böylesi bir Kürt şehrinde hakim ailenin kızı olarak kapısı asla kilitlemeyen bir ev-çevrede büyüdüm. Şimdi geriye bakınca daha bir anlayabiliyorum. Başka kadınlara tabu olan bir yığın alandaydım ama gerek dedem ve gerekse babam "erkek gibi" denilmesine karşı çıkıyorlardı. Kadın olduğum hatırlatılıyor ama ne kadın gibi yürüyor, ne de ailede onlara yüklenen işleri-hamur yoğurma, nane zırav-yoğurt yapmak, inek sağmak, kanaviçe örgü, dantel vb.de beceri göstermek, yüksek sesle konuşmamak ne bileyim bir yığın rolü üstlenmiyordum. Bu konuda sesi çok "cılız" çıkan anam dışında da kimse bana bunları dayatmadı. Yıllar sonra memleketimizde kadınlık durumunun bir parçası sayılan "erkeklerle konuşurken önüne bakmak gerekir" uyarısını ise hiç duymadım bile. Allah Allah ediyordum bir erkek evin önünden iki kez geçsin. (Evimiz şehrin tam göbeğindeydi) veya gözümün içine baksın da kavgaya edeyim diye... Böylesi bir sürrealist ortamdan Ankara'ya geldiğimde ise zaten devrimci idim. Yani ya kendim silahlıydım, ya da beni koruyan birileriyle dolaşıyor, "bela" arıyordum. 75 sonrasında ise siyasi sınıfa geçme sürecindeydim. Kadın olarak kavgam, bu sınıfın kendi içinde geçiyordu herhangi bir köye gittiğimde veya herhangi bir seminerde bir örgütün temsilcisi durumundaydım. Kaldı ki, erkek siyaseti yaptığımda patriarkal sistem açısından henüz büyük bir tehlike arzetmiyordum. Bu nedenle anektodik sayılacak bir kaç örnekten başka birşeyler yaşamadım. Dışarıya çıktığımda ise artık Kürt siyasi sınıfının bir ferdi olma "paye"sine ulaşmış, bir

yığın tabuya başkaldırmış biriydim. (81'de Leninist örgütlenmeyi ve dağın tepesinde "kurtarılmış bölgelere dayalı" tezleri tartıştıran dağda bir Troçkiste-birilerine göre hem de evliyken-aşık olma cüretini göstermiş olan bir "deli" idim) Ama deli-meli siyasi arenayı terketmeye niyetim de yoktu. Siyasi sınıf hiçbir mason loncasının olamayacağı kadar kapalı ve katı kuralları olan bir "örgütlenmedir. Girilmesi zor ama bir kez" sınavdan "geçildi mi artık o kimseyi o arenadan atacak güç kalmıyor. 85'li yıllarda feminist kimliğimi 'ben amoralim' diyerek sunmaya başladığımda Kürt siyasi sınıfının bana karşı kullanacak mermisi artık kalmamıştı ve bu mücadeleyi sürdürdüğüm genel mücadelenin bir parçası olarak kabul etmek zorunda kaldılar. Bundan sonrası "güçler dengesi" meselesi. El mi yaman biz mi yaman zaman gösterecek.

Bağımsız kadın hareketinin tartışılmasının tam da ideolojik ayrışmaların yaşandığı süreç ve 12 Eylül sonrasında rastlamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

✓ Sol gelenekten gelen bizler için;80 öncesi kurtarıcı gözüyle baktığımız tezlerin yenilmesi önemli bir kuşku kaynağı oldu. Kutsal tezlerimizi sorgulamaya başlarken açık ki, ilk elde bizi ilgilendiren yanlarından başlayacaktık. Bu tezlerin kadınlık durumuyla ilgili yanları zaten "kör parmağım gözüne" diyor ve en ufak bir zihinsel faaliyet sonunda un ufak oluyor.

Gelenen noktada Kürt kadınlarının feminizmi tartışmaya başlamalarını aniden uyanmalarına mı, yoksa izlenen toplumsal süreçlerden bu sonucun çıktığına mı bağlıyorsunuz?

✓ Kürt kadınlarının feminizmi aniden tartışıklarına inanmıyorum. Sol gelenekten gelen bizler için "yeni" ve daha örgütlü olduğumuz veya sadece kendi sesimizi dinlediğimiz için tarih bizimle başladı sanıyoruz. Oysa yeni

yeni tanışmaya başladığımız ve henüz tanıma şansına sahip olmadığımız binlerce Kürt kadını feminizmi tanıdılar, tartıştılar ve ağır bedellerini de ödediler.

O günden bugüne geçirdiğiniz deneyimler doğrultusunda siyasal yapılanmalar içerisinde kadınların ikinciliği kabullenmelerinin günahını sadece erkeklere çıkararak bu rollerin onlara benimsetildiğini mi düşünüyorsunuz?

✓ Aynen öyle görüyorum. Erkekler siyasette daha yolun başında kadınları devşirilecek "cahşlar" olarak görüyor ve tüm kutsal temaları kullanarak bu rolü kadınlara benimsetmek istiyorlar. Bu rolü benimsemeyen kadınlara karşı ise orta çağ kilisesinin kullandığı tüm metodları hayata geçiriyor, onları imha ediyorlar.

Bugün vardığınız feminist düşüncenizi özel yaşamınızda uygulayabiliyor musunuz?

✓ Uyguladığımı sanıyorum. Birlikte yaşadığım hiçbir erkek ile özel bir akrabalık kurmadım. Yani çocuk yapmadım. Tüm birlikte yaşadığım erkekler beni yollarda elimde küçük bir çantayla tanıdılar. Aşk kalmadığı zaman, çantamı alıp kaçıyorum.

Yine Nu-Roj'daki röportajınızda örgütlülük sürecinizi anlatırken "tepeden gördüm" şeklinde bir ifadeniz var. Peki feminist hareket veya bağımsız kadın çalışması içinde bu sinyalleri yine veriyor musunuz?

✓ Özellikle vermeye çalışıyorum. Planetimiz üzerinde çok az kadına nasip olan bir ayrıcalığı yaşadım. Bu sistemin parçalarından olan iki örgütte kurucu oldum. Genel olarak kadınlar patriarkal örgütlenmeyi hep aşağıdan seyrettiler. Çocukların aileyi seyretmesi gibi. Çocuklar, "evcilik" oynadıklarında; anne-babaları eleştirmelerine rağmen nasıl bir yerde onları taklit ediyorlarsa kadınlar da feminist söylemlerine rağmen "örgütlenme" söz konusu olur olmaz çoğu kez erkek örgütlerinin birer

karikatürünü sunma tehlikesi ile karşı karşıya kalıyorlar. Açık ki; bu örgütlere aşağıdan gelecek eleştirileri tanımadığımdan bir yığın sevgili kadın yoldaşım tarafından sık sık fırça yıyorum. (Leyla, Ayten, Necla, Şükriye ve tüm gençler bir taraftan, Reşe bir yandan beni Helepçe'ye çeviriyorlar. Canımı acıtıyorlar ama iyi de yapıyorlar) Takip takıştırıyor, mini etekler giyiyorum. Ama gerek ses tonum ve gerek el kol hareketleri ve en önemlisi suratımın aldığı tavrı Hitler'inkine benziyormuş diye "iffira" bile atıyorlar. -Doğrudur- Ama ben de onların hiçbirinin bilemeyeceği veya ciddiye almadıkları; patriarkal sistemin ruhunu oluşturan birçok "masum" tuzağı tanıyorum. Böylesi bir "dan u stan" sürecinde tüm yaşamımın en keyifli örgütlenme deneyimini yaşıyorum.

Sosyalist Kürt Kadın...Bu üçlü kimlikle birlikte kadın sorunuyla ilgili çalışmalarınız?

✓ 81 sonrası genel olarak hakim sosyalizm anlayışını ve örnek alınan örgütlenme biçimini sorgulamaya başladım. Bu sorgulama bir kez başladı mı tünelin sonu çabuk görülüyor. Bu süreçten itibaren savunduğum anlayış "birilerine bilinç taşıyan" klasik ikameci örgütlenmenin tam da karşısında bir yerlerde bulunuyor. Siyasallaşmış kitlelerin hareketlilik-örgütlülüğünü savunuyorum. Bence sosyalist örgütlenme bu anlayışa tekabül etmektedir. Bu birinci kimlik kendi seçimim. Kürt ve kadın olmak ise anamın bana biçtiği kimlikler. Bir sosyalist olarak başkalarına muhtarlık "kurtarıcılık" yapılmasına ne kadar karşıysam birilerinin de kalkıp beni bir-Kürt olarak bana rağmen kurtaracaklarına inanmıyorum. Böylesi bir "kurtarılmaya" da izin vermeyeceğim. Kürt-kadın Bën'i ancak ve sadece ben kendim kurtarabilirim diyerek bu doğrultuda siyasi mücadele- örgütlenmeme devam ediyorum.

Sanatçı ve Göçmen Bir Kürt Kadını

Nigar Hasip Karadaky

B
a
r
a
n

Nigar Hasip Karadaky Süleymaniye'li tiyatrocu bir Kürt kadını. Müziğe karşı büyük bir ilgisinin olmasına karşın tiyatrodaki kara kılar ve büyük bir başarı ile Bağdat Akademisini bitirir. 1991 yılına kadar Süleymaniye'de doçentlik ünvanı ile tiyatro üzerine çalışmalarını sürdürür ve dersler verir. 1991 yılından beri doğduğu topraklarda artık yaşamıyor.

Göçmen bir Kürt kadını olarak Viyana'da yaşamını sürdürüyor. Arkadaşımız Baran'ın, Avrupa'da yapılan Kürt Kadınları Platformu'nda tanıştığı Nigar'la, yaptığı bu röportajı aynen yayınlıyoruz.

- Kendinden biraz bahsedebilir misin?

NHK- 1966 yılında Süleymaniye'de doğdum. Üçü kız, ikisi erkek beş kardeşiz. Kız kardeşlerimin ikisini de trafik kazasında kaybettim. Babam bölgede bir hayli tanınmış biri. Kendisi ünlü bir şairdir. Onu 3 ay önce yitirdim. Kendisi komünizme inanıyor ve çok güzel şiirler yazıyordu. Babamın şair olması benim sanatla ilgilenmemde bir hayli etkili oldu. İlk önceleri müzik eğitimi almaya istiyordum. Hatta sahneye dahi çıktım. Ancak daha sonra kararımı değiştirerek tiyatro üzerinde eğitim gördüm. Öğrenciyken şimdiki eşimle tanıştım ve evlendik. 6 yaşında bir oğlum var.

-Ülkenizde üniversiteye giden kadın sayısı bir hayli az. Babanın aydın biri olması üniversiteye girmende bir hayli etkili olmuştur sanırım.

NHK- Bizim bölgemizde kadınların okuma yazma oranları bir hayli yüksek. Üniversite mezunu kadın sayısı çok fazla. Bir kadın olarak üniversiteye gitmek bir ayrıcalık değil. Ama sanatla ilgili olmamı babama

borçluyum diyebilirim. Bildiğim kadarıyla toplumda tiyatro alanında çalışan kadınlara karşı büyük bir önyargı var. Oyunculuk yapan kadınların fahişelik yaptığı zannedilir ve tepkiyle karşılanır. Bu nedenle de kimse kızının Tiyatro eğitimi almasını istemez. Çocukluğumdan bilirim. Büyüyünce artist olacağımı söylediğimde evdeki yaşlılar bana kızmış ve tepki göstermişlerdi.

-Tiyatro eğitimi

almak istediğini söylediğinde ailenin ve çevrenin sana karşı tepkisi ne oldu.

NHK- Tepkiyle hiç karşılaşmadım. Tam tersine babam ve erkek kardeşlerim beni bu konuda desteklediler. Güneyde oyuncu ya da şarkıcı olsun sanatla uğraşan kadınlara büyük bir saygı duyuluyor. Bilinen büyük aktristlerden bir tanesi 20. yüzyılın başlarında Süleymaniye'de yaşamış. Adı Gulezar Tevfik. Tiyatrosunu kurmuş, insanları tiyatroya çekebilmek için kampanyalar düzenlemiş. Bir çok bölgeyi baştan sona dolaşmış, büyüklerimiz ondan bahsettiklerinde övgüyle anlatırlar.

-Bize biraz öğrencilik yıllarından bahsedebilir misin?

NHK- 1984 yılında liseyi bitirdim ve üniversiteye gitmek istiyordum. O zamanlar okumak istediğim bölüm Süleymaniye'de yoktu. Bu nedenle Bağdat'a gittim. Orada tiyatro eğitimi aldım. Eşimle aynı okulda yönetmenlik bölümünde okuyorduk. Beş yıllık eğitimden sonra Süleymaniye'ye döndüm ve bir akademide Sanat, Yaratıcılık ve Ses sanatı alanlarında ders verdim. Doçentliğim 3 yıl kadar sürdü.

-Akademik kariyerini arkada bırakıp neden Viyana'ya gelmeye karar verdin?

NHK- Körfez Savaşı'nın başlamasıyla

h
i
j
d
e
h

18

temsil ediliyor.

Berdel ölüm getirdi. Kars'ın Digor ilçesinde Haziran ayında biri 14, diğeri 16

birlikte birçok kürt gibi ben ve eşim de İran'a sığınmak zorunda kaldık. Bu bir yıl içinde İran'daki tüm kürt bölgelerini dolaştım diyebilirim. Daha sonra Viyana'ya geldik. Yaklaşık bir yıldır Viyana'dayım, ama bir türlü ısınmadım. Yabancılık duygumu bir türlü atamadım. Posta ve telefon imkanlarının olmayışı nedeniyle evle bağlantı kuramıyoruz. Bölgemizde durum giderek kötüleşiyor ve bizim kaygılanmaktan başka yapabileceğimiz bir şey yok.

-Bir kürt kadını olarak ırkçılıkla karşılaştığın oldu mu?

NHK- Elbette. Akademide Kürt olduğum için tepki gördüm ama dolaylı bir tepkiydi, doğrudan yüzüme vurulan bir tepki değildi. Birinci sınıfta iken sene sonunda bir oyunu sahneleyip sunmamız gerekiyordu ve bir profesörüm bana başrolü vermişti. Tanrısal niteliklere sahip, erdemliliğin ve temizliğin simgesi olan bir kadını canlandırmak zorundaydım. Ancak polisle birlikte çalıştığını sonradan öğrendiğim öğrencilerden biri, beni Profesör'e şikayet etti. Kürt olduğum için böyle bir rolü oynayamayacağımı belirtti. Ve rolün benden alınması için hocama baskı uyguladı. Baskıya rağmen rol bana verildi.

1986 yılında ise gençler için düzenlenen bir Festivale katıldım. Oynadığım başrol nedeniyle birincilik ödülünü aldım. Benim gibi bir başka kürt kadını da ikincilik ödülünü almaya hak kazandı. Ancak önemli iki ödülün de iki kürt kadınına gitmesi birilerini rahatsız etmiş olacak ki ödül töreni öncesi profesörlerin bizimle konuşmak istedikleri haber verildi. İkimizden birinin ödülünden vazgeçmesi gerektiğini belirttiler. Neden diye sorduğumuzda da, ödüllerin iki kürde verilmesinin tepki toplayacağı, milli teşkilatın ise kendilerine baskı uygulayacağı vurgulandı. Ancak ikimiz kendi aramızda anlaşarak ödüllerimizden vazgeçmeyeceğimizi açıkladık. Daha sonra ödül törenine çıktığımızda bir de baktık ki her ikimiz de ödüllerimizi iki Arap kadınıyla paylaşıyoruz. Ödüllerimizi paylaştığımız Arap kadınlarının hem çok küçük rolleri vardı hem de kötü oyuncuları.

Yine 1988 yılında katıldığım bir diğer Festivalde birincilik ödülünü kazandım. Tören öncesi birinciliğin bana verileceği söylendi. Ancak tören sırasında benim

adım yerine bir Arap kadınının ismi okundu. Profesörler bu olaya çok sinirlendiler ve olayı protesto ettiler. Ancak ödülümü alamadım.

Okulu bitirdikten sonra Sülemani' de başlayan meslek hayatımda zorluk yaşadım. Sülemani bir kürt kenti olmasına karşın lise sonrası eğitim Arapça yapılmak zorundaydı. Ben ise Arapça yapmak istemiyordum. Okulun yöneticisi bir araptı. Dersi Kürtçe anlatmamı istemiyordu. Bazen kapıyı aralar ve Arapça ders yapıyor muyum diye beni dinlerdi. Kürtçe anlattığımı farketdiğinde ise bağırıp çağırır, küfredirdi. İsimden atılmak ya da kovuşturmaya tabi tutulmak istemiyorsam dersi Arapça vermek zorundaydım. Fakat benim ve tüm öğrencilerin Kürt olduğunu düşündüğümde Arapçam çok iyi olmasına karşın boğazım düğümlenir, 15 dakikadan fazla Arapça konuşamazdım. Sinirimden ağlardım.

-Bir kadın olarak cinsiyetinden dolayı ayrımcılık ya da zorlukla karşılaştığın oldu mu?

NHK- Süleymaniye'de , diğer Kürt şehirleri gibi. Hemen hemen ülkemizin her yerinde tüm kadınlar baskı altında. Ama ben şanslı sayılırım çünkü aydın bir aileden geliyorum. Çocukken abimlerle kendi aramda bir fark görmedim. Toplumdan ise doğrudan değil, dolaylı olarak baskı gördüm. Şarkı söylediğim için sürekli turnelere çıkıyordum. Güney Irak başta olmak üzere bir çok bölgeyi dolaştım. Sonra okulda voleybol, basketbol ve hendbol takımlarına da girmiştım. Spor müsabakalarına katılıyordum. Turne ya da müsabakalar sırasında yaşadığım dolaylı baskılar, bastırıldıklarını farketmeme yol açtı. Kadınlar zayıf görülüyorlardı. Hemcinslerimin yaşadığı bu baskıları farketmem tiyatroyu seçmemde itici rol oynadı. Tiyatro aracılığıyla kadınlara düşüncelerimi iletmek istiyordum.

- Son olarak diğer kürt kadınlarına iletmek istediğin bir şey ar mı?

NHK- Şimdiye kadar Kuzeyli bir kadın tiyatrocuya tanışmadım ve ismini de duymadım. Bana göre tiyatro kadınların etkilerini, güçlerini göstermede etkili. Tiyatro aracılığıyla insanlarla paylaşabiliyorum. Bu nedenle kuzeyli hemcinslerimin de kendi güçlerini göstermede etkili bir araç olacağına inanıyorum.

ÖLÜMDEN SONRA!

S
e
m
a

On bir yıl önce teyzesinin oğluyla evlenerek Hamburg'a gelen Saniye, göçmenliğin bilinen sıkıntılarına ek olarak kocasıyla olan ilişkisinde büyük bir mutsuzluk yaşar. Sık sık ayrılmayı düşünse de çocukları, çevresi ve belki de kendisinin de hazır olmadığı nedenler dolayısı ile ayrılmayı erteleyip bir şeyler düzeler umudu ile beklemeye karar verir. Bu arada tek tesellisi tüm sıkıntılarını paylaştığı bir kadın arkadaşıdır. Fakat bu kadın, kocası ve kocasının akrabaları tarafından kabul görmeyen, kocasından ayrılmış "kötü" bir kadındır. Ona arkadaşı ile görüşmesi sık sık yasaklanır. Saniye beklemenin anlamsızlaştığı ve bu beraberliğin çekilmez hale geldiği bir noktada ayrılmayı gündeme getirir. Bunun bedelini ise 19.08.1996'da gece uyunca kocası tarafından öldürülerek öder. Aradan aylar geçer ve mahkeme günü gelir. Burası bir mahkeme salonu, erkek hakimli, erkek savcısı... Saniye'yi öldüren koca yargılanacak. "Başı öne eğik, acılı bir koca ve baba, gazetecilerin flaşlarına yüzünü kapayarak, başını öne eğerek giriyor salona. Başı öne eğik,

etkileyecek, hem de çok etkileyecek kendisini yargılayacak olan hemcinslerini, hakimleri ve savcıyı. Ve nitekim, farklı değerlerin, normların geçerli olduğu bir doğu ülkesinin insanı olma adına etkiliyor zavallı koca hemcinslerini, hakimleri ve savcıyı. Ve Saniye bu değerlere, normlara uymamış, kocasını ailenin ve toplumun gözünden düşürmüştü. Tabii ki, Saniye'nin namusundan da sorumlu olan koca buna tahammül edemezdi. Neydi bu değerler? Mesela, Saniye kocasından ayrılmış kötü bir kadın olan Yıldız'la arkadaşlık etmişti. Ve bu çok garip bir arkadaşlıkmış, onunla aynı kanepeye uzanarak televizyon izlemiş, onunla vedalaşırken dudaklarından öpermiş, yani bu ilişki lezbiyen bir ilişki olabilirmiş. Başka bir örnek, tüm aileyle birlikte gidilen piknikte Saniye üstsüz güneşlenmiş. Tüm bunlar yetmezmiş gibi bir de kocasından ayrılmaya karar vermiş. Zavallı koca ne yapabilirdi onu öldürmekten başka?

Ve Sevgili Yıldız,

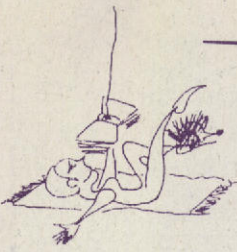
b
i
s
t

Sararmış çehren, titreyen ellerin, hüznle dolmuş simsiyah gözlerin gözümün önünden gitmiyor. Yargılanan sanki sendin. Bir saat sorguya çekildin. "Normal miydi Saniye ile olan arkadaşlığın?" Bütün gücünü toplamaya çalışarak, sadece güzel bir dostluğun ve arkadaşlığının olduğunu, suçlamaların doğru olmadığını çarpınarak anlatmaya çalıştın. Uzun uzun özel yaşantınla ilgili sorguya çekildin. Sana neredeyse Saniye'nin ölümünden sorumlu olduğun duygusunu vermeye çalıştın, sanığı savunan KADIN avukat... Sanki seni bir şeylere ikna etmeye çalışıyordu. Bu arkadaşlığı sanığın anlamasının ne kadar zor olduğunu, adamın kendisini ihmal edilmiş hissettiğini ve Saniye'nin seni ondan daha çok sevdiğini vs. düşünmüş. Onun bu ruh halini anlamak gerekirmiş, tüm bunları anlamalıydın. Üstelik sen de o kültürden geliyorsun. Bunların sana çok tanıdık olması lazım! Mahkeme tipik bir çifte standartla sonuçlandı. Saniye kadın kimliği ile öldürülüp göçmen kimliği ile de ölümünden sorumlu tutuldu. Orient değerlere ters düşen davranışlar sergilemiş, kocaya onu öldürmekten başka şans bırakmamış oldu. Başka durumlarda göçmen kültürleri ayrımcılığa uğrayıp kabul görmezken bu olayda

mahkeme pozitif bir ırkçılıkla Kürt ve Türk geleneklerine anlayış gösterip, sanıkla cinsiyetçi bir dayanışma sergilemiştir. Oysa benzer değerlerden dolayı ayrılmak ve kendince özgür yaşamak isteyen Avrupalı erkeklerin şiddetine maruz kalan ve kadın sığınma evlerine sığınan Avrupalı kadın sayısı azımsanmayacak kadar çoktur.

Hakimleri ve savcısı erkeklerden oluşan bu mahkeme beyaz adam babacanlığıyla kocayı hafifletici tüm bu nedenlerden dolayı sadece öldürmeye kast'tan 4 yıl 6 ay hapisle cezalandırır. Yasalar karşısında aile içi şiddet uygulamaları veya öldürme olayı cinayet olarak değerlendirilmiyor. Dolayısıyla kadın kocanın öfkeli olduğu bir durumda istenmeden öldürülmüş oluyor. Planlı değil, karşılıklı tartışma ve gerginliğin sonucunda ölüm olayı gündeme gelmiş oluyor.

Bu karar, tüm erkeklere "Karılarınızı öldürün! Dört sene yatarak kurtarılırsınız", kadına da, "Nasıl yaşayacağına kendin karar vermeye kalkarsan ölebilirsin" mesajını vermiştir. Böylece hukuk devleti, erkek hakimiyetini yasalarıyla bir kez daha onaylamış, kadınların öldürülmelerini meşrulaştırmıştır.

Kürt Kadını ve cinsellik

Kürt kadını ve cinsellik denince insan ilk etapta ne düşünceğini şaşırıyor. Şöyle bir gerilere uzanıp çocukluğumu düşününce o, sadece Kürtlerin olduğu yaşantımıza geliyorum ve birden Kürt kadınının cinselliğinin ne kadar önemli olduğunu kavırıyoruz bir anda. Aslında Kürt kadınının iki işlevinin bir anda ön plana çıktığını görüyoruz.

✘ cinselliği

✘ işgücü

Ve herhalde Kürt kadınının bu iki işlevi olmasa, o da diğer tüm kızkardeşleri gibi yaşamasına izin verilmeyecek bir yaratık olurdu.

Kürt kadınının bu iki özelliğinin ortak yanları vardır; bu iki özelliği de, alınabiliyor, satılabilir, kiraya verilebilir, tekrar kullanılmak üzere yedekte kullanılabilir.

Kürt kadını daha doğar doğmaz dünyanın herhangi bir yerindeki kızkardeşleri gibi karşılanıyor. Yani bir isteksizlikle. Ama büyümeye başlayınca kendi cinsiyetine yüklenen işlerinde, kıyısından köşesinden tutmaya başlıyor. Bu arada kendisine en yakın olan kadınlar başta olmak üzere akraba olan ve olmayan tüm erkekler, gelenekler, türküler, atasözleri vs. vs. ile kadın yoğun olarak cinselliğinin değerlendirileceği forma

oturtuluyor. Yani cinselliğinin başkaları tarafından en verimli bir şekilde kullanılacağı bir hale getiriliyor. Nedir bu en verimli hal? Satın alan veya kiralayanın kim olduğuna bakılmaksızın o kişinin cinsel taleplerini sessiz sedasız ve hiçbir maddi ve manevi karşı talebi olmadan karşılaması. Bu talep karşılamada, en yaygın davranış modeli ise erkeğin cinselliğini en iyi şekilde yaşaması ve kadının ise cinsel bir zevk almadan onun bu talebini en iyi şekilde karşılaması. Tabii "iyi şekil" kavramı da erkeğin taleplerine göre belirlenmektedir. Bu da "her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır" a denk düşer. Yani bazı "yiğit"ler kamçılamaktan hoşlanırken. Bir diğeri ters ilişkiden hoşlanabilir. Bunlar tabii Kürt toplumunda kapalı kutulardır. Ve iyi bir kadının, kocasının sırlarını tutması gerektiği için bunlar sır olmaya ve erkekler de "beyefendi" olmaya devam etmektedirler. Bu hal kadının bedeninin sanki cinselliğinin içine konulup ambalajlandığı bir kap görevi görür. Süslenilip pazarlanır. Bu nedenledir ki, evlenme yaşındaki kızlar alelacele doktora götürülüp dişleri yapılır vs. ve verilen mal sağlam hale getirilir. Bu nedenle kız çocuklarının hastalıkları

özenle saklanır. Ve bu çocuklar evlendiklerinde bu hastalıkları artık saklanmaz hale gelince de çok geç kalmış olurlar ve hayatları bu hastalıkların pençesinde amansız bir şekilde geçmeye başlar. Kim artık nereye kadar direnebilirse.

Kadının cinselliği ya ilk pazarlanan öge olup yanında, vapurlarda veya trenlerde pazarlanan tarak, kalem vs.nin "yanında bedava" dedikleri hediye gibi oluyor. Ya kadın pazarlanıp yanında iş gücü (marifetleri) bedava olarak pazarlanıyor yada işgücü satılık cinselliği "yanında bedava" olarak ikram ediliyor. Ve tabii fiyatı belirleyen faktörler de bu cinsellik ve işgücünün kalitesi(!)dir. Cinsellikte fiyatı arttıran etkenler kadının fiziği, itaatkar oluşu, cilveli oluşu başta gelirken elinin her işi tutması gereken yani hem ağır dış işler hem de ince ve zaman alıcı tüketici ev ve el işlerinde becerikli olması gerekmektedir. Bu faktörlerin azlığı veya çokluğu bu fiyatı yükseltir veya alçaltır. Kadının doğurganlığı başlı başına temel bir etkidir. Ancak bu evlilik öncesinde belli olamayacağı için bu satış anında bir faktör olarak ele alınmayabiliyor.

Kürt kadınları çeşitli şekillerde pazarlanıyorlar. Bunlar sırasıyla;

➤ Başlık parası karşılığında satılması,

➤ Erkek kardeşine bir kadın satınalmak üzere birine verilmesi, yani değış-tokuş

edilmesi,

➤ Berdel olarak verilmesi gibi belli başlı kategorilerde düşünülebilir.

➤ Başlık parası karşılığında satınalma, Kürtlerde en yaygın olan kadın cinselliğinin pazarlanma şeklidir. Parayı veren "düdüğü çalar" ATAsözüne uygundur. Bu nedenle 8-9 yaşlarındaki kız çocukların bedenleri, 80-90 yaşına varan yaşlı erkeklerin en sapık ilişkilerini uyguladıkları oyuncaklar gibidirler. Yanında kendilerine hizmet eden ve çocuk doğuran, az yemek yiyen ve hiç itiraz etmeyen/edemeyen bu yaratıkların bir benzeri daha yoktur. Şu anda elimizde rakamlar olmamakla birlikte, zaman zaman basına ve televizyonlara yansıyan ve özellikle Ağrı'da yaşlı erkeklere para karşılığında cinsellikleri satılan kadınlardan haberimiz var ve bu diğer bölgelerde de üç aşağı beş yukarı benzer şekillerde devam etmektedir. Ve özellikle küçük kızların bu konuda daha iyi para etmelerine dikkat çekmek gerekiyor. Bunun en önemli nedeni kullanım süresinin uzamasıyla ilgilidir. Yaş küçüldükçe kullanım süresinin uzaması burada önemli bir etkidir. Bir diğer yanı da yaş küçüklüğünün kadınlarda cinsellikten zevk almayı önlemesidir. Bu yaşlardaki bir çocuk, babası ve dedesi yaşlarındaki bu erkeklerle normal ve zevk alıcı bir ilişki

yaşayamaz. Ve aslında bunun da tam böyle olması istenmektedir. Böylece cinsel zevki tanımaz ve başka erkeklerde bu zevki arama gibi bir durumda, ortadan kaldırılmış olmaktadır. Dikkat edilirse Kürtlerde, kadınların evlenme yaşı hep küçüktür. Dersim halkı arasında eski anlayışa göre bir kız çocuğunun evlenme yaşına gelip gelmediğinin tesbiti için kız çocuğuna arkadan habersiz bir yün yumağı atılır, eğer bu darbeye karşılık kız düşmez ise o kız çocuğu evlenme yaşına gelmiş bulunmaktadır. Yine kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesinin bir diğer avantajı (erkek egemenler için)da, cinselliğinin kullanım süresinin uzunluğu ve itaat olayının rahat sağlanmasıdır.

► Kürt kadını; yakını bir erkeğe kadın satın alınması durumunda, para olarak karşı tarafa ödenen bir mübadele aracıdır da aynı zamanda Bu nedenle babası için, kardeşi, ağabeyi ya da kuzeni için kadın satın almada kullanılan bir metadır. Cinsel kullanımı sağlanacak bir kadın satın almak için bir diğer kadının cinselliğinin kullanım hakkı bir başkasına devrediliyor bu olayda.

► Kan davalarında, özellikle yani bir tarafın maddi kaybı olması durumunda kadının bedeni bir tazmin şekli olarak sunulmaktadır. Bu durumda kadının hiçbir seçme şansı da

doğal olarak yine yoktur. Bu kişi bir kaç karılı olabilir, yaşlı olabilir ya da halen bebek olan bir erkek çocuk olabilir. Yani cinselliği birinin emrine verilmiş olup o kişi nasıl, ne zaman, nerede ve ne şekilde isterse o şekilde kullanabilir, kiraya verebilir.

► Kumalık, kadınlarımızın kişiliklerinin en ağır şekilde zedelendiği bir kurumdur. Burada erkeğin, değişik bedenlerde değişik hazlar arama davranışidir. Zaman zaman grup seks olabilecek durumlara da zorlanabilecekleri ihtimali hiç düşük değildir. Ayrıca kadınların birbirleriyle cinsellikleri anlamında kıyaslanmaları, cinsel istekleri olsa dahi bunu başkalarıyla paylaşmaları, bu konuda bir kaç kişiyle aynı erkeğin olması nedeniyle cinsel isteklerinin karşılanamaması, yeni ve genç kadınların alınışıyla daha yaşlı olan kadınların eskimiş birer mendil gibi bir tarafa bırakılmaları Kürt kadınlarının hiç de az yaşamadıkları bir olgudur.

► Kürt kadınlarının, birden fazla erkekle cinsel deneyimler yaşamaması da mümkün değildir. Onların her zaman bir sahibi vardır. Bu sahip(!)lerinin ortadan kalkması durumunda bile bu kadınlara cinsel zevkler yasaklanmaktadır. Aynı olmasa bile Hindistan suttee'lerinin bir benzerini de Kürt kadınları yaşamak durumundadır.

İLK ÇELİŞKİLERİM

B
a
r
a
n

Çocukluğumun en büyük şaşkınlığını oyun arkadaşımın ayakta işediğini gördüğümde yaşadım. Çelişkiyi ortadan kaldırmaya çalışırken üstüm başım günde en az üç kere sırlıslıklam oluyordu. Denemelerimin her seferinde başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, giysilerin altındaki insan vücudunu merak etmeye başladım. Fırsat buldukça kapı altından banyo yapanları izlemeye çalışıyordum. Daha henüz merakımı giderememiştim ki halama yakalandım. Ve güzel bir azarı işittikten sonra çok istememe rağmen bir daha kapı altlarına yaklaşmadım.

İkinci çelişkimi ise, Elazığ'dan İstanbul'a göç ettiğimiz sene yaşadım. Dokuz yaşında olmama rağmen o seneye ilişkin çok az şey hatırlıyorum. Bunlardan biri de, ben konuşurken birilerinin sürekli güldüğü idi. Başlangıçta gülmelerinin nedeni Elazığ Türkçesiyle konuşmamdı, yani Türkçeleştirmeye çalıştığım Kürtçeydi. Daha sonra İstanbul'luları taklit ederken aşırı kıvırtmamdı alay konusu olan. Özellikle "r" harfini öyle abartılı bir şekilde telaffuz ediyordumki Amerika'lıları bile çatlatıyordum karşımda. Hele abimlerin bana kitaplardan paragraf okutarak daha sonra

kahkahalarla gülmeleri beni çileden çıkartıyordu.

Üçüncü çelişkimi ise, 12 Eylül ile birlikte yaşadım. 12 Eylül olmadan bir yıl önce ortaokul birinci sınıfı okumak için Diyarbakır'a gönderilmiştim. Okulun tam karşısında Eğitim Fakültesi vardı. Oranın yemekleri hem güzel hemde bedavaydı. Bedavaydı çünkü üniversitede okuyan abiler, bize yemek ısmarlıyorlardı. Yemek ısmarlama işinde söze dökülmemiş bir pazarlık yatıyordu. Ben obur ve şişman bir çocuktum, bu sayede

b
i
s
t
ü
P
e
n
c

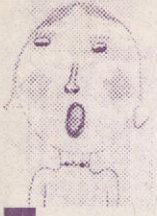

karnımı güzel bir şekilde doyuruyordum. Onlar ise birbuçuk saatlik yemek tatilinden yararlanarak bize "Türkiye'nin gerçeklerini" anlatıyorlardı. Ben bir taraftan kuru fasulyeyi mideye indirirken bir yandan da hapisanelerde yapılan işkenceleri dinliyordum. Dinlediklerimden sadece az bir bölümünü anlasam da, abilerin bize böyle ilgi göstermesi beni çok gururlandırıyor. Onlardan öğrendiğimi papağan gibi evdekilere satmaya çalıştığımı hatırlıyorum. Daha sonra 12 Eylül oldu ve benim naklimi İstanbul'a aldılar. Tekrar İstanbul macerası başlamış oldu. Bir farklılıkla; evdeki kitaplar ve kasetler yok olmuştu. Sokakta artık kimse politikadan bahsetmez olmuştu ve en kötüsü de okuldaki öğrencilerdi. Okulda artık ne boykot yaşanıyor ne de bana olup bitenleri anlatacak abiler vardı.

Yaşadığım ilk çelişkilerden bir diğeri ise 14'lü yaşlarıma rastlıyor. Ailenin en küçük çocuğu olmam nedeniyle şanslı sayılırım. Şanslıyım çünkü hiç bir zaman çok iş yapmak zorunda kalmadım. 20'li yaşlara kadar yemek yapmasını bilmezdim, öğrenmeye de hiç meraklı değildim. Ev temizliğini de okuduğum için yorulmayayım diye hep halamlar yapardı; benle abime hiç kıyamazlardı. Ancak ben kazara kendiliğimden bir şey yıkamaya kalkarsam halamın ilk söylediği şey abimin o mantarlı ve kokulu ayaklarından çıkan çoraplarını yıkamam olurdu. Bu istek karşısında deli olmamak imkansızdı. kendimi tutamaz

halamla daha sonra abimle çatır çatır kavga ederdim, ancak her seferinde de edepsiz suçlamasını göze alırdım. Çorap yıkama işi karşılıklı olsaydı belki yıkayabilirdim; ama iş tek taraflı olunca "neden o değil de ben?" ya da "niye?" soruları kafamı kurcalıyordu. Cevap; "sen kızsın", "o senin abin, yıkasan ne olur" olunca da tüm sinirlerim ayaklanıyordu. Ama şımarık suçlaması bana çok ağır geliyordu. İçimden isyan etsemde şımarık olmadığımı ispatlamak için kendimi affettirmek amacıyla çorapları suya basardım. Bazen burnuma mandal takar çorapları yıkardım, bazende suya basar bir hafta boyunca evin daha da kokmasını sağlardım. Bu sayede gizlide olsa halamdan hıncımı alırdım.

Yaşım büyüdükçe çelişkilerim artıyordu. Lise arkadaşlarımla büyük bir bölümü olumsuzladıkları birini gördüklerinde "kıro" yani "Kürt" diye küfrederlerdi. Onların ağızından her kıro kelimesi çıktıkça ezilip büzüldüğümü bir deliğe saklanma isteği duyduğumu hatırlıyorum. Bir hata yapacak olsam "acaba bana da kıro derler mi?" diye paniğe kapılırdım. Panikle birlikte içimden onlara karşı bir hınc da geliyordu. Sonun da bu hıncım ağır bastı ve ben Kürt olduğumu yavaş yavaş itiraf etmeye başladım. Her Kürt olduğumu söyleyişimde sanki olağanüstü birşey yapıyormuşcasına tatlı bir yorgunluk ve huzura kapılırdım. Kürt olup da Kürt olduğumu söyleyebildiğim için kendimle gurur duyardım.

DİLİMİ BİLSEN BENİ ANLAYABİLİR MİSİN?

Birbirimizi
anlayabilmek
aynı
coğrafyanın
dilini
konuşmaktan
geçmiyor;
yüreğimizi
karartan
o
korku
engelini
aşmaktan
geçiyor.

Savaş bölgesinde yaşayan Kürt kadınları, bizleri kuşatan egemen sistemin yol açtığı koyu bir dilsizliğe mahkum edildik. Kürt yanımızla hemcinsimiz olan ezen halkın kadınları ile ayrı dilleri konuşuyoruz. Yani evde, işte ve hayatın birçok alanında aynı kuşatılmışlıkları ortak yaşadığımız ezen halktan hemcinslerimizle. Aynı coğrafyalarda yaşıyor oluşumuzun yol açtığı, etnik dil olgusundan kaynaklı değil bu dilsizlik. Kaynağında biraz da egemen olanın içselleştirilmesi ve tercih edilirliliği yol açıyor bu dilsizliğe.

Ayrı dillerle konuştuğumuzu, yaşanan soykırımlara ve vahşete ölü sağırlılıyla yaklaşılmasında hissettik, acılarımız ve haykırışlarımız karşısında kaldığımız yalnızlıklarda gördük. Şöyle bir gerilere dönüp baktığımızda siyasal literatürde edebiyatı yapıldı bu dilsizliğin. Sorunlarımız ve farklılıklarımız, ayrılıkçılık ve milliyetçilik olarak damgalandı bir dönem. Ve bu süreçten süzülüp gelen kadınlar bu sefer de kadın hareketine taşıdılar bu düzeyleri. Yani, bu sefer de gizli şövenizmin ve kemalizmin kadın hareketindeki versiyonu ile çıkıldı önümüze.

Yüksek feminizm yapıyor olma adına koyu bir dilsizliğe mahkum edildi Kürt kadınları. Evet Kürtlük yanımızın kadınlık yanımızı belirliyor oluşu bağdaştırılmadı kadınlık mücadelesiyle. Sistemin ırkçı, asimilasyoncu ve imhacı yanına dönük söylemlerimiz, ilişkilendirilemedi kadın özaürlüklerimizle. Çoğu kere şüphe ile yaklaşıldı kadınlık çığığımıza. Kadın dayanışması adına ortak söylem adına didik didik edildi bildirilerimiz. Sergilenen kadın dayanışması olgusunu her sorgulayışımızda, yıllarca hapis yatılmak istenmediği söylendi yüzümüze. Bu sefer de potansiyel tehlike oluşturuyorduk kadın platformlarında. Kadın kimliğimizle sahip çıktığımız ve dönüştürme mücadelesi verdiğimiz ezilmişliklerimizin, beyinlerde, yüreklerde yarattığı sancı ve korkuyu bir kez daha gördük. Sorun aynı coğrafyanın dilini bilmiyor olmak değil. Yüreğimizin ortak dilini susturan egemen sistemin ırkçı ve asimilasyoncu niteliğinin içselleştirilmesiydi. Yüksek feminizm yapıyor iddiası bile örtemedi bu çıplak gerçeği. Nasıl ki, Kürt siyasal sorunu, büyük siyasatlerin, milliyetçilik ve ayrılıkçılık yaftalarına rağmen kendi cephesinde bir meşruiyet yaratmışsa; Kürt kadınlarının da ezilmişliklerine dönük mücadelesinde "kadın mücadelesi yapılmıyor" gibi yaftalara rağmen, kendi mecrasında haklı bir meşruiyet çizgisinde gelişip serpileceği konusunda şüphe duyulmamalıydı.

Ezen halkın kadınlarının, sistemin ırkçı ve imhacı yanını gözardı ederek sadece cinsiyetçi ayağına dönük mücadelesi; hemcinsleri olan biz Kürt kadınlarının asker postalları altında uğradığı tecavüzlerin, cinsel tacizlerin görülmemesi, duyulmaması ve konuşulmaması gibi koyu bir dilsizliğin yaşanmasına yol açıyor. Kadın kurtuluş mücadelesini biraz da sağlam temellere oturtmak sanırım, egemen olan, tüm erk ve söylem tarzlarından arınmaktan geçiyor. Ezen halkın kadın savaşçıların, yüreklerini tüm ezilmişliklere kadınca açmalarını öneririm. Orada yüreklerimizin aynı dili konuştuğunu göreceksiniz.

DIYARBAKIR 5 NOLU CEZAEVİ KADINLAR KOĞUŞU

"İTOĞLU İT MEKTEBİNDEN MEZUN OLAN KADIN "

5 Temmuz 1991'de evinden alınarak, 8 Temmuz 1991'de Elazığ Maden İlgesi yakınlarında işkence görmüş vaziyette cesedi bulunan Vedat Aydın'ın ölümünün üzerinden geçen 6 yıl içinde, Susurluk çetesiyle sadece aralanan faili meçhuller, hala gizemini koruyor... Bu karanlık aydınlığa çıkarılınca ya kadar, **Vedat Aydın** ve 3 500 faili meçhul olarak yok edilene aramızda yaşayacaklardır. Bu öyküyü **Vedat Aydın'** in anısına yazıyorum.

Yil 1982, Diyarbakır'ın Dilan sinemasının karşısındaki kaldırımdayım. Saat sabahın 6' sı ve Üniversitedeki sınıf arkadaşlarımla pikniğe gitmek için toplaniyorum. Ben de bekliyorum. Bir an uzaktan bana seslenen bir kadın sesiyle döndüm. Sınıf arkadaşlarımla birlikte sesin geldiği yöne baktık. Ses gazinonun kapısından geliyordu. Bir kadın ve gazinonun badigardları oldukları her hallerinden belli olan bir kaç erkek. Bir an şaşırdım, tanıdım ve dondum. Çünkü sivil hayattayım. Sınıf arkadaşlarım merakla bana bakıyorlar. Toplum feodal. Böylesi bir toplumda konsomatris bir arkadaşım olamaz diye düşünürsün, arkadaşım mesaisini bitirmiş evine gidiyor. Evet tanıdım 5 nolu daki arkadaşım. Tabii bunu bir tek ben biliyorum. Sınıf arkadaşlarımla bir çoğu okuldan ayrı kaldığım uzun arayı nerde geçirdiğimi biliyordum.

Ara sıra sorduklarında sıkılıp uzun bir tatil yaptım diyordum. Bazen anlatmak bana masal gibi geliyordu. Gelmez mi? Yaşayanların dışında da kimsenin aklının çok da alamayacağı bir yaşamdı. O şaşkınlığı kısa bir süre için de olsa bırakıp yanına gittim, birbirimize sarıldık.

Bu öyküyle birlikte yine 1980'lerde Diyarbakır 5 No'lunun ünü ülke sınırlarını aşmış. Esat Oktay Yıldırım dönemindeki Cezaevi Kadınlar Koğuşundayız. Gündüz saatlerindeyiz. Tam anımsamıyorum hangi saatti. Tabii sayısal saatten bahsetmiyorum. İçtima saatleri miydi, hücre cezası mı, sıra dayağı mı, fare yakalama seferberliği mi?...

Koğuşun iç koridorlarından gelen bağırtıdan, nara, jop, açılan-kapanan kapılardan ve asker seslerinden yine tutuklu getirdiklerini anlayıp, her zaman olduğu gibi içimizde yeni gelenlere uygulanacak ıslah hareketinin burukluğunu duyumsayarak sessizce birbirimize bakıp beklemeye başladık. Zaten beklemeyip de ne yapacaktık? Babamızın çiftliği değil ya...

Gardiyan, koridor, dış kapı, ara kapı ve içiçe açılıp kapanan, bir türlü bitmeyen kapılar (Açıl susam açıl tekerlemesindeki kapılar gibi), tutuklu teslim töreni velhasıl

bir dizi alttan üstten komutanlarla (büyük komutan hariç) birlikte orta yaşta, orta boylu, balık etli bir kadınla içeri daldılar. Yeni gelen kadının şaşkınlıktan bakışları arasında komutumuzu verdik. Komutanın devir teslimi halen devam etmekte. **"Kuralları bu kadına öğretin. Burasının otel olduğunu sanmasın. Vukuat istemem. Olursa bilin ki tüm koğuş cezalandırılır." Aman, aman**

vukuatımız olmasın. Titizlenen yok.

Nasıl olsa birbirimizi tanıyoruz.
Yaşamamız bile vukuat size göre...

Neyse devir teslimini nihayet bitirebildik. Ancak, son sözler bize her zamankinden değişik geldi. "Namuslu olacaksın. Burda namussuz birşey yaparsan bu eskilere sor onlar bilir sana ne yapacağımızı." Hayda... Bu sözler de yeni. Oysa biz vatan haini, bölücü, gavur döllerini vs. laflarına alışkindik. Ve nihayet koğuştan çıkabildiler. Biz yeni gelen kadın arkadaşına yöneldik ama daha ağızımızı açmadan yine kapı sesleri, yine komutanlar. Yine hazır oldayız. Bu defa bir manga asker içeri daldı. Komutan kadının önünde durdu ve süzmeye başladı, kendine has yüz ifadesiyle. Sonrası namus abidesi sözleriyle devam etti.

Yeni gelen kadın bir adım öne çıksın.
"Adını söyle bakayım"

Muhabbet...

Bana bak Muhabbet, burada daha önce tanıdığın askerleri unutacaksın. Dışardaki hayatın bitti. Burası namuslu bir yer. Buranın namusu da benden sorulur. Terbiyeli ve uslu duracaksın. Alimallah seni de namuslu edip buradan öyle çıkaracağız. Vatan hainlerinin hakkından geldik, senin hakkından gelemeyeceğimizi düşünme. Geleceğiz elbette. Biz kimin torunlarıyız?...

Sorumlu buraya gel. Bu kadına da pijama verin. Altına çorap giysin. Başını örtün.

Anladın mı kadın beni?
Söylediklerimi duydun, sen iyi bir kadın değilsin.

Nihayet yeni gelen kadın arkadaşımızla başbaşa kalabildik...

Adının Muhabbet olduğunu, buraya neden geldiğini de anlamadığını bize söyledi. Birlikte koğuşta yaşamı sürdürdük. Bizimle birlikte O da dayak yedi, gerektiğinde bizimle acı çekti. Zaten başka çaresi de yoktu. O günden sonra askerler sık sık onu görmeye

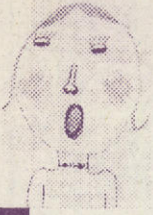
geliyorlardı. Allahı var arkadaşım, bizim koyduğumuz kurallara da sıkı sıkıya uyuyor sayılırdı. (Giyinme, kantinden alınanları bölüştürme, hastaları koruma ya da özen gösterme vb.) Bazen yaşam bu ya, pratikte terslikler de oluyordu. Çünkü, yaşam deneyimlerimiz oldukça farklıydı. Yine böylesi sıradan günlerden birinde, bize kızarak ranzanın üzerine çıktı. Yukarıdan aşağıya bakarak bizi tek tek süzdükten sonra;

- Bana bakın bana, siz okumuş üniversite bitirmiş olabilirsiniz. Bu kadar işkenceye de dayanabilirsiniz. Ben de hayatı tanıyorum. Hayatı! Çünkü, itoğlu it mektebinden diploma aldım. Topunuza yeterim.

Bunları söyleyince, hepimiz suratımıza bir şamar yemiş gibi olduk. Bu kadın niye aramıza gönderilmişti? Ne yapmıştı da cezaevinin siyasi tutuklu kadınlarıyla birlikte kalması istenmişti? Konsomatrislik yaptığını, ilerleyen zaman içinde onu görmeye gelen askerlerin dışarıda, yanına gitmiş oldukları halde namustan bahsetmeleri onu bize yakınlaştırmıştı. Böylece mesleğini kendi ağızından öğrendik. O halde niye burdaydı. Yeni kadın arkadaşımız. "ideolojikmen konsomatrislik" yaparken mi buradaydı!

Böylece aramıza "İTOĞLU İT MEKTEBİ TECRÜBESİ" DE KATILINCA, KENDİ KENDİMİZE "BU KADAR TECRÜBEYİ, HAYATIMIZ BOYUNCA HARCAR HARCAR BİTİREMEYİZ" DİYE SÖYLENDİK.

- Evet, piknik için toplanırken gördüğüm arkadaşımın öyküsü de buydu. Başka karşılaşmalar da oldu. Bir de hergün okul çıkışı karşılaştığım, hep okulun köşesinde dilenen, yarı kötürüm dilenci arkadaşımın her ordan geçtiğimde sohbetime alışmışlardı. Muhabbet üstüne tuz biber oldu. Tabii okul arkadaşlarımızın sık sık esprilerini de dinledim okulu bitirinceye kadar "Valla sırtın yere gelmez, insanın böyle rengarenk arkadaş listesi varsa".

“Kürt zenginleri, Kürt halkına ihanet ediyor!”

D
i
c
l
e
B
K
o
s
a
r

“Fadike”yi ve “Koçero”yu da seslendiren Selda Bağcan:
“Kürt zenginleri, Kürt halkına ihanet ediyor!”

Selda Bağcan... Türkiye'nin üç askeri ihtilalini de yaşamış, hepsinden de nasibini bir şekilde almış bir kadın, bir sanatçı, bir solcu... Bu üç özellik yan yana düşünüldüğünde, Selda Bağcan'la neden bir söyleşi yapmak gereği duyduğumuz da kendiliğinden ortaya çıkar sanırım. Yüreğinin en derin yerlerinden kopup gelen son derece anlamlı ve yürek acıtıcı bir çığlık gibi yükselen protest şarkıları ve evrensel tınılarla yüklü türküleriyle her döneme damgasını vurmuş bu kadın sanatçının Jujin'de yer almasının bir nedeni de Kürtçe türkülerine olan ilgisi. Hayatı boyunca hiçbir zaman yüzünü görmediği, sesini duymadığı, yalnızca mücadelesini ve ismini bildiği Koçero için polis baskısı, hakaretleri ve aşağılamalarına maruz kalmış bir sanatçı o. Hasan Hüseyin Korkmazgil'in ünlü Kürt “eşkiya”sı Koçero için yazdığı şiiri besteleyip okuduğu için. Fadike'yi seslendirdiği için, Kürtçe halay türkülerine kasetlerinde yer verdiği için. Geçtiğimiz günlerde, Susurluk kazasına gönderme yaptığı “Çifteçiftelli” isimli şarkısının adını alan son albümünü çıkararak yılların protest müzik sanatçısı ve türkücüsü Selda Bağcan'a ilk sorumuz, bu eksende oluyor:

- Çoğu kişi sizi hep Kürt ve Alevi olarak biliyor. Sanırım, bunun nedeni, Kürtçe türküler ve Alevi deyişlerine de kasetlerinizde yer vermenizden kaynaklanıyor. Kürt halk müziğine olan ilginizin nedeni nedir?

- Benim Kürt sanılmam, Kürtçe türküler seslendirmemden, Koçero'yu kaset yapmamdan kaynaklanıyor ama ben ne Kürt ne de Aleviyim. Fakat kendimi her zaman Kürtlere, Alevilere yakın buldum. “Fadike”yi

seslendirmemin öyküsü de ilginçtir. Paris'ten Metz'e gidiyorum bir konser için. Uçaktan indik, bizi Metz'e götürecek arabanın teybinde bir kaset çalıyor, Fadike türküsü söyleniyor. İnanılmaz etkilendim. Kim olduğunu sordum, Mahmut Baran'ın oğlu Ali Baran'ın söylediğini belirttiler. Onu Türkiye'de kimse tanımyor ama müthiş güzel bir sesi var çocuğun. Ben de, çocukluğum Van'da geçtiğinden Kürtçe'ye kulağım zaten aşınaydı. Bunun üzerine bu parçayı bir kasedimde okudum. “Koçero”yu da yasaklı dönemlerde olmasına rağmen Almanya'da kaset yapıp okumamın nedeni, yoksul halkımı çok iyi tanıyor ve seviyor olmamandır. Bir ülkenin etnik azınlıklarının kendi kültürlerini tam bir özgürlük içinde yaşamaları gerektiğine inanıyorum. Onümüzde bir Amerika örneği var. Orada da sayısız millet bir arada yaşıyor ve kıyamet de kopmuyor. Kürt müziğine beslediğim ilginin temelinde o coğrafyayı yaşamış olmam da yatar. Bir kere benim çocukluğum Van'da geçti. Kürt değilim ama onlarla hep içli dışlı oldum.

- Peki, ünlü Kürt ses sanatçıları tanıyormusunuz, örneğin Şivan Perver'i, Aram'ı, Ayşe Şan'ı?

- Tanıyarm mıyım?.. Tabii ki çok iyi biliyorum hepsini de ve dinliyorum. Bir dönem Ayşe Şan'la plakımız aynıydı. O Almanya'daydı. Plakımız Yılmaz Ocalan'dı. Ona çok önem verirdi Yılmaz Bey. Kasetleri de çok güzel satardı. Gerçekten çok değerli bir Kürt ses sanatçısıdır Ayşe Şan...

- Çocukluğunuzun Van'ını biraz anlatır mısınız peki, niçin Van'daydınız?

- Babam, devlet memuruydu. Hayvan Hastahanesi Müdürü olarak tayini oraya çıkmıştı. Aklımda şu anda çok fazla ayrıntı yok yazıkkı. Çünkü aradan hayli zaman geçti. Babam, jiple

s
i
h

civar köylere giderdi sürekli. Bizi de beraberinde gezelim, piknik yapalım diye götürürdü. Van'ın içinde yaşıyorduk. Hayvan Hastahanesi'ne ait lojmanlarda otururduk. Biz Kürtçe, oradaki halk da Türkçe bilmediği için dil sorunumuz vardı. Nedense bizden hep kaçıyorlar, ürküyorlardı. Onlara sokulmaya çalıştıkça onlar bizden kaçıyorlardı. O dönemlere ilişkin aklımda kalan en belirgin anım şu: Hayvan Hastahanesi'nin önünde uzun, geniş bir ana cadde uzanır, akşamları o caddeyi otlanmaktan dönen hayvanlar doldururdu. Ben de kovboy gibi o hayvanlara doğru koşar, sırtlarına atardım. Hayvanlar bizden kaçmaz, biz onları kovalardık. Şimdi düşündüğümde bu yaptığımızın büyük bir vahşet olduğunu düşünüyorum. (Selda'nın inanılmaz bir hayvan sevgisi var. Tam bir kedi annesi. Evinin her tarafı kedilerle dolu. İnsanların hayvanlara karşı çok hain olduğunu söylüyor sürekli)...

- Peki, Van'daki komşularınız Kürt müydü, ilişkileriniz nasıldı oradaki insanlarla?

- Lojmanda oturduğumuz için komşularımız Kürt değil, hepsi dışardan gelmiş, bizim gibi memur ailelerdi. Kürt halkıyla o zamanlar yazık ki dil sorunundan dolayı fazla diyalog kuramadık. Bizi görünce gülüp kaçıyor, utanıyorlardı. O zamanlar, zaten şimdiki gibi bir ayrımcılık hiç yoktu. Benim çocukluğumdan kalan ve belleğime yerleşmiş Kürt imajını sorarsanız şöyle yanıtırlarım: Mert, dürüst, eli açık, misafirperver, cesur ve yiğit... Benim çevremde, ailemde hiç Kürtlere ilişkin bir ayrımcılık, bir aşağılama kesinlikle söz konusu olmadı. Çünkü Türk ailelerin öteden beri böyle bir tavrı vardır ya... Bizde tam aksi oldu. Şimdilerde yaşanan ayrımcılık, PKK'nın yüzünden oldu bence. O yoksulluk koşullarında bunun olması da zaten kaçınılmazdı. Kimileri, bu yoksulluğu, yokluğu haykıracaktı, bu da PKK'ya düştü. Yoksa her şeyin güllük gülistanlık olduğu, herkesin karnının tok olduğu bir ülkede inanın, milliyetin o kadar da büyük önemi yok.

- Fakat sorun sadece bu değil ki...

Bugün Türkiye'nin Güneydoğusu'nda bir savaş yaşanıyor. Bu savaşın oylumları, sadece ekonomiye dayanmıyor; dil, eğitim gibi kültürel özellikler, köken bilinci ve benzeri sorunlar da sözkonusu...

- Ben Kürt sorununa tipik bir Türk aydını gözüyle bakıyorum. Emre Kongar'ın çok güzel bir kitabı vardır. Kongar, orada aydınların iki yüzlü diye eleştirildiğini söyledikten sonra kendisinin de onlardan biri olduğunu söylüyor. Kürtler üzerinde sırf Kürt oldukları için bir baskı olduğunu düşünmüyorum. Özellikle yurtdışına gidip gelen insanlar görüyorlar ki orada Türk ve Kürtler'e yapılan ırkçı bir Alman ayrımcılığı ve şiddeti var. Yani, Türk insanında bence ırkçı bir baskı yapmak gibi bir alışkanlık pek yok. Sözünü ettiğiniz savaşa gelince... Devletin o bölgeye yatırım yapmadığı bir gerçek, inanılmaz bir yoksulluğun, bir yokluğun yaşadığı bir gerçek. Bunları kabul ediyorum. Hatta bir asimilasyon politikasının bilinçsizce de olsa uygulandığı da bir gerçek. Bu çok aptalca bir asimilasyon politikası bence. Bunda oradaki ağalık kurumu ve feodal sistemin de payı var. Devlet, hep Türk ağalarına göz kırpmıştır. Bugün sayısız Kürt sanatçı var. İbrahim Tatlıses, Mahzun Kırmızıgül... 65 milyon insan bu kişileri bağına basıyor. Bu kişilerin de Kürtlük'le ilgili hiçbir iddiaları olmadığı gibi tuzları da gayet kuru, rahatları yerinde... Oldukça zenginler... Tıpkı Amerika'daki gibi... Orada da zenciler hep aşağılanır, ikinci sınıf vatandaş muamelesi görür fakat zenci futbolcular, artistler, şarkıcılar inanılmaz bir şöhret, saygınlık ve servet sahibidir. Ancak onlar da zenciler ve sorunları için parmaklarını bile kımılatmazlar. Michael Jackson, bunun en iyi örneği. Yani, bence ekonomi, dünyadaki her şeyin başıdır. Türkiye'de 27 etnik grup varmış. Bu etnik gruplardan Kürtler'in durumu, yoğun olarak yaşadıkları Güneydoğu coğrafyası dikkate alındığında pek de parlak değil. Ama orada Türkler de yaşıyor. Onlar da oradaki Kürtler'den çok zengin değil ki... Türkler'le Kürtler arasında yaşanan ayrımcılık, PKK'nın katliamlarından

sonra gündeme geldi. Yoksa böyle bir ayırım daha önce sözkonusu değildi.

- Yani Kürtler'le Türkler'in her koşulda eşit olduğuna mı inanıyorsunuz gerçekten?

- Şimdi bakın, binlerce Kürt vatandaşımız, bölgelerinden kalkıp İstanbul'a, İzmir'e, Ankara'ya gelmiş, göç etmiş. Bunların bir kısmı inanılmaz bir zenginliğe ulaşmış, servet sahibi olmuş. PKK da bunlardan haraç alıyor hatta. PKK'ye haraç verene kadar gidip kendi bölgelerine yatırım yaparlarsa birçok sorun çözülebilirdi. Ben bu Kürt zenginlerini kendi halklarına ihanet etmekle suçluyorum. Bu bir radikal söylem olabilir ama gerçek bu bence. Fakat tabii ki kendi etnik özelliklerini, kültürlerini kesinlikle korumalıdır. Dillerini, edebiyatlarını, müziklerini korumalı, sahiplenmelidir.

- Genel bağlamda Türkiye'de kadının durumu, ardından da -özelde- Kürt kadınının durumuyla ilgili son bir soru sormak istiyorum. Buradan da Feminizm'e bakışınızı özetlemenizi isteyeceğim.

- Özellikle köylü kesimine çok üzülerek bakıyorum. Şehirde yaşayan kadınlara gelince... Onlar da eğer çalışıyorlarsa durumları çok acıklı. Fakat çalışmayıp kocaları kendilerine bakıyorsa bu da haksızlık. Çünkü kocasına karşı haksızlık. Yasalarda zaten bir kere kadın erkek ayrımı var. Zina olayıyla ilgili olarak mesela... Kadının hakettiği yere gelebilmesi için öncelikle kafaların yani zihniyetin değişmesi gerekiyor. Kürt kadınına gelince... Onların yaşadıkları baskıların en önemli nedeni feodalizmden kaynaklanıyor. Çünkü yaşadıkları yer erkek egemen bir bölge bir kere. Yoksulluk, dayatma ve baskıyı ise hem kadın hem erkek ortak olarak yaşıyor zaten. Kadınların üzerindeyse çifte bir baskı var; bir oğlu askere, bir oğlu PKK'ye gidiyor. Çok acıklı bir durum bu. Sonra özel tim, korucu terörü... Onların orada tam bir korku filmi yaşadıklarını düşünüyorum. Gelelim sorunuzun Feminizm'le ilgili bölümüne.... Kadın ile erkek arasında doğuştan gelen farklılıklar var. Bunu kabul etmek lazım.

Feminizm ise doğanın yaptığı bu ayrımı daha fazla keskinleştiriyor. Bence kadın erkek ayrımı yapılmadan elele, sınıfsal bir mücadeleyi öne çıkartmak gerek. Çünkü yoksul kesimlerde erkeklerin de çok ezildiğini biliyorum. Feminizm, Türkiye için bir lükstür şu anda. Meseleyi getirip kadın erkek ayrımına dayandırmak, bunca sıklıkla yaşandığı bir ülkede lüksten başka bir şey olamaz. Batı'da durum farklı. Feminizm gibi tartışmalar, Batı için normal. Çünkü bir kere sanayileşmiş, ekonomik rahata ulaşmış orası. Ama örneğin kadın sığınma evlerinin kesinlikle belediyelerin kontrolü altında ve kesinlikle olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü oralara ihtiyacı olan sayısız kadın yaşıyor Türkiye'de. Ayrıca kanun önünde kadınların da erkeklerin de eşit olması gerektiğini düşünüyorum. Kadının dayaktan kurtulabilmesi için de altın bileziğini takip bir meslek sahibi olması, ekonomik özgürlüğünü kazanması gerekiyor. Dayağın en önemli nedeni bence kocaya bağımlı olmasından kaynaklanıyor. Koca, bilinçaltında ilkelce bir mantıkla hareket ediyor: "Sana ben bakıyorum, dolayısıyla dövme de hakkım var" diye düşünüyor.

*Türkiye'de yaşayan Kürtler'in arasında bir kadın dengbeç (ses sanatçısı) in çıkması, özellikle onun yaşadığı dönemlerde kelimenin tam anlamıyla imkansızdı. Çünkü bütün kurumlarda olduğu gibi dengbeçlik kurumu da erkeklere aitti. Güneyde yaşayan Kürtler'in Ayşe Şan, Türkiye'de yaşayan Kürtler'in Ayşe Şan ve Eysena Eli olarak bildiği bu Kürt kadın ses sanatçısı, Erzurumlu bir anneye Cibri aşiretine mensup Bingöl Karlıovalı bir babanın Diyarbakır'da doğmuş kızı. Babası, sohbet ve toplantılarda Kürtçe türküler seslendiren bir dengbeçti. İslami gelenekleri yüzünden plak yapmanın günah olduğuna inandığından hiç plak yapmadı. (Babasının "cahilce" bulunduğu bu tavır, onda ters tepki yapacak ve kendisi daha sonraları hem kaset hem de plak yapacaktır.

“SEX ÇALIŞANLARI ÖRGÜTLENİYOR”

“Seks işçileri İnsan Hakları Komisyonu” nun düzenlediği bu toplantıya gittiğim zaman doğrusu böyle bir girişimle karşılaşacağımı beklemiyordum. İlk toplantısına katılmamıştım. Öncesinde de bu konu hakkında fazla bilgim yoktu. Benim katıldığım, ikinci toplantıydı. **Bu toplantı, bir kere alıştığımız simalardan farklı ve oldukça renkliydi. Önümde duran, zambalanmış gündemi okuduğumda başlıklar ilgi çekiciydi. “SEKS İŞÇİLERİ EVRENSEL BİLDİRİSİ”.** Sizi bilmem, benim için yeni bir ilgi alanıydı... Dünya olumlu olumsuz değişiyor. 20. yüzyılın sonu... Bir taraftan insan refahı için buluşlar, uğraşlar, öte yandan savaşlar ve öldürülen insanlar... Bilimin gelişmesine paralel, insan yaşamlarının da ucuzladığı bir dönemi yaşıyoruz. Bu çelişkileri yaşamın her ayrıntısında karşımızda buluyoruz.

Toplantı, seks işçilerinin denetiminde insan hakları komisyonu başlığı altında yapılıyor. Gündeminde öncelikle seks işçileri evrensel bildirisinde, “yasalar”, “İnsan Hakları”, “Çalışma koşulları”, “Sağlık”, “Hizmetler”, “Vergiler”, “Kamuoyu” ara başlıklarıyla verilen bu bilgileri özetlemek gerekirse:

— Fuhuş suç olmaktan çıkarılmalıdır

— Dolandırıcılık, baskı, şiddet, sübyancılık, çocuk işçi çalıştırma, tecavüz ve ırkçılığa karşı fuhuşla ilgili olsun olmasın her yerde ve milli

sınırlar ötesinde ceza yasaları düzenlenmelidir.

— İltica hakkının hiçbir fark gözetmeden hakları ihlal edilen herkese tanınması

— Çalışma koşullarının düzeltilmesi, haklarının güvenceye alınması için tedbir ve düzenleme yapılması,

— Cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi için sağlık kontrollerinin herkese yapılması, sadece insanları damgalamak için bu kontrollerin yapılmasından vazgeçilmesi, aksi halde uygulanmaz olduğu,

— Özel vergilerin kaldırılması,

— Seks işçilerinin de herkes gibi tüm haklardan yararlanması,

— Fuhuş sektörü içinde müşterinin rolünün toplum tarafından anlaşılmasına yardımcı olacak eğitim programları geliştirilmelidir. Bununla beraber müşteriler de seks işçileri gibi tutuklanmamalı ve damgalanmamalıdır;

Cinsellik, dünya kuruluğu beri iki cinsin ilişkisinin ana merkezinde hep aynı canlılıkla devam etmiştir. Kadın erkek kavramları bu eksen altında başka adlarla değişerek, gelişerek doğallığını kaybetmemiştir.

Eşitsizliklerin yaşandığı dünyamızda adı ne olursa olsun cinsellikte, evde sokakta, savaşta... kadınların payına en büyük eşitsizlik düşmektedir.

Savaşta kadınlar hep ganimet olarak görülmüştür. Bu tarihi hikaye çok uzun, ta Adem ile Havva’ya dayanmaktadır. Bu Dünya’nın içinde asıl konumuz cinsellik kavramının

metalaşan boyutu... İşte tam da bu dünyaya girdim ve kendi gözlüğümle feodal, kapitalist, sosyalist, feminist, bölük pörçük bilgilerimle kendimi birden konunun asıl muhatapları karşısında buldum. Yeniden olayı kamuoyuna yansıtırken bir taraftanda kendi kendimi de sorguladığımı gördüm.

Konumuz içinde asıl bizi ilgilendiren cinsellik kavramı etrafında dönen ve metalaşan dünyanın içinde çeşitli adlarla adlandırılan fuhuş çalışanları, striptizciler, konsomatrisler, transseksüeller v.b. insanların gasp edilen ve sömürülen, kullanılan bedenleri, ruhları ve her zaman suçlu görülen bu kesim. Bu oluşumu tanıtmak, desteklemek; haklarını savunmak elbette çok insani ve yapılması gereken bir dayanışmadır.

Yine bu dünyanın insanların uğradıkları haksızlıkları teşhir etmek, her vatandaş gibi yasalardan eşit yararlanmaları, kamuoyunda gündelik yaşamda uğradıkları haksızlığa dur demek için başlattıkları örgütlülüğü savunmak, toplumda bu konularda uygulanan ikiyüzlülüğü sergilemek, aynı zamanda bu piyasada dönen rantıda gözler önüne getirmek. Öte yandan bu dünyayı tanıtırken objektif, tek elden tanıklıklarını gözlemlenmek, incelemek sürecinde başta kendim olmak üzere, sanırım sol çevrelerde bu dünyayı kendi kavramlarıyla irdeleyip tartışacaklar.

Bu sorgulama sürecinde bir çok şey tartışılıp netleşecek. **O halde bu oluşumun öncelikle tarihine bakalım.**

Bir grup işadami ve akademisyen tarafından 1988'de İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı kuruldu. Amacı insan kaynağının niteliğini

geliştirmek projeler üretmek. 1995'te cinsel yolla bulaşan ve AIDS'in önlenmesi projesi olarak çalışmalara başladı. Başlarken önüne iki hedef grubu koyduğunu, asıl amaçlarının böyle başlamış olduğunu görüştüğüm vakfın yetkilisi Dr. Muhtar Çokar'dan ve yazılı kaynakları taramam sonucunda öğrendim.

1- Sex çalışanlarına sağlık hizmetlerini veren sağlık personelini eğitmek,

2- Seks işçileri personelinin, işçilerini yukarıda anılan hastalıklar konusunda eğitmek,

Hedef olarak, seks işçilerini cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda (ilk önce 20 seks işçisini) eğiterek ve bu eğitilenlerin de kendi meslektaşlarını en azından 1000 kişiyi eğitmelerini sağlamayı alırlar. Dr. Muhtar o süreci anlatmaya devam eder. "Ancak, bu süreç çok kolay değildi ve bu seçilecek 20 kişinin eğitici ve lider niteliğe sahip olmaları önemliydi. Bu nedenle bu süreç uzadı. Başta bu hastalıklar konusunda duyarlı davranmıyorlardı. Onları; daha çok yasalar, polis baskısı, toplumun aşağılaması daha çok ilgilendiriyordu. Çıkışımız sağlık konusuydu. Ama baktık ki bu amaç tek başına onlara ulaşmada yetersiz kaldığı için 6 ay sonra "Kadın Kapısı Danışma Merkezi" oluştu. O zaman bu insanlar gelip gitmeye başladılar. İlgili olanlar ile eğitime başlandı. Daha sonra bu çalışmalar devam ederken kamuoyuna açılma da tartışıldı. İlk açılmayı Gacı dergisi ile sağladık. Bu süreçte kamuoyunu duyarlı kılmayı amaçladık."

Bu toplantılara katılanlara verilen yazılı gündemde yer alan 10 maddelik bildirisinin Kanada "Seks İşçilerinin Bildirisi" olduğu, bunun

onlara da uyduğu için gündemlerine örnek olarak aldıklarını belirtti . Bu oluşumun demokratik kurum ve kuruluşlarda nasıl algılandığını sorduğumda "Fahişeliğin bu kadar kötülenmesi ekonomik döngü ile ilintili ve erkek egemen toplum tehdit ediliyor" karşılığını aldım. Maddeler üzerinde sormaya devam ettim. Özellikle benim de net olmadığı, "seks (işçiliği)bir iştir", "seks işçiliğini seçmek bir insan hakkıdır" tespitlerinin tartışmalı olacağını söylediğimde "Elbette bu konu yıllarca tabu olmuş kolay olmayacağını biliyoruz. Ama en azından tartışacağız bunu. Pratikte karşılaşacağımız sorunlar çıkıyor, çıktı. Genel İş sendikası bünyesinde sendikalı olmak için başlattıkları girişimde hangi iş kolu adı altında sendikalaşacakları yasalar nedeniyle sorun oldu". Konunun gündemlemesi için duyarlı demokratik, dernek, basın, vakıf ve sendikalara çağrıda bulunduk. İlgili oldu. Ama İnsan Hakları Vakfı bu konuyu şimdilik gündemlerine almadıklarını belirttiler. Yukarıda özetlediğim ve Vakfın çalışanın Kanada evrensel "Seks İşçileri Bildirisi" ışığında ilkeleri ve inançları başlığıyla verilen 9 maddelik bildiride asıl tartışmayı oluşturacak ikinci ve üçüncü maddelerine bakalım.

1-Komisyonun yürütücülüğü seks işçilerinin denetiminde yapılacaktır.

2-Seks işçiliği bir iştir.

3-Seks işçiliğini seçmek bir insan hakkıdır.

4-Tüm seks işçiliği çeşitleri (fuhuş, striptizciler, porno yıldızları, konsomatris, v.s.) eşit konumda değerlendirilmelidir.

5-Seks işçiliği yapan pek çok işçinin karşılaştığı problemler

yaptıkları işin sonucu olarak değil, yasa ve sosyal sistemin seks işçilerinin haklarını ve değerlerini kabul etmemelerinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar seks işçiliğini seçeneklerin az olmasından dolayı seçer. Problem seks işçiliği değildir. Problem, bu alanda çalışan kişilerin seçeneklerinin az olmasıdır.

6- Bu maddede seks işçilerine uygulanan ayırıcı uygulamaların yasa dahil olmak üzere kaldırılmasını,

7, 8, 9,10. maddeler ise sağlık sorunlarıyla ilgili önlemlerin ve uygulamalarının önerilmesini kapsamaktadır.

Görüldüğü gibi özellikle ikinci ve üçüncü maddeler tartışmalı maddelerdir. Çünkü seks çalışanları bunu gerçekten tercih ederek seçmişlerdir demek bu toplumun tüm altyapı olanaklarından doğdukları günden itibaren eşit yararlandıklarını öne sürmektir ki, bunun doğru olmadığı gayet açıktır. Bu konuda net olduğumu düşünüyorum. Çünkü bende bu ülkede yaşamıyorum. Bir çok tercihimde özgür olamadığımı, koşullarımın yönlendirdiği önüme serilen seçenekler kadarıyla, özgür olabildiğimi söyleyebilirim. İki uç dünya. Toplumun daha kadın -erkek beraberliğini bile tabu gördüğü bir uça ben ve diğer uça "Seks işçiliğini seçmek bir insan hakkıdır." ve "Seks işçiliği bir meslektir ." Evet bu kavramları çok tartışalım. Ama bu tabuların arkasına gizlenen talebi, rantı, horgörülmeyi, insanlık dışı muamelelere maruz kalmalarını görmezden gelmeyelim. Son olarak sahip olmaları gereken bütün hakları sonuna kadar savunulmalıdır. Bu noktada netim.

SEKS KÖLELERİ

Dışişleri

Ri Po Pu'nun hikayesi
Kore Demokratik Halk
Cumhuriyeti'nden

**"Şayet ölürsem
beni
kim gömecek?"**

Bayan Ri Hicri takvime göre 16 Mart 1921'de doğdu. Güney Pyonyang vilayetinin Anju Kentinin bir kasabasında büyüdü. Babası, Kim Yun Si An'ın sahip olduğu topraklarda bir hizmetçiydi. Babasının işine ek

olarak annesi de aile için yemek pişirip, çamaşırları yıkıyordu.

18 yaşına geldiği zaman, Koreli bir polis evlerine gelip kendisinin Pekin'de bir bar açmaya gideceğini ve onun kendisi ile gelmesi gerektiğini, çünkü orada çok para kazanabileceğini söyler. Bu adam ailesinin kendisi için çalıştığı aile tarafından da bilinen biridir. Dört kadınla birlikte adamla gider. Bu kadınlar Çin sınırı yakınında trenden inerler. Bar işletmecisinin kendisine şarkı söyleyip dansetmesini istemesi üzerine o, "sen babama buraya yemek pişirmeye geleceğimi söyledin" diyerek karşı çıkar. Bunun üzerine

Sihüses

adam ona çok kızar ve onu mutfağa sebze yıkamaya gönderir. Orada kaldığı toplam üç günlük süre içerisinde bar müdürü pek çok kez gelip kendisine dansetmesini söylerse de o reddetmeye devam eder.

Üçüncü günde, başka bir Japon adam bara gelir ve onu köyünden getiren polis, kendisinin bu adamı izlemesini ve eğer bunu yaparsa kendisinin köyüne gitmek üzere serbest bırakılacağını ve evine gitmekte özgür olacağını söyler. İkinci Japon adamın, onu rahatlama istasyonuna götürmesi bunun(yani serbestçe köyüne gidebileceğini

ç.n) olmadığını gösterir. Rahatlama istasyonunun kesin yerini bilmemektedir. Çünkü gittikleri yönün neresi olduğuna dikkat edemeyecek kadar çok korkmuştur. Oraya ulaştıklarında onu, askeri bir barakaya benzeyen bir yere yollarlar. Orada onlarca kapı bulunmaktadır. Kapıların arkasında da hasırlar... Askeri kampa bir askeri araç içerisinde götürülmüştür.

Kendisine verilen oda çok dardır ve sadece bir kişiye yetecek kadar bir yer vardır. Kendisine iki battaniye ve iki yastık verilir. İlk gece hiç bir asker kendisine yönelmez. Japon adam, bara geldiğinde sivil giysili olduğu halde daha sonra onu subay üniforması içinde görmüştür. Cemsenin içerisinde onunla beraber diğer üç kız daha vardır ancak onlar Japon askerlerle yollarına devam ederler ve onların nereye gittiklerini bilmemektedir.

Oraya ulaştığının ertesi günü eve pek çok asker gelmeye başlar. Ve bir

yönetici tarafından kendisine japon elbiseleri giymesi emredilir. Bu noktada bir Japon olan yönetici, bir askere ona vurmasını emreder. Ama o kendisine neden vurulduğunu

anlamaz. Kendisi Japonca'yı tam anlamadığından ve askerlerin de Korece bilmemelerinden dolayı aralarında gerçek anlamda bir iletişim yoktur. Belli ki ilk gün kendisine tecavüz edilmesini önlemeyi başarabilmiş. Fakat ertesi gün, bazı askerler tekrar odasına gelirler ve yine direnince bir yönetici odasına gelip ona dokunmalarını söyler.

Ertesi gün de bir subay gelip onunla yatmak ister ve ona direnmeye çalışınca da kendisini yere atıp ona tecavüz eder. O gece boyunca onun odasında kalır. Kendisine eve gitmek istediğini söylerse de Japonca konuşmadığından, adamın ne demek istediğini anlamaz sadece homurdamalarıyla karşılık verir. Bunun ertesi günü odasına on kadar asker gelip ona saldırırlar, sonucunda kendisinden geçer.

Kendisinden, rahatlama istasyonunun yerini tarif etmesi istendiğinde ise istasyon ve asker barakalarının 20 metre birbirlerinden uzakta olduklarını ama her ikisinin de bir çit içerisinde olduklarını belirtmekte. Rahatlama istasyonunun eskiden bir depo olduğuna inanmaktadır.

Çilesinin bir noktasında şuurunu kaybeder daha sonra kendisine su dökülüp uyandırıldığında ise, halen bir kısım Japon askerinin odanın

Yaralı olmasına rağmen askerleri kabul etmeye zorlanır: ... Kasıklarındaki aşırı şişmiş askerlerin kendisiyle cinsel ilişkide bulunmalarını imkansız hale getirdiğinden beş asker tarafından getirilip bir gölün içine atılır.

dışında olduğunu anlar. Nasılsa şu veya bu şekilde öleceğini düşünerek kaçmak için çaba harcamaya karar verir. Çinli adamın yemek pişirdiği bir sırada arka kapıdan evi terkeder. Kapıdan çıkar ve bir Japon askeri tarafından vurulmadan önce yüz metre kadar ilerler. Bir kurşun dizine bir kurşun ise kasıklarına saplanır. Görüşmeceye bu yaralanmaların izlerini gösterir.

Rahatlama istasyonuna geri götürülür. Yaralı olmasına rağmen askerleri kabul etmeye zorlanır. İstasyonda yeni olduğu için her askerin ona gitmek istediğini düşünüyor. Kendisine ne ilaç ne de bandaj verilir, elbiselerini yırtar ve belli ki oldukça fazla şişen yaraların etrafını sarmada bandaj olarak kullanır. Kasıklarındaki aşırı şişme askerlerin kendisiyle cinsel ilişkide bulunmalarını imkansız hale getirdiğinden beş asker tarafından getirilip bir gölün içine atılır. Ama derine düşmediğinden dört km uzaklığındaki Linjo adında bir köye kadar sürünebilir. Köyde çay satan yaşlı bir adama rastlar, ona kendisine yiyecek ve çinli pantolonu vermesi için yalvarır ve adam da kendisine bunları temin eder. Çinli kadın kılığına girerek kendisini değiştirir ve ondan sonra da tren istasyonuna kadar sürünmeye başlar (Yaraları için herhangi bir tedavi görmemesi nedeniyle hala çok ağrısı vardır ve yürüyememektedir). Tren istasyonunda kendisine ne olduğunu soran ama ne olduğunu söylemeyeceğini hissettiği ve sadece düştüğünü söylediği Koreli bir adama rastlar. Adam kendisine tren ücretini verip kendisiyle beraber Koreye bir paket götürmesini ister. Ama yaraları nedeniyle trene

binemez ve o kasabada yaklaşık olarak bir ay kadar kalır. Ve nihayet yaraları iyileşip iki sopa ile yürüyebilecek duruma gelir ve Japonların hala Kore'yi işgale devam ettikleri Ch'öngjin'e ulaşır. Oraya varmasından dört ay sonra onlar (Japonlar ç.n) yenilirler.

Kendisinin başından geçenleri onu kendi vatandaşlarının gözünden düşereceğini düşündüğünden, kimseye söyleyemeyeceğini hisseder. Kendisini işine adayarak izole bir hayat yaşar. Bununla beraber televizyondaki bir programda Japonların, rahatlama istasyonlarının işletilmesinde askeri bir ilişkinin olduğunu inkar ederek, özür dilemeye yanaşmamalarını izledikten sonra ortaya çıkıp konuşmaya karar verir. Koreli genç kuşakların tarihlerinin bu kısmını ve Japonların işledikleri "suçları" öğrenmeleri önemliydi. Sürekli olarak kendisine olanların çok onur kırıcı olduğunu tekrarlayıp, bir Koreli kadın için açıkça konuşmanın ne kadar güç olduğunu vurguladı. Devletin olanlardan dolayı resmi bir özür dilemeden önce ölmeye karar verdiğini de belirtti. O askerlerin kendisine yaptıklarından dolayı sık

Bir subay gelip onunla yatmak ister ve ona direnmeye çalışınca da kendisini yere atıp ona tecavüz eder

olarak acı hissettiğini belirtip, bu nedenle evlenemeyeceğini hissettiğini ve dolayısıyla çocuk sahibi olamadığını da belirtmektedir. Özellikle Kore toplumu bağlamında kendisini gömebilecek birilerine, özellikle çocuklara sahip olmanın kendisi için özellikle çok önemli olduğunu belirtti.

"Şayet ölürsem beni kim gömecek?"

DAYAK BİR İLETİŞİM BİÇİMİ MİDİR?

Refah Partisi, aile içi şiddeti önleyecek bir yasa tasarısının Meclis'den çıkmasını engelliyor. Nedir bunun anlamı: dayak, şiddet iyi bir şeydir ve engellenmemelidir! Ya da "biz dayak atıyoruz ve atmaya devam etmek istiyoruz!"

Nedir dayak? Gücünün güçsüze gücünü göstermesidir! Bu güç, fiziki de olabilir, iktidardan da kaynaklanabilir...Zaten iktidar da gücün kullanımı demek olduğundan, dayak bir güç gösterisidir. Askerlik görevinin ifası sırasında da acemi adaylara gerekli gereksiz dayak atılmasının nedeni bu: iktidar gösterisi...Sus ve emirlere itaat et. Gerekçe sorma. Mantık arama, direnme...Dayak atan güçlüdür.

Bu güç, fiziki bir güç olabilir, erkeklerin kadınlara, kadınların çocuklara uyguladığı ve hatta çocukların kendinden küçük çocuklara uyguladığı gibi. Siyasi erkten gelen bir güç de olabilir: askerın, polisın, yetkililerin dayak atması gibi...

Peki bu güç gösterisi yerine insanı insan yapan özelliklerden biri kullanılsa, örneğin "dil" ve dayak atma yerine insanca konuşulsa, şu şöyle olmalı, bunu böyle yapmadığın... bunun

yerine şu dense olmaz mı? Olabilir tabii ve bunu böyle yapanlar da var hiç kuşkusuz.

Ama o insanlara mahsus özellik.

Şimdi denilebilir ki dayak da insanlara mahsus. Doğada başka canlı-canlılar birbirini dövüyor! Birbirine saldırıyor evet, ama bu saldırının nedeni var: ya karnı aç ve kendinden güçsüz olanı yemek için saldırıyor. Ya da kendi mekanını, yavrularını, dişisini korumak için saldırıyor! Ve iki hayvan arasındaki bu şiddet gösterisi asla "dayak" değil. Olsa olsa bir "döğüş" oluyor. Çünkü ne kadar daha zayıf, daha güçsüz olursa olsun, hiç bir hayvan karşısındakinin saldırısına boyun eğip beklemiyor, kendi yetenekleriyle kendini savunuyor.

Sonuç: dayak atmak da yemek de insanlara özgü aşağılık bir uygulama. Karşı çıkmak, insanlık görevi...

FEMİNİZM

-II-

SOSYALİST FEMİNİZM

Bireyci-Eşitlikçi feministlerin kazanımlarıyla büyüyen 1960'ların sonlarında, dünyanın bir çok ülkesinde, çoğu üniversite bitirmiş yeni bir kuşak yetişmişti. Bu kadınlar gelişen tıp ve teknolojiyle, yeni buluşlarla cinsellik ve doğurganlığı ayırmayı, gündelik cinsel bir nesne olarak algılanmayı, taciz ve tecavüzlerin ağır ceza gerektiren bir suç olduğunu kavramış, erkekler gibi meslek sahibi olup üretime katkıda bulunurken tüm ev işlerinin kendilerini beklediğini ve kendilerine ikinci cins gibi davranılmasını kabullenmemişlerdi.

1960-70 yıllarında kadın hareketinde yer alan bu feministler, kendilerinden bir öncekilerinden, daha fazla şey talep etmeye başladılar. Liberalizm, vaadettiği ekonomik ve siyasal devrimin özel yaşam üzerindeki baskıları kaldıramayışından dolayı bu kadınlar tarafından eleştirilmeye başlandı. Toplumda gerçekleştirildiği varsayılan EŞİTLİK hiç de eşitlik değildi. Çünkü, hala kadınlar ekonomik açıdan sömürülmekteydiler. Hem kamusal alanda çalışmakta (erkeklerle oranla yarı ücretle) hem de buna ek olarak evde yine tüm işi ÜCRETSİZ olarak üstlenmekteydiler. Tam da bu tarihler arasında, erkek egemenliğini

tüm insanlığın ezilmişliğinin nedeni olarak gören ve kadın özgürlüğünün önündeki engel olarak yorumlayan radikal feminizme güçlü bir tepki olarak çıkan Sosyalist Feminist bir akım ortaya çıktı. Bu akım, yaşanan dönemin toplumsal koşullar bütününe belli bir tepkiyi dile getirmektedir. Nitelik olarak anti-emperyalisttir; ulusal ve uluslararası ilerici hareketle dayanışma içerisindedir. Ataerki kavramı ile kapitalizmin birbiriyle ilişkisini ortaya çıkaran özgün bir politikayı simgelediğini ve bu arada cinsellik, sınıf çelişkileri ve ırk sorunlarını ele almayı amaçladığını öne sürer.

Kadının gerçek kimliğinin ana ve eş olduğunu vurgulayan akıma karşın; evli, çocuk sahibi aynı zamanda bir işte çalışan kadınların sayısı gittikçe çoğalıyordu. Bu kadınlar geleneksel söylemle gerçek yaşam arasındaki çelişkileri, "kutsal aile, adanmış kadın, ana, aile içindeki hiyerarşi gibi" söylemleri sorgulayıp eleştirmeye başladılar. Sosyalist Feministler, kadın ve erkek kimliklerini toplumsal ilişkilere dayandırıp kadına özgü kimlik özelliklerinin toplumsal ilişkilerle bağlantılı olarak dönüşebileceğini savunuyorlardı. Sosyalist Feministler kadının ezilmişliğini toplumsal cinsiyet ile sınıf eşitsizliğinde arar. Onlara göre bir burjuva kadını ile bir köylü kadınının aynı seviyede ezilmediğini söylerler. Erkek egemenliğinin ortadan

kalkmasını, *SOSYALİZM*in sağlayacağını öne sürüyorlardı.

Sosyalist feministler; kreş, doğum kontrolü, evde cinsellik, iş bölümü, konut sorunu, aile yardımı, güvencesiz kadına iş eğitimi, kadın-erkek eşitsizliğinin vb'lerinin en ince ayrıntılarını ele aldılar.

Yine sosyalist feminist bakış açısında *AİLE* birimi ve çağdaş kapitalist düzende ev işleri ile çocuk yetiştirme gibi konular ilgi odağı olmuştur. Sosyalist feminist kuramcılardan önemli isimlerinden Juliet Mitchell'in *Women: The longest Revolution 1966* (Kadınlar: En Uzun Devrim) makalesi ve *Women's Estate 1971* (Kadınlık Durumu) adlı kitabı yayımlandıktan dönemde büyük yankı uyandırmıştı. Mitchell, kadının durumunun üretim, üreme, toplumsallaşma ve cinsiyet gibi dört ayrı yapı içerisinde incelenmesi gerektiğini öne sürmüştür. *ÜRETİM*, kadının ev aile yükümlülüğünün dışında toplumsal katılımı, *ÜREME*, sosyalizasyon, ve *CİNSİYET* ise aile kavramı içinde birleşerek kadının üretime katkısından başka *ANA* ve *KADIN* yada *EŞ* olarak varlığını kapsamaktadır. Sosyalist Feministlere, toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen yönlerinden dolayı da "cinsiyet körleri" eleştirisi yapılmaktadır. Esas amacın, üretim ilişkilerinin yeniden toplumsal; üretim ilişkilerine değişmeye başlamasıyla anlaşıldığı ve dönüştürüldüğü müddetçe kadınların maddi koşullarının değişiminin aile içindeki rolleri değiştirdiğini savunurlar. Ayrıca ücretli emek konusunda, çalışma hakkı veya eşit ücret değil, *EŞİT İŞ HAKKI* olduğunu vurguluyor. Aile ise, önemli olanın ailenin terk edilmesi

değil, kadının kurtuluşunun ve cinslerin eşitliğidir. Yani ailenin işlevinin uğradığı değişimle eşitliğin sağlanabileceğini savunurlar.

Bu akımın yine önemli savunucularından biri Simone de Beauvoir'dır. İki buçuk yılda yazdığı bin sayfalık *İKİNCİ CİNS* adlı kitabında büyük yankı uyandıran Simon, "kadın olarak doğulmaz kadın olunur" sözü ile *O*, biyoloji, mitoloji ve tarihten yararlanarak kadının doğası hem de eylemlerini biyolojinin değil, yaşadığı kültürün biçimlendirdiğini savunarak temellendirmeye çalışmaktadır. "Kadınların; temel özgürlüklerinin kendilerini ölçü, standart ve örnek kadınları ise yalnızca aşağı ve eksik, *ÖTEKİ* olarak gören erkekler tarafından sınırlandırılmış olduğunu" öne sürmektedir. Beauvoir, 1970'li yılların başlarına kadar feminist olduğunu kabul etmiyor; her iki cinsi de *SOSYALİST DEVRİM*in özgürleştireceğine inanıyordu. Ancak bu görüşünün sınırlılığını ve yetersizliğini kitabının son bölümünde eleştirerek "Geleceğe, devrime ve sosyalizme duyduğu belirsiz güven karşısında; şimdi duraksadığını, fikrini değiştirdiğini ve artık gerçek feminist olduğunu" dile getirdi.

Ev işlerinin ücretlendirilmesi, ev işlerinin toplumsallaştırılmasını savunan Sosyalist feministler; sosyalleştirmeden kadının kurtuluşunun sağlanamayacağını, ev işlerinin toplumsallaştırılması veya ücretlendirilmesi ile kadınların grup olarak kurtuluşlarının sağlanacağını düşünürler. Bu düşünceleri bazı feministler tarafından eleştirilirken; ev işlerinin toplumsallaştırılması ve ücretlendirilmesi kadınların ev içinde

kalmalarını, dolayısıyla birbirlerinden izole edilmelerini sağlar. Her şeyin metalaşması eğilimini yaygınlaştırmayı, yabancılaşmayı çok fazlaştıracaktır kaygısıyla kabul görmemektedir. "Eviçi emeği üretici bir emektir. Bunun için ücret talep edilmelidir (devletten), kapitalistlerinde eviçi emeğe ücret ödemesi gerekir. Eğer ödenmiyorsa greve gidilmelidir" diyen sosyalist feministler, bu çözüm önerileri kadınları eviçinden kurtarmaya yetmiyecektir. Bu talepler kadınları eviçinde bırakmaya özendirir. Bu şekilde eleştirilere maruz kalmaktadırlar.

Kısacası Sosyalist Feministler;

*Aileyi ekonomik özel birim olarak kabul eder ve değiştirmeyi hedef edinmez,

*Kadının ekonomi içindeki yerine bakıyor, kadınların sistem tarafından ezilmesini vurgularken, erkeklerin kadınları ezdiğini az sorgular;

*Eviçlerinin toplumsallaştırılmasını ve ücretlendirilmesini savunur, cinsiyet körlüdür.

RADİKAL FEMİNİZM

Radikal Feminist hareket, kadınların ezilmesini en büyük ve baş sorun olarak kabul etmiştir. Erkeklerde var olan psikolojik iktidar gereksiniminin, kadınların ezilmesinin ilk kaynağı olduğunu öncül olarak benimser. Radikal feminizm, kadınların bastırılmış kimliğinin ortaya çıkarılmasını, kişisel olanın kamusal alana aktarılmasını ister. Radikal feministler, "biz farklıyız, kişisel olan politiktir" derken, eşitlikte farklılığın bir arada var

olmasından yanadır. Bu anlayış yalnız "kadınlar farklıdır" demekte yetinmez, aynı zamanda kadınların birbirlerinden farklılıklarına vurgu yapar. Kadın-erkek eşitsizliğinin köklerini, yeniden üretim ilişkilerinde ve ailede arar. Bu akıma göre ataerki düzen, tarihteki ilk işbölümünden bu yana sürüp gitmektedir. Üretim biçimi ne olursa olsun, ataerki düzen hep varlığını sürdürmüştür. Hem liberal hem de Sosyalist feministlerden farklı olarak, kadın bedeninin erkekler tarafından denetlendiğini savunuyor; beden üzerinde yoğunlaştığında annelik, doğurganlık üzerinde çok duruyorlar. Farklı olarak kadın kimliğinin yeniden var olması üzerinde duruyorlar.

Özellikle kadın cinselliğinin hep erkek modelini kavramlaştırdığını savunurken, bunun alternatifinde kadın merkezli cinselliğin alabileceğini savunurlar. Kadın olmanın harika bir şey olduğunu söyleyerek, bir değer olarak kadınlığı yüceltiler. Kişisel olan politiktir tümcesi, kadınların kişisel deneyimlerinin değerli olduğu ve toplumla kültür için siyasal sonuçları bulunduğu anlamına geldiğini belirtirler. Nitekim, geçmişte olduğu gibi bugün hala tabu olan ve hiç dile getirilmeyen kürtaj ve tecavüz gibi konular artık siyasal söylem içinde yoğun bir biçimde tartışılmaya ve feminist eylemlerin odağını oluşturmaya başlamıştır. Cinslerin diyalektiğini, patriyarkanın cinsler arasındaki eşitsizliğinde buluyorlar. Ekonomik sınıf yerine, cinsel sınıf kavramı ilk sınıfsal ayrımın kadınlar ve erkekler üzerinde olduğunu savunurlar. Radikal feministler, kadın-erkek

arasındaki eşitsizliğin kaldırılmasının biyolojik devrimle gerçekleştirilebileceğini savunurlar. Cinsel sınıf sistemini yok etmek için, kadınların yeniden üretim araçlarını ele geçirmesiyle olabileceğini savunur. Bu devrimi teknolojinin (sunni döllenme, kiralık anne v.s.) başaracağına inanan Radikal Feministler, üremedeki rollerin eşitleneceğine, eşitlik olunca da biyolojik evlenmenin kalkacağına inanıyorlar. "**BIYOLOJİK DEVRİM**", ayrıca ekonomik çöküşüde getireceğinden kapitalist karşıtı bir görüş olarak ortaya çıkıyor. Hem kadınlık hem de erkeklik rollerinin ortadan kalkmasını isteyen bu akım, biyolojik evlilikler ortadan kalkmadıkça kadınların kurtuluşunun olamayacağına inanıyorlar. Radikal feministlerin kadının konumuna yönelik katkılarını unutulmamalıdır. Statükoyu gücendirmek konusunda, diğer feministlerden daha cesurdurlar. Kadınların yarınını somut sonuçlar elde etmiş ve kadınlar için sosyal devrim yolunu açmışlardır. Kadın kurtuluş hareketinin etkili kitaplarından bazıları bu bakış açısından doğmuştur. Ünlü Radikal feministler arasında Sexual Politics (Cinsel politika) ilk kitabı Feminizmin temel taşı niteliği olan Amerika'lı yazar Kate Millet yer alır. Millet, ataerkilliği ve bu kavramın erkeklerin kadınları yönetmesi şeklinde nasıl işlerlik gösterdiğini açıklayan bir tanımlama ve teori geliştirdi. Kate Millet, "cinselliğin politik olduğunu, cinselliğin iktidar işi olduğunu" savunur. Bu baskının kadınlar tarafından içselleştirilmesi ve bu olaya ortak olmasına vurgu yapar. Radikal feministler için bir başka

dönüm noktasının da Shulamith Firestone'un 1970'te yayınladığı Marksist sınıf analizini, sınıf olarak cinsiyeti alıp yeniden işleyen ve kadınlara yönelik baskının nedenlerini biyolojik açıdan belirleyen "cinsiyetin Diyalektiği"dir den.

İlk Radikal feminist yazılar, New York'ta 67/68'lerde ortaya çıktı. Düşmanın kim ve ne olduğu konusunda (sırasıyla, erkekler; ataerkillik) uzlaşmaz ve net bir tutuma sahip oldukları için sorunların ve çözümlerinin tanımlanması konusunda yeni bir çığır açtılar;

*Kadınlar baskı altına alınan ilk grupturlar;

*kadınlara yönelik baskı en yaygın baskıdır ve neredeyse bilinen her toplumda vardır;

*kadınlara yönelik baskı, en derin ve kaldırılması en zor olan baskıdır. Sınıflı toplumların ortadan kaldırılması gibi değişimlerle sona ermez,

*Hem baskı yapanların hem de kurbanların cinsiyetçi önyargıları nedeniyle kabul edilmesede bu baskı, nitel ve nicel olarak en çok kurbanlara acı vermektedir;

*kadınlara yönelik baskı, diğer tüm baskı çeşitlerinin anlaşılması için kavramsal bir model teşkil eder.

Kaynakça:

- Leoff Constance: Blöfçünün Rehberi
- Feminizm
- Andre'e Michell: Feminizm
- Simon De Beauvoir: Ben Bir Feministim
- Necla Arat: Feminizmin ABC'si
- Douglas Carol Anne: Radikal Feminizm ve Lezbiyen Teoriler
- Fatmagül Berktaş: İ.Ü. Kadın Araştırmaları Bölümü Ders Notları

Çîrokek ji çîrokên jinan Meta Seyranê

Ev çîrok ji çîrokên windayî yên ku rûdane, serpêhatiya meta Seyranê ye... Meta Seyranê pir pîr bû ku min ew dî. Bi porên xwe yên sipî, bi qermiçekên kûr ên li ser çav û rûyan û bi xulbûna pişta xwe ve nîşana qehra jinan bû. Ew qehremanek ji qehremanên zarokafîya min bû û wek xeyalekê, di destê wê de tişt, di meşê de li her derê min ew didît.

Bi piranî danê êvarî li ser riya pişt mala me rûdinişt û bêhna xwe vedida. Wan êvarên bi meta Seyranê ya betilî ji bîramin naçin. Her rojên înan ez li ser wê rîyê wê dibînim...

Min carekê zîrewa (meraqa) wê kiribû û çîroka jiyana wê hîn bûbûm. Seyranê di bîst saliya xwe de hîn nezewîcîbûye. Nezewîcîbûna wê ji hêla gelekane ve bi nebaşî hatiye nirxandin, gotine; "Seyran di mal de ma ye". Ji ber van gotinan bav û birayên wê bi kalekî re dizewicînin. Zarokên wan çênebûne û mêrik di demeke kin de mirîye. Seyranê li mala mêrê xwe maye û tu kesî rûmet ne dayiyê. Mala bavê wê jî ew tenê hiştine û alîkarî pêre nekirine. Di van mercên bêçare

bi alîkarîya derdora xwe jîyana xwe domandî ye. Temet ku tê bîra min bi alîkarîya kesên xêrxwaz dijîya. Ji ber vê yekê jî jê ra digotin "Parsekçî" û ji ber ku wê gotinên xwe venedîştartin êdî bûbû 'jina dîn' jî. Navê her şaşîtiyê û nebaşiyê bûbû Seyranê. Mala bavê wê ya dewlemend û ku xwe ronakbîr dihesiband destê wê negirtin. Li gorî wana qedera Seyranê wiha hatibû nivîsandin. Mêrê kal, hewî, bê zaroktî, xizanî, parsekî û mirina bêxwedîtişî qedera wê bû, wek dewlemend bûna wana.

Belê, serpêhatiya meta Seyranê eve bû. Wek piraniya jinan jiyaneke wisa bêserûber jiya û di dawî de wisa tenê û bêxwedî çavên xwe yên ronahî nedîtiş girtin. Lê ev çîrok neqedîya. Çîrokên metên me, dayikên me û yên me wisa bi hêsanî naqedin û bêdawîne. Lê ev çîrokên wisa di zêmarekê de, di stranekê de û di nivîsekê de bi xwerûbûna xwe cihê xwe negirtine, ew bi destên bav û biran hatine afirandin. Edî divê ku ev çîrok û serpêhatiyên wisa, jinên kurd bi serê xwe biafirînin û bi zimanê xwe binîvîsin.

Çîroka.....!

KIRPININ DIKENLERİNE TAKILANLAR

KA-DER, KADINLARIN

KADERLERİNİ DEĞİŞTİREBİLECEK Mİ?

Türkiye’de yaşanan son gerilimler, irticanın hortlaması(!), laikliğin elden gitmesi(!), MGK’nın çaktırmadan yaptığı darbe sürecine kurtarıcı Anasol hükümeti!..Bütün bunlar toplumun istemesede gündemine girdi. Oysa biz kadınların, çok da gündemi ile bağdaşır olaylar değildi. Bunlar yaşanırken kadınların cephesinde farklı gelişmeler olmaktaydı. Siyasetin kirlendiği, siyasetçilerin komedi sanatını icra etmeye başladığı bir zamanda kadınların siyaset arenasına kendileri için soyunmaları ve “eşit siyaset hakkı” için kurumlarını kurmaya başlamaları sevindiricidir.

Uzun açılımı ; Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği olan KA-DER adında bir dernek kuruldu. Ne zaman kuruldu?, Amaçları nelerdir?, Nasıl çalışacaklar gibi soruların cevaplarını belirttikten sonra tabii ki kadın açısından özelliklere Kürt kadını açısından Ka-der’in anlamını bir Jujin’ci olarak yorumlamaya çalışacağım.

Ka-der, içerisinde Yeşim Arat, Canan Arın, Şule Aytaç, Zeynep Göğüş gibi feministlerinde olduğu, kadınların kurduğu bir kadın derneği. Amacı, belirtilen ilkelere uyan kadınları seçimle gelen siyasi görevlerle kamu görevlerindeki sayısını ve oranını arttırmak, kadın seçmenlerin eşit temsil hakkından yararlanması ve demokrasinin güçlendirilmesi için çalışmaktır” şeklinde açıklayan Ka-der, kadınların Mecliste en az yüzde 10 ile temsil edilmesini hedefliyor. Bu kadınları, somut bir programla değil, yalnızca kadınlara ilişkin olmayan bazı ilkeleri içeren bir sözleşme temelinde destekleyecek. Ka-der’in kurucularından Canan Arın, Pazartesi Gazetesi’ndeki söyleşisinde, amaçlarına ilişkin şunları söylemektedir:”Ka-der’in destekleyeceği adayların ne tür niteliklere sahip olacağı tüzüğün

2. maddesinde var. Herhangi bir kadın değil. Bu özelliklere sahip kadınlarla bir sözleşme yapılacak. Meclise girdiğinde destekleyen derneğin, gözü hep onun üstünde. Devamlı rapor verecek. İllkelere aykırı davrandığında, bir dahaki seçimde desteklenmeyecek”. Bu amaçlardanda anlaşılacağı gibi Ka-der, partiler üstü olmayı, parti ayırımı yapmadan sözleşmeye imza atan her görüşten kadınları, pozitif ayrımcılık ilkesinden uzak genel bir eşitlikçi ve demokrasi söylemi içerisinde destekleyecek.

Ka-der’in destekleyeceği kadınlar hangi sözleşmeye imza atacaklar. Adı geçen dergide yayınlanan sözleşme maddelerinin bazılarını aktarmak istiyorum.

1-Ka-der’in desteğini isteyen kadın adaylar, ka-der’e üye olur ve ilkelerini benimser.

2-ka-der, ilkelerini benimseyen farklı siyasi partilerden kadınları desteklerken aralarında bağlı oldukları parti nedeniyle ayırım gözetmez; hepsine eşit davranır.

3-Adaylar ka-der’in eğitim çalışmalarına, seminerlerine katılırlar. Diğer adaylarla birlikte “ortak kadın politikası” oluşturmayı ve bu politikaya sadık kalmayı kabul ederler.

4-Seçilen kadınlar, parti disiplini kadar Ka-der sözleşmesine sadık kalırlar ve diğer kadın temsilcilerle birlikte “ortak kadın politikası”nı hayata geçirmek için ellerinden geleni yaparlar.

Ka-der bu sözleşmede ilkelerden söz etmektedir. Peki nedir Kader’in ilkeleri;

1-Kadınlık durumunun bilincinde, bunu sahiplenen, dillendiren, kadınlara özgü sorunlar konusunda duyarlı davranan, kadın dayanışmasına önem veren,

2-Başta Medeni Kanun Reformu olmak üzere kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı ve şiddeti

sonlandırarak adımları atmaya kararlı, yenilikçi, toplumu ileriye götürecek projeleri olan,

3-Laik Cumhuriyetin insan haklarına saygılı eksiksiz bir demokrasi ve hukuk devleti olması ve sivil toplumun güçlendirilmesi için çalışır,

4-Her türlü fanatizme, yobazlığa, ırkçılığa, toplumsal kirliliğe, şiddete ve savaşa karşı çıkan, çevreyi koruma bilincine sahip,

5-Siyasete kişisel çıkarı için değil, kadınların ve halkın gerçek temsilcisi olmak amacıyla giren,

6-Dürüstlüğü, ilkeliliği ve cesareti, birleştirici ve yumuşak bir üslupla birleştiren birer yurttaş olmaları istenmektedir.

Türkiye’de toplumsal kirliliğin hadsafhada yaşandığı, savaşın ve kadın hak ihlallerinin dizboyuna ulaştığı, hertürlü ayrımcılığı ve ırkçılığın hızla geliştiği, kadınların gerek kamuda gerekse de siyasal yaşamdan uzak kaldığı bir ortamda; Demokrasi için, siyasal eşitlikte temsil (mevcut parlamentoya rağmen) için, kadınların sadece kendileri için değil bütün toplum için ve gerçek demokrasi ve insan hakları için örgütlenmeleri sevindiricidir. Yanlız Ka-der’e ilişkin haber ve röportajları takip edebildiğim kadıyla bir kürt kadını olarak, eksik olan birşeylerin olduğunu, kendimi oraya ait hissetmediğimi anladım. Kafamdan çokça sorular geldi geçti ve rahatsızlığımı anlatmam gerektiğini düşündüm. Tabii bunu yaparken herşeyden önce çok erken olduğunu, saldırgan bir şekilde, ka-der’in kolunu, kanadını kırmak, hırpalamaktan çok kendi önümü açmayı, kaygılarımı dillendirmeyi, Ka-der’li kadınlarla biz kürt kadınlarının ortaklaşabileceği noktaları sorgulamayı, tartışmayı istedim.

Kadınların siyasal mekanizmalarda özellikle mecliste eşit şekillerde temsiline bende inanıyorum. Ancak var olan partiler de bunu ne yapmak isterim, nede bu partilerin ülkede var olan sorunları çözebilecek politika ve demokrasi kültürlerinin olduğuna inanıyorum. Bu siyasal partilerin basiretsizliği, aymazlığı doğrusu beni ilgilendirmiyor. Dolayısıyla bağımsız kadın hareketini savunan bir kadın olarak onlara kan vermeyi kadın politikası açısından asla doğru bulmuyorum. Ka-der’in

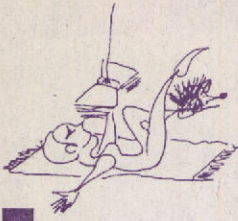
birinci yanlışlığı budur. İkincisi, her siyasal partiden kadınların desteklenemeyeceğini düşünüyorum. Ka-der’in anlayışına göre düşündüğümde; örneğin, Yozgat’ta MHP’nin güçlü olduğunu biliyorum, bu partiye gidip kadınlara sözleşmemi açıp imzalatıyorum sonra var gücümle MHP’li kadını Meclise sokmak için çalışıyorum. O kadın Meclise geldiğinde Tansu Ciller’den, Meral Akşener’den, Meclisin gedikli İmren Aykut’tan farklı siyaset mi yapacak. Gerek kadın sorunu, gerekse kürt sorunu konusunda ırkçı totaliter MHP politikasından sıyrılacak mı? Bana hiç inandırıcı gelmediği gibi tehlikeli bile buluyorum.

Ben, Kürt Kadınının cephesinden baktığım zaman kendime oldukça uzak görmeme rağmen, bir Türk kadınına neler kazandıracığını da sormak isterim size. Demokrasinin sakız gibi ağızlarında çiğnendiği, herkesin demokrasi adına katliam ve vahseti yaşattığı bu halklara, bu kadınlara, iktidarlarında farklı muhalefetlerinde farklı politika yapan, “eşitlik istiyorsan önce karını gönder” diyen, Avrupalı kadın parlamenterlere “fahişe” diyen milletvekillerinin, Kadından Sorumlu Bakanlığa dört kadınla evli olan zatı ödüllendirerek getiren bu partilerin, bu ilkel zihniyetlilerin Meclisi “etekli erkeklerle” doldurmaları neyi değiştirecek? sormak istiyorum. Bence Ka-der gibi kuruluşların ilkelerini belirlerken daha net ve gerçekten bağımsız kadın hareketine bir şeyler kazandıran çıkışlar, açılımlar yapması gerektiğine inanıyorum. Siyaseti kirleten bu siyasal zihniyetlere prim vermemeli, onlara malzeme olmamalı, yarattıkları suni gündemlerine (Laiklik-şeriat gibi) biz kadınları sürüklemelerine izin vermemelidir. Kendi adıma Ka-der’i takip edeceğime, neleri yapıp neleri değiştirdiğine bakarak daha da sert muhalefet yapabileceğimi söylemek istiyorum.

KA-DER’in kurucu üyeleri

Suay Aksoy, Yeşim Arat, Canan Arın, Ayşe Ayata, Ayşegül Baykan, Yıldız Ecevit, Nur Ger, Zeynep Göğüş, Sündüz Haşar, Ceylan Orhun, Canan Pak, Şirin Tekeli, Şafak Özsoy, Zeynep Oral, Çiğdem Kağıtçıbaşı

ADÎLE XAN

Merhaba,

Geçen sayılarda bu köşede yapılan yanlışlardan sıyrılmamın tek yolu (Adile Xan ve Xanzad'ın ayrı kişiler oluşları konusunda), bu iki kadını tekrar ele alarak yazmaktır. Bilgi ve kaynakların yetersizliği nedeniyle bu yanlışları yapma riski oldukça yükseliyor. Bir daha bu yanlışlara düşmeme umuduyla Adile Xan'a Merhaba diyoruz...

ADÎLE XAN

Adile Xan Caf Aşiretinin liderinin karısıdır. Adile Xan, daha kocasının sağlığında yönetim işlerinde söz sahibi olan kadındır. Yani ev işleri yapma, çocuk doğurup büyütme, konağa gelen misafirlere izzet ikramda bulunma gibi bir aşiret lideri karısının yapması gereken işlerden öte o, yönetim işlerine de katılır. Bu nedenle yaşadığı dönemde gerek kendi aşireti ve gerekse Irak parçasındaki Kürt tarihi üzerinde önemli bir rol oynamıştır. Bilindiği gibi Caf Aşireti, merkezi Halepçe'de olan, ama hem kuzeyde hem de güneyde yaşayan bir aşiret birliğidir. Adile Xan, bu dönem'de yani 19.yy sonu ile 20.yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. Adile Xan Kürtler üzerindeki rolü konusunda, olumlu olmanın yanında

İngilizlerle olan uzlaşmacı tavrından dolayı olumsuz olarak da eleştiriye uğramaktadır.

Adile Xan, İngilizlerle işbirliğine gider ve bağımsızlık yanlısı olan Şex Mahmud hareketinin karşısında yer alır. Bundan dolayı, toprakların paylaşılmasında önemli bir rol oynayan İngiliz subayı Major Soan ile iyi ilişkilere sahiptir. Bu gerek Soan'ın yazdığı kitapta Adile Xan'a geniş yer vermesi ve gerekse onunla çektiği fotoğraflardan da anlaşılmaktadır.

Her ne kadar Adile Xan bu nedenlerle eleştiriye uğramaktaysa da, o dönem ve koşullar gözönüne alındığında oldukça etkili ve önemli bir kadın olduğu kesindir. Kadınların aşiret veya toplum yönetiminde yer almaları, yönetimle ilgili iç ve dış politikaları belirlemeleri için son derece güçlü bir savaşımdan geçmeleri gerektiği de açıktır. Bu nedenle hem Kürt tarihinde hem de Kürt kadınlarının yitik tarihinde önemli bir kadındır. Çünkü o ve onun gibiler, kendilerine sınımsız kapalı olan feodal-ataerkil meşe ağacından yapılan sağlam kapılardan içeriye süzülmeyi başarmışlardır.

BACONCU BİLİM: HÜKMETMENİN VE TABİ KILMANIN SANATI

“Tahakküm ve denetim bilimsel araştırmanın temel ikisidir”.

Bacon bilim tarihinde, bilimsel bilgi ve iktidar arasındaki denklemleri açıkça tesbit eden ilk kişidir. O kararlı bir biçimde bu denklemin bilimsel çalışmaları motive edeceğine inanıyordu. Sadece bu denklemleri tesbit etmiyor, bilim amacına, doğa üzerindeki denetimi ve hakimiyeti de oturtuyordu. Bacon, Platon'un ruh ve düşünce arasındaki soyut ve erotik bağlantısını da reddediyor. Bacon için kendisinin ünlü “Bilim iktidardır” çıkarımı insanlık için bir kurtuluşur. Ancak bu “Kurtuluş önerisi” tarihsel gelişimi içerisinde yeni bir iktidar modelinin temelini oluşturmuştur. Bacon bu yeni bilimsel iktidar modelini sözel metaforlar ve simgesel bir dil içerisinde kurmuştur. Bacon, gelecekteki kuşaklara yasalara uygun cinsel hakimiyeti öne çıkarabilecekleri yeni bir sözel dil sunmuştur. Bu metaforlar yasal cinsel hakimiyetle dil arasındaki bağlantıyı açıkça ortaya koymaktadırlar.

Bacon'un Metaforu

Bacon'un tasavvuru şüphesiz doğa üzerinde insanların mutlak hakimiyetini, üstünlüğünü ve hükmünü sürebilecekleri bir bilim yaratmaktı. Onun çıkarımından da görebildiğimiz gibi “Bilimde insan bilgisi ile insan iktidarı buluşmaktadır”. Bacon'a göre iktidar mücadelesinin üç ayrı derecesi veya üç ayrı türü vardır.

Birincisi; kendileri için iktidar olup bu iktidatlarını sürdürmek isteyenlerdir. Ona göre bu tür en kötüsü ve en aşağılayıcıdır.

İkincisi; kendi vatanının insanları için iktidatlarını ve tahakkümünü yaygınlaştırmak isteyenlerdir. Bu tür, ona göre birincisinden daha onurlu fakat daha az sahip olma hırsı içermemektedir.

Üçüncüsü; eğer bir erkek, insan ırkının evren üzerindeki iktidarı ve hakimiyeti için mücadele veriyorsa ve bunu yaygınlaştırmak istiyorsa,

şüphesizki bu hırs diğer ikisinden daha onurludur. Bacon'un üç basamak biçiminde sıraladığı hiyerarşi, her basamağında daha fazla iktidar, tahakküm ve genişleyen bir ırkçılıkla bağlıdır. İkinci basamağında milliyetçiliğin ve insanlar üzerinde egemenliğin tohumunu atarken, bunu sadece “Kendisi için hakimiyetten” daha onurlu görmesi, iktidara karşı gelmesinden değil iktidarın erkekler arasında paylaşılmasının ve yaygınlaştırılmasının daha olumlu ve uzun vadeli olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

En mükemmel olarak değerlendirdiği üçüncü tür mücadele, bir erkeğin, insan (Kadın ve erkek) ırkının doğa üzerindeki hakimiyeti ve iktidarı için mücadele vermesi ise, şüphesiz bu alanın yani hakimiyet ve tahakküm alanının sadece erkekler için düşünüldüğü sonucunu göstermektedir. Yani sıra ve daha önemli olarak Bacon “İnsan ırkının evren üzerindeki iktidarı” dan erkek ırkının doğa (Kadın) üzerindeki iktidarına işaret ederek erkek ırkçılığının modern bilimin kökenine oturtmuş oluyordu. Bacon her nasılsa bir zamanlar insanların doğa üzerinde hakim olduğunu düşünüyordu. Ona göre teknolojik gelişme bu hakimiyetin tekrar tesis edilmesi için mecburi idi ve bu yüzden bilim ile teknolojinin bir hakimiyet aracı olarak doğaya karşı açıkça konumlandırılması gerekiyordu. Bacon bu konumlandırma işlemini cinsel göndermelerle yüklü bir söylemle gerçekleştiriyordu. Onun kullandığı cinsel dil belki de bu yüzden pek fazla kimsenin farkına varamadığı örtülerle kaplıdır. Üstünlük üstüne yazdığı makalelerde gerektiğinden fazla kullandığı -genus- kavramında vermek istediği ileti ancak kadınlar tarafından incelendiğinde deşifre edilebilmiştir.

Bacon'un resim dilinin diyalektik özünü görebilmek ve onun metaforlarının kapsamlı anlamını aydınlatılabilmek için bazı alıntılar sıralayacağım; “Biz doğa ve ruh arasında yasal ve namuslu

(keusehe) bir evlilik kurmak istiyoruz”

“Sevgili oğlum, senin için tasarladığım şey; seni şeylerin kendisiyle birlikte namuslu, kutsal ve yasal bir evlilikle birleştirmiş ve bu bağlantı senin çoğalmanı güvenceliyecektir. Alışlagelmiş tüm evliliklerin umutlarını ve duvarlarını aşacaktır ve sana korunmuş bir ırktan kahramanlar ve süpermenler yaratacağıdır.”

Şey olarak kullandığı kelime burda doğa anlamına gelmektedir. Alttaki alıntıda bunun daha açıkça ifade edildiğini görüyoruz.

“Doğa bilimsel mantık ile biçimlendirebileceğin kendine tabi kılabileceğin gelinin olsun senin ben gerçek anlamdaki görüşümle doğayı tüm çocuklarıyla sana sunmak istiyorum”.

Diğer alıntılarında da görebildiğimiz gibi bilimi ve bilim alanını tamamen erkek alanı olarak betimlemektedir. O doğadan -she- olarak bahsederken doğa kadın bağlantısını erkek hakimiyetçi düşünce ile örtülü bir biçimde çok iyi ortaya koymaktadır. Yani “doğa kadındır-erkek bilimdir.” Burda işaret edilen sadece bilimin doğa üzerindeki hakimiyeti değil aynı zamanda erkeğin kadın üzerindeki “Bilimsel” hakimiyeti idi. Bilimsel bilgi ve teknik gelişmelerden bahsederken tamamen şiddet (erkek) dili kullanılmaktadır. Doğaya yumuşak onu keşfedecek fakat hükmetmeyecek bir üslupla yaklaşmak Bacon ve taraftarlarının tarzı olmamıştır. Doğayı fethetmenin ve kendine tabi kılmanın ne kadar yıkıcı olduğunu ve onu temelden sarstığımız yaşadığımız çevre sorunlarıyla da görmekteyiz. Doğa üzerinde hakim olmayı amaç olarak gösterirken Bacon, bunun için yapılacak her tür deneyde meşru görmektedir. Öyle ki bu deney söyleminin sonradan doğacak sadizm mazoizm söylemlerinde kullanılan “deney” söylemiyle yakın paralellikler içermektedir: Keşfetmekten çok elde etmektir önemli olan, keşfetmek hakim olmaya tabidir.

“Zamanın eril doğumu” adlı kitabında Bacon “eski bilimin” kurucularını eleştirir. Kitabın ana bölümü ruhun kötü filozofların etkisinden temizlenmesi gerektiğiyle başlıyor. Bunlar Aristoteles, Platon, Galen ve Hipokrates olarak geçiyor. Bu filozofların yanlış

öğretileri sonucu bu filozoflar gibi düşünürler de yaratıcı tarafından kısırlıkla cezalandırıldılar. Bütün bu filozofların Bacon’a göre tek bir amaçları vardı; iktidarsızlık (impotenz) üretmek, insan iktidarını azaltmak ve gerçek ve eril bilimin doğmasını ertelemek.

Platon da bilgiye erişmenin tek ve hakiki yolu homoeros iken Bacon’da hakimiyet arzusudur. Platon doğanın araçsallığına son verilmesine ve ruhun bedenine esirliğinden kurtulmasını savunurken, Bacon doğanın insanlara (erkekler) hizmet eden bir köle haline getirilmesini savunur. Platon üremeyi hayvanca istek olarak açıklarken Bacon doğanın (kadının) süpermenler yaratılması için sonuna kadar kullanılması ve ürünlerinin alınması taraftarıdır. Platon’un bilgi kuramının temelinde pederastik (erkeklerarası) aşk yatmaktadır. Bu aşk kendi içinde hiyerarşi barındırır da hakimiyetten uzaktır. Bacon’un bilgi kuramının temelinde ise hakimiyet hırsı yatmaktadır. Bu hakimiyetin nesnesi doğa ve kadındır.

Bu karşılaştırmadan da anlaşılacağı gibi iki düşünürün ortak oldukları tek nokta aralarındaki bu tartışmada(!) kadınların yerinin olmadığıdır. Fox-Keller, Bacon’un bu yaklaşımını psiko-analiz çerçevesinde değerlendirir: Erkek çocuğun bir hediye olarak babaçan aldığı erkeklik gibi bilimin de erkek olabilmesi, baba (burada Bacon) tarafından verilen bir hediyedir. Bu hediye bilimadamlarına kahramanlar ve süpermenler yaratmayı müsaade ediyor ve bu hediye onlara kendi kendilerini bir erkek olarak dünyaya getirme yeteneğini sağlıyordu. Baconcu metafor aşkar bir biçimde erkeklerin ikili itkili ödipal istek ve arzularını annelerine ait olanı sahiplenme ve reddetme biçiminde göstermektedir. Bu anneziz yaşamak kadar anneye kurulan ilişkide bir denklem kurabilme imkanı da sunmaktadır. Kişi böylelikle babayla olan özdeşleşmesinde de tanrısal mutlak hakimiyetini (omnipotenz) güvence altına almış oluyordu. Bu özdeşleşme ona dişiyi kabul etmek kadar reddetmeyi de müsaade ediyordu. Bu tabloyla tıpkı bir erkek çocuğunun gelişimine benzeyen bilim tarihi bilim dünyasına girenlere de bir erkek çocuğunun dünyasını sunmaktaydı.

SOKAK LAMBASI

Merhaba Sokak Lambası. Bana, Annemi hatırlatıyorsun sıcaklığınla. Annemi özlüyorum, babamı ve kardeşlerimi. Beni masallarıyla büyüten Besse ninemi. Benim adım Mihriban, altı yaşındayım. Seninle konuşmam mümkün değil aslında, hem Türkçe bilmiyorum hemde sizin dünyanızda yaşamıyorum artık. Sana sonsuzluktan sesleniyorum.

Biz çok güzel bir köyde yaşıyorduk. Sason'un Dere köyü yemyeşil bir yerdir. Verimli topraklarımız vardı, nar ağaçlarımız vardı.

Tarlarımızın kenarında dut ağaçları, incir, elma, erik ağaçları ve bir sürü yemiş diziliydi. Tarlarımıza tütün ekmiştik. Bahçemizde uçarcasına koşup oynuyordum.

Kardeşlerimle saklambaç oynayıp ağaçlara tırmanma yarışları yaptığım zamanlar benim en mutlu günlerimdi. Annem mutfakla tarla arasında durmadan çalışıp duruyordu.

Nenem ev işlerinden elini eteğini çekmiş, köşesinde oturup, öğütlerle dolu masallar anlatıyordu bize. Dedemi hatırlayamıyorum bile.

Babam kendi halinde tarlasıyla uğraşıyor, bazen de çarşıya gidip bize giysi ve kışlık erzak alıyordu. Bir gün çarşıdan bana

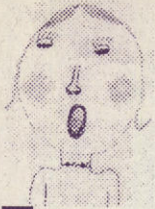
kırmızı kundurayla mavi boncuk alıp gelmişti. Kolyem boynumda, kunduram yastığımın altında dünyanın en mutlu insanı olarak uyumuştum. Tanrı'dan hiç bir şey istemiyordum artık. Evimiz vardı, tarlamız vardı, nar ağaçlarımız vardı, hepimiz sağlıklıydık. Babamın dediği gibi, "Kimseye muhtaç değildik".

Günlerimizin hep böyle mutlu ve huzurlu geçeceğini sanıyordum ki, bir sabah ansızın köyümüzün etrafı sarıldı. Yeşil giyinmişti hepsi. Bağırıp çağırıyorlardı. Panzerler vardı her yerde, kulaklarımı sağır eden sesleriyle. Hiçbir şey anlamıyordum. Köydeki bütün erkekleri topladılar. Hepsini bir hafta sonra bıraktılar. Babam da öbür amcalar gibi yürüyemiyordu. Her tarafı şişmiş, yaralarından kan akıyordu. Annem durmadan ağlıyordu. Nenem hiç konuşmuyor hep susuyordu. Babam akşam yemeğinden sonra yaşayabilmemiz için buralardan uzağa gideceğimizi gözü yaşlarla söyledi. İlk defa babamın ağladığını görüyorduk hepimiz. Sesimizi çıkarmadan oturuyorduk kardeşlerimle. Babamın yaraları iyileşince toplanmaya başladık.

Akrabalarımızla ve komşularımızla vedalaştık. Hepimiz gözlerimizle köye tekrar geri döneceğimiz gibi, söz veriyorduk sanki. Yerimizi yurdumuzu bırakıp, her şeyimizi satmaya çalışarak ayrıldık oralardan. "Buraya dönmeden asla konuşmayacağım." Bu nenemin ağzından dökülen son sözcüklerdi. Zorla da olsa yola koyulduk sokak lambası. Babam, biz üzülmeylim diye, "İzmir'de kendimizi kurtarınız" diyordu. Çok büyük bir yere geldik. Kimse evini, oturmamız için bize vermiyordu. İyi davranmıyorlardı, biz onlara ne yapmıştık ki? Paramız da az kalmıştı. Tüm paramızla babam naylon çadır almıştı. Evimiz artık bu çadır olacaktı. Komiserin bize gösterdiği en uygun yere kuracaktık çadırımızı. Şehir dışına doğru bir köprü altına kurduk. Sonunda babam iş bulmuştu. Hıyar tarlasında çalışacaktık. Hıyarları toplayarak kazandığımız para karnımızı zor doyuruyordu. Hıyar yemekten midemiz bozulmuştu. Başkalarına muhtaçtık, çünkü SÜRGÜN'dük. Karakoldan çağırıyorlardı hakaret etmek ve dövmek için babamı. Yaşanacak bir hayat değildi bizimkisi sokak lambası, ama katlanmak zorundaydık çünkü, günün birinde mutlaka köyümüze geri dönecektik. O zaman İNSAN gibi yaşayabilirdik. Sabahleyin erkenden tarlaya

çalışmaya gitmiştik, büyükler çalışıyor, kardeşlerimle ben hıyar koktuğumuz için birbirimizle alay edip şakalaşıyorduk. Ora'nın yerlilerinden olan şöför akşamdan kalma haliyle traktörünü üzerimize doğru sürüyordu. Herkes çığlık çığığa bağırsıp bize doğru koşmaya başladı. Bizimkiler, ne yapmak istediklerini anlamadan yerlerine mihlanmışlardı sanki. Kardeşlerim anlamış uzaklaşmışlardı. Bense arkadan gelen traktörü görmüyordum. Sesleri algılayamıyordum, korkutucu bir gürültü duyuyordum sadece. Birden korkunç bir acı hissettim bedenimde. Herşey kararmaya başladı. Ne ses duyuyordum, ne de acı hissediyordum. Köprüden geçen arabaları görüyordum. Güzel görünüyorlardı gözüme; öndeki sarı, arkadaki kırmızı ışıklarıyla. Artık sesleri bana panzerleri hatırlatmıyordu. Köyümü görüyordum tekrar, tırmandığım kırmızı dut ağacını, sonra naylon çadırımızı, annemin ıslak gözlerini, kardeşlerimin donuk ve anlamsız bakışlarını, babamın kahroluşunu. Son olarak IŞIK gördüm. Şimdi ben köprü altındaki toprağın altında yatıyorum. Bizimkiler nerede acaba Sokak lambası?...

SİYASAL ARENADA YAŞANAN VE HİÇBİR ŞEKİLDE GÜNDEMLEŞTİRİLMEYEN AİLE İÇİ ŞİDDET

Kadın dergilerinden birinde çalışan bir kadın arkadaşın, "Devrimci ailelerde yaşanan, aile içi şiddet başlıklı araştırmasına ilişkin yaptığım bir sohbette, konunun çarpıcılığına rağmen, bu şiddete maruz kalan kadınlara nasıl ulaşılabileceğine dönük soruma", "Senden niye başlamayalım cevabı, beni kendime getirmişti. Doğru ya, benden neden başlanmasını. Genel standartlara vurulduğunda devrimci hatta sosyalist olduğunu iddia eden bir aileye mensuptum. Ailemin erkek fertleri genel demokratinin ötesinde, devrimci mücadelenin öncülük misyonunu yerine getirdiğini iddia eden bireylerdi. Devrimciliğin ve sosyalistliğin kendi mantığında özgürlüklerin savunuculuğunu gerektiriyor oluşu, beraberinde üstlenilen misyona uygun bir ilişki tarzına yol açıyor diye düşünürdüm. Oysa ki, hayatım boyunca, bu iki olgu arasındaki o çetin tezati yaşadım ve yaşamaya mecbur bırakıldım. Birçok kadının yaşadığını sandığım siyasallaşma sürecimiz çok sancılı başladı. Devrimci değer ve ilişkiler, mantığında içselleştirilmediği için, biz kadınların katılımının önüne bir dizi engeller çıkartıldı.

Bazen babalarımızdan tüm siyasetlerin kötü olduğunu ve kullanılacağını duyduk; bazen de kendilerince garantili gördükleri siyasetleri ve çalışma alanlarını tercihe zorlandık. Bazen, kız çocukları olduğumuz için yapmamız gerekenlerin ayrı işler olduğunu öğrendik. Bazen, saygı duyulan

aile büyükleriyle bir ortam oluşturularak nasihatlerde bulunuldu: "Bak kızım, oku. Mesleğini eline al. Doktor ol. Öğretmen ol. Bir devlet dairesine gir. Yanına gelen insanlara yardım ederek mücadeleyi yürüt. Biz yaptıkta ne oldu. Üstelik sen kız çocuğusun. Önce ekmeğini kazan hele, sonra düşünürsün ülkeyi kurmayı". Bazen de politik abilerimizin siyasal ilişkilerinde durumlarını kurtarma adına politik görünmemiz onlar için önemliydi. Ancak, bunun görüntüde kalması, politik arenada yer almamız konusunda tercihe zorlandık.

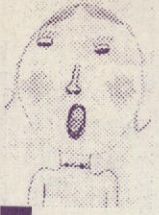
Benim için korkunç olan, tüm bu yapıların bir şekilde gündemleştirilemeyeşiydi. Çünkü usta siyasetçilerle aşık atmak kolay bir iş olmasa gerek. Bizlerden istenilenlerin reddedilmesi tarif edilmez psikolojik baskıyı ve gerisinde fiziksel şiddete yol açtığı, birçoklarımızın yaşadığı apaçık bir gerçektir. Herbirimiz hafızalarımızı biraz zorladığımızda politik baba, koca ve abilerimizin bizleri baskı altına alan bakışlarını ve saldırılarını hatırlayabiliriz. Bu süreçleri yaşayan her birimizin şu korkunç ikirciği yaşadığımızı tahmin ediyorum. Bizler siyasal ilişkilere girmekle kocaman sisteme ve sistemin zor uygulamalarıyla karşı karşıya geleceğimizi hesaplamıştık. Yani devletin baskısına, gözaltısına ve işkencesine şerbetliydik. Politik erkeklerimizin baskı, dayak, ev ve göz hapsine değil. Düşündüğümüz ve doğru bulduğumuz konusunda yaptığımız her davranışımız karşısında

başta tehdit, küfür ve dayığı yaşadık. Şu tezata bakın ki, bizlere bunu yaşatanlar devletin kolluk güçleri değil, büyük özgürlüklerin büyük savunucuları olan politik erkeklerimizdi. Yaptıklarını her yüzlerine vuruşumuzda, dönüp kendilerini sorgulayacaklarına, babamız, kocamız ve abilerimiz oldukları için kendilerinin bizlerden, sorumlu olduklarını söylüyorlardı. Ve peşi sıra gerekçeler sıralanıyordu. Çünkü toplum kötüydü, çevre öcüydü. Hem ne demek özgür olmak? "Hangi toplumda yaşıyorduk, kendilerinin değil (!?) ama toplumun değer yargıları vardı. Konu ile ilgili anılarımı hatırlamaya çalıştığımda çifte standart, birçok uygulamanın, yapıldığına tanık oldum.

Siyasal mücadelenin öncülüğünü yapan erkeklerimizin, mücadeleye katılmı konusunda kadınların katılımlarını önemseyen düzeylerinin samimiyetsizliğini, aynı erkeklerin kızlarına, eşlerine ve kızkardeşlerinin mücadeleye katılımları karşısında çıkardıkları engelleri gördüğümüzde anlayabiliriz. Doğru ya diğerleri elin kızlarıydı. Bizler ise ailelerinin birer parçası ve onlar da bizlerin "namus" bekçileri idi. Beni kendisinin dövmesi yetmiyormuş gibi üstelikte yoldaşlarından da eleştiri almamak için beni apolitik abilerime dövdürten bir mantığın, bugün kadın özgürlüklerine dönük methiyeler düzmesi, metinler kaleme alması ne kadar samimice ne kadar ahlaklıdır. Politik ilişkiler içerisinde her haksızlığa karşı duruş, susturmaya yönelik şiddeti getirdi beraberinde. Politik erkeklerimizin, eşlerinin, kızlarının ve kızkardeşlerinin siyasal çalışmalara katılımlarının

olmayışlarını her sorgulayışımızda, topun otomatikman biz kadınlara atıldığını gördük. Bizden, hemen eşlerini ve diğer aile fertlerini kazanmamız ve örgütlememiz isteniyordu. Doğru ya, onlar çok içli dışlıydılar, bu içlilik ve dışlılık içinde kadınlar nasıl politikleştirilecekti. Ve beraber geçirdikleri yirmidört saatte onların yapamadığını bizlerin sınırlı birlikteliklerimizde başarmamız isteniyordu. Tabi ki, bu görüşmelerden istenilen sonuçların alınmayışında onların hiç bir suçu olamazdı. Çünkü kadınlar, evde kendileri dahil olmak üzere herkes için yemek yapmayı, bulaşık yıkamayı ve çocuk yetiştirmeyi gönüllü olarak tercih etmişlerdi. Politik erkeklerimizin, apolitik evlilikleri tercih etmeleri sorgulandığında ise; "Ne yapabiliriz ki? Eşlerimizin doğal tercihine ve doğal gelişimine müdahale edemeyiz". yollu ilişkideki rahatlarının ve avantajlarının gerekçesini hemen de buluyorlardı. Burada, olgunun erkeklere dönük yüzü üzerinde durdum, politik arenada erkeklerinin özel sekretaryaları olma konumunu kendi yetenek ve bilinçlerini geliştirme yerine tercih eden kadınlara dönük eleştirilerimi de belirtmem gerekiyor.

Biz kürt kadınlarının yaşamımızı zindana çeviren tüm erk biçimlerine dönük yürüttüğümüz mücadelenin, devrimci kişilik ve arenada somutlaşan bu düzeyler de kapsayacağı bilinmelidir. Devrimci arenada yaşanan aile içi şiddet ve baskıyı aşmak, özgürlüklere giden yoldaki en büyük handikapı aşmak anlamına gelecektir.

KARA FATMA EFSANESİ

Uzun bir tarihi süreç boyunca ataerkil bir topluma sahip olan coğrafyamızda çok çetin koşullara rağmen kendilerini politik, sanatsal, askeri komutanlık, aşiret, örgüt liderliğinin yanısıra farklı alanlardaki kahramanlıklarıyla kabul ettirebilmiş kadınlarımız vardır. Bunlardan bazıları (ki bilmediğimiz, ortaya çıkaramadığımız bir çok kadının olduğunun altını çizmek istiyorum) Kara Fatma, Edala Hanım, Xanzade Sultan, Hefse Han Naqip, Zarife Hatun, Adile Han Xatun Caf, Seyit Rıza'nın eşi Bese, Leyla Bedirhan, ülkenin dört yanında bir sembole dönüşen Leyla Qasım, son dönemlere damgasını vuran Zekiye, Ronahi, Berivan'lar tarihimizde yerlerini almış kadınlarımızdandır. Bunlardan, yaşadığı dönemde en fazla ilgiyi çeken, Avrupa basınında da kendinden söz ettirip hakkında makaleler yazılan kadınlardan biride Maraşlı Kürt kadını Kara Fatma olmuştur.

22 Nisan 1854 tarihinde, The Illustrated London News adlı dergide Kara Fatma ile ilgili yayımlanan makalede, Kara Fatma Hanım olarak bilinen aşiret lideri bir Kürt kadınının, emrindeki 300

savaşçısıyla birlikte Maraş'tan İstanbul'a gelerek, Osmanlı Sultanı olan Abdülmecit'le görüştüğü yazılmıştır. Bu görüşmeyi izleyen ve adamlarıyla beraber resimleyen bu dergi, aynı zamanda Kara Fatma'nın aşiretinin en büyük Kürt aşiretlerinden biri olduğunu vurgulamış, aynı derginin Constantinople muhabiri, Kara Fatma'nın kocasının Osmanlılarla anlaşmazlığa düşmesi sonucu tutuklandığını, Kara Fatma'nın Kandiya Zindanında olan kocasını kurtarmayı başaran, ender insanlardan biri olduğunu da yazmıştır.

Doksanüç harbi olarak adlandırılan Osmanlı-Rus savaşında Maraşlı Cirit Aşireti lideri olan Kara Fatma, bir Kürt aşireti reisinin kızı, genç yaşlarında etrafındaki kendisi gibi mücadeleci kadınları toplayarak adeta gönüllü bir alay oluşturmuş, onları disiplinli bir ordu gibi sevk ve idare etmesini bilmiştir. 1878 Osmanlı- Rus savaşında Kara Fatma'nın göstermiş olduğu kahramanlıklar efsaneleşerek günümüze kadar gelmiştir.

Kürt literatüründe önemli yeri olan Roja Nu gazetesinin kurucusu, yönetmeni, dilbilimci yazar, Kamuran Ali Bedirhan, Almanya'ya

göç etmek zorunda kaldığı dönemde Alman Herbert Ortel'le beraber kaleme aldığı "Kürdistan Kartalı" adlı çalışmasında; hızlı hızlı burnundan soluyan beyaz atıyla bir gece karanlığında Ruslar tarafından işgal altında bulunan Erzurum sokaklarında görünen Kara Fatma'dan bahsetmekte, onun Kürt kadınları için bir onur abidesi olduğunu vurgulamaktadır. Kamuran Ali Bedirhan, Kara Fatma'nın Erzurum'a geliş sebeplerini sıralarken, ondan övgü ile söz etmektedir. Kitabının son sözünde Kara Fatma için, Türk paşasının Ruslar tarafından işgal edilen Erzurum'dan kaçmasından sonra bir grup atlısıyla Ruslara karşı korkusuzca savaştığını ve Ruslardan Erzurum'u kurtardığını belirtmektedir.

Kara Fatma'yı yazılarında konu alan Avrupalı yazar ve araştırmacılar, Kara Fatma'nın İstanbul'a gelişinde en fazla üzerinde durdukları, ilgilerini çeken Kara Fatma'nın atı, üzerinde bulunan takıları ve giyimi olmuştur. 1881 yılında "Dünyadaki Kadınlar" başlıklı araştırma-inceleme çalışmasında Alman Doğu bilimci Scheiweiger Von Larschenfeld, Kara Fatma'nın İstanbul'a gelişinde bulunduğu atı ile ilgili şunları yazmıştır: "Kara Fatma'nın üzerinde bulunduğu atı, uzun kabarık bir yele

ve kuyruğuyla, kemikli başıyla, ters duran boynuyla Kürt atlarının özelliklerini taşımaktadır."

1854 yılında yayınlanan The Illustrated London News dergisi Kara Fatma'nın kıyafeti hakkında şunları yazmaktadır: Kara Fatma'nın kıyafeti; geniş kollu çok kirli bir palto, beyaz kirli pantolonlar, sarı çizmeler, belinde uzun namlulu tabancalar, elinde ise ucundaki koyu renkli bez parçası ve bir flama havası veren mızraktan oluşmaktaydı. Baş örtüsü; kafasına sarılı ve boynu etrafında dolandırılmış ama yüzü tamamen açıkta bırakan uzun bir tül parçasından ibaretti. Üzerinde herhangi bir takıya rastlanmıyordu."

Bütün bunların dışında Kara Fatma'yı bir Türkmen olarak tanıtmaya çalışan Türk yazar ve şairler de tabii ki olmuştur. Aynur Mısırlıoğlu gibi ırkçı yazarların Kara Fatma'yı Kuva-i Milliye'li Türk kadın kahramanı olarak gösterme çabaları olmuştur. Bu yazılar, gerçeği yansıtmadığı gibi Kara Fatma'nın kimliğini kamufle ve gizleme yönünde bir tavidir. Maddi bir gerçekliği yoktur.

kaynakça: İLHAMİ YAZGAN; batılı gezginlerin seyahatnamelerinde Kürt'ler.

N e d e n D a y a n ı Ő m a ?

Söze kadın kurtuluş hareketinin bir nüvesi sayılabilecek olan, 1932'deki Parisli kadınların "Kadınlara Çağrı" bildirisindeki Şu sözleri ile başlamayı anlamlı bulduk. "**Kaderimiz hiçbir Şeyi istemeyi gerektirmeyecek kadar mutlu bir kader mi?**" Sözü biraz da düşüncelerimizi açıklar nitelikte olacağı için bizler de soruyoruz; "Biz kadınlar, yaşamın her alanında maruz kaldığımız baskı ve ayrımcılığa karşı, mücadeleyi ve beraberinde dayanışma gerektirmeyecek kadar, mutlu bir kaderle mi karşı karŐıyayız"? Bu soruyu, grup, aksiyon ve örgüt fanatizminden çıkılarak cevaplamak gerektiğinde, cevabına büyük bir içtenlikle "hayır" diyoruz. Yaşadığımız ülke coğrafyasının kadını olmak, savaşı tüm yaptırımları ile yaşamayı dayatıyor bizlere. Tüm bu ağır yaptırımları, kadın kimliği ile birlikte omuzlamak, kendisiyle birlikte aŐınma ve

yabancılaŐmaya yol açıyor.

Savaş bölgesi kadın olmak, kendiliğinden kadın kimliği boyutuyla yaŐanılan her türlü ayrımcılığın bir kez daha ikincil duruma düşmesine yol açıyor. Böylesi bir dezavantaja karşı duruş, çokça nitelendirebilecek, uzunca bir soluğu gerektiriyor.

Arjin Kadın grubu olarak; böylesi bir soluğa, bugüne değin içinde yer aldığımız ve oluŐturduđumuz Kürt kadın örgütlenmelerinden edindiğimiz deneyimler ve kazandığımız duyarlılıklarla ulaŐtık. 1990 senesinde Kürt kadınları için yeni bir soluk olan bağımsız Kürt kadın grubu ve sonrasında Ulusal Demokratik Kadın Derneği (UDKD) ile yola devam ettik. YasallaŐma öncesi uzunca emekler ve aktif katılım gösterdiğimiz Kürt kadın vakfı projesi, Kürt kadın örgütlenmesinde deneyimlerimizi aktarabileceğimiz ve bu alanda sağlıklı bir geleneği Kürt kadın hareketine kazandırabileceğimiz

sancılı ve bir o kadar da öğretici bir süreç oldu .

Kürt siyasal arenasında bağımsız Kürt kadın örgütlenmesini benimsetmenin ve kurumsallaştırmanın ne denli zorlu bir süreç gerektirdiğini vakıf projesinde "dışlanarak" bir kez daha gördük ve bilince çıkardık. Kürt kadın sorununda attığımız her adımda biz kadınları zorlayan ve baskı altına alan ayrımcılıklar duvarına çarptık. Bilinçlendik ve bilinçlenmemiz oranında yaşamı dönüştürmeye başladık. Karşımızda en basitinden yaşam hakkımızı gaspeden ırkçı bir sistem var ve sistemin kendisini geliştirip serpilebilmesi için tutunduğu ve beslediği ataerkil değer ve uygulamalar var.

Tüm bu değer ve uygulamaları, bazen dört duvar içinde ev hapisliği olarak, bazen de dayak yediğimizde tersleyememek olarak yaşadık. İşte hayatın her alanındaki bu kuşatılmışlık kendisiyle birlikte bir karşı duruşu, bir başkaldırıcı gerektiriyor. Ve bize göre bu başkaldırının uzun erimli olabilmesi, istenen hedeflere ulaşabilmesinde izlenen yöntemler, esinlenen duyarlılıklar çok önemli. Yani başkaldırı ve

mücadeleyi dayanışma olgusundan hiç kopuk görmedik. Tam tersine, başkaldırıcı biraz da anlamlı kılan dayanışma olgusunun ta kendisidir.

Hele, bir de içinde olduğumuz ezilmişlikler halkasının, biz Kürt kadınları açısından çetin oluşunu dikkate alacak olursak, tabiri caizse "bizi cennete -kendi cennetimize- götüren yol dayanışma, birlik ve mücadele taşlarıyla örüldür"* diyebiliriz.

Neden Jujin?

Çünkü Jujin'in, kadınların uğradığı ayrımcılığa dönük dikenlerini çok sevdik.

Çünkü Jujin'in oluşum sürecinde ve kendi içerisinde yaratılmak istenen erk'e karşı koyma tavrını yakın bulduk.

Çünkü Jujin, Kürt kadın kurtuluş hareketinin yazın dünyasının mevzilerinden biri. Bu mevzi anlamlı duyarlılık ve emekler sonucu yaratıldı. Kürt kadınları olarak her birimizin mutlu olmayan kaderini sarsacak her çabanın anlamı bizler için önemli.

Bu anlamda Kürt kadınları olarak, böylesi bir dayanışmanın gerekliliğini anlatmaktan öte; neden böylesi dayanışmaların yaşanmadığı ve yaşatılmadığı üzerinde düşünmeli.

12 EYLÜL'DE Ço-cuk-lar-dık

"Kenan abi gene geliriz di' mi?" şeklindeki sorunun ardından gelen gülümsemenin hep çok güzel olduğunu düşünmüştü. Büyüyünce evleneceği kişi de Kenan abisi gibi gülmeliydi. Aynı bu soruyu her soruşunda gülümsediği gibi.

Sıcak bir yaz akşamı kapının sesiyle koşmaya başladı. Kardeşinden önce büyük demir kapıya ulaşmalı, abisinin kucağına atlamalıydı. Her seferinde hiç bitmeyeceğini düşündüğü iki uzun koridoru geçti ve O'nu kardeşinden önce karşıladı. Büyük bir sevinçle; "Anne koş. Geldi. Kenan abi geldi" dedi. Kardeşi bir elinden, kendisi bir elinden tutup, O'nu, oturma odasına, neredeyse sürüklercesine götürdü. "Yine gidecek miyiz?" diye sordu. O, annesiyle göz göze geldi. Farkında değilmiş gibi davranarak, annesinin yeşil gözlerini kırpıştırıp, onay vermesini bekledi ve devam etti; "Hadi ama, söz vermiştin. Bir dahaki sefere gideriz demiştin". Bu kısacık, "söz vermiştin" cümlesinin ne kadar önemli ve etkili olduğunu geçiriyordu aklından. Ne diyorlardı büyükler? Çocukların gelişimi için miydi neydi... Devamını getiremiyordu ama biliyordu. İzin almak için anahtar cümle buydu. Bu da işe yaramazsa en büyük silahını, gözyaşlarını kullanacaktı. Bu silahı her kullanımında büyükler çok kızırıyordu ama aklına yapılacak başka bir şey de gelmiyordu. Son çare olarak düşündüğü şeyi yapmasına gerek kalmayacağını düşündü, çünkü bugün kardeşiyle kavga edip, annesini hiç üzmemişti. Bu, annelerinin izin verme konusunda yumuşak davranacağını gösteriyordu. Abilerini daha fazla zor durumda bırakmadan onay şu cümleyle geldi: "Hadi, gelin bakalım üstünüzü değiştireyim". Anneleri böyle zamanlarda civcivler diyordu. Çünkü yemin etrafında dolaşan civciv sürüsü gibiydi ikisi de. "Anne! Babamın aldığı elbiseyi giydir. Hani dönerken eteği yuvarlak olan" dedi. Önemli bir yere gitmeye

hazırlanırken hep bu elbiseyi giymek istiyordu. Dönünce eteği yuvarlak olan. Babasının iş seyahatinden dönerken aldığı elbiseyi. Annesi "Ama o kirli" dedi ama o çoktan giymeye başlamıştı bile.

Kapıdan çıkarlarken, annesinin nasihatlerini duymaz olmuşlardı artık. "Çok geç kalmayın. Abinizin elini bırakmayın".

O uzun yolu adımlarını abilerinin adımlarına uydurma çabalarıyla katettiler. İçeriye kimlikle giriliyordu. İlk gelişlerinde kimliği evde olduğu için giremeyeceğini düşünüp, üzülmişti ama artık biliyordu ve rahattı. **Çocuklardan kimlik istenmiyordu.**

Abilerinin, önce birşeyler içme teklifini reddedip koşmaya başladılar. İkisi de yerini almış bekliyordu. Akşam saatleri olduğu için hiç çocuk yoktu ve herşey onların gelmesini bekliyor gibiydi. **"Hadi, Kenan abi. Daha hızlı. Daha hızlı. Korkma düşmem. Daha hızlı salla Kenan abi"**. Yeni öğrendikleri tüm kelimeler bir bir akıp gidiyordu ağızlarından; "Korkunç güzel Kenan abi. Müthiş güzel. Sinan bak, ben daha uzağa gidiyorum" Gözlerini kapatıyorlardı. Daha önceki seferlerde gözlerini kapatmışlar ve bunun, şallanma işini "korkunç" güzel bir hale getirdiği konusunda karar kılmışlardı. Yeni yeni kelimeler bulmaya çalışıyorlardı. Aralarında sanki kim daha iyi tanımlayacak yarıştı vardı. Arada bir Kenan

abilerine saati sormayı da ihmal etmiyorlardı. Daha ne kadar süreceğini merak ediyorlardı ama daha fazla kalma konusunda diretemeyeceklerini biliyorlardı. Bir daha gelememe korkusu vardı çünkü. "Mızızlık yapmak yok!"tu. Dönüş saati gelmiş çatmıştı. Ağır-aksak adımlarla evin yolunu tuttular. "Kenan abi gene geliriz di'mi?" şeklindeki sorunun ardından gelen gülümsemenin hep çok güzel olduğunu düşünmüştü. Büyüyünce evleneceği kişi de Kenan abisi gibi gülmeliydi. Aynı bu soruyu her soruşunda gülümsediği gibi. Komşu ziyaretlerinde evlilik üzerine yapılan şakalara hep kızardı ama bir yandan da Kenan abisini aklından geçirirdi. Aynı Kenan abisi gibi gülmeli. Onu parka götürmeli. Çok sabırlı olmalı. Çünkü Kenan abisi hiç sıkılmadan saatlerce sallayabilirdi onu. Bu sabırlı olduğu anlamına geliyordu. Herhalde solcular sabırlı insanlardı. Aynı Kenan abisi gibi. O akşam eve döndüklerinde babası televizyon seyrediyordu. Annesi de babasının "birgün gözlerini oyacaksın" şeklindeki takılmasına neden- iğne oyası yapıyordu. Onların gelişi sessizliği bozdu ve koyu bir sohbet başladı. Anlamasa da büyüklerin yaptıkları sohbeti dinlemek çok hoşuna gidiyordu. Kardeşi çoktan televizyonun karşısına geçmişti. Bu iyiydi çünkü bir takım yeni kelimeler öğrenip, daha sonra bunları kardeşine

böbürlenerek anlatabilecekti. Babası, yapılan her sohbet esnasında mutlaka uyarıda bulunurdu: "Sessiz olun pencereden dinleyebilirler". Kimin dinleyeceği üzerine epeyce kafa yormuş, en sonunda çocukları kaçıran o kötü dilencilerin ya da hırsızların dinleyebileceği kararına varmıştı. Pencere kenarında oturuyordu. Böylece "habersiz misafirleri" birgün yakalayabileceğini düşünüyordu. Birden bağırma başladı; "Geldiler. Baba geldiler. Bizi dinliyorlar. Evin penceresindeler baba". Perdeyi çekip, pencereye çıktı. Çok heyecanlanmıştı. Kaçan kişinin peşinden bağırıyordu; "Kaçıyor baba. Kaçıyor". Uzun zaman bu olayın etkisinden kurtulamadı. Evin penceresinde sahiden birileri var mıydı diye. Çünkü o günden sonra bu konu hiç konuşulmamıştı. Yaz bitmişti. Evde grip şeyler dönüyordu. Herkes üzgündü. Babasıyla annesi arasında gizli şeyler konuşulacağı zaman hep Kürtçe kullanılırdı ve o sıralar daha fazla yapıyorlardı bunu. Bir yandan oyun oynuyor bir yandan ne konuştuklarını anlamaya çalışıyordu ama bir türlü anlayamıyordu. Kendileri hakkında konuşulduğu zaman hissedebiliyordu ama bu konuşmalar farklıydı. Artık Kenan abi de gelmiyordu. Kavgayı etmişlerdi, küsmüşler miydi

bilmiyordu ama her, "Kenan abi neden gelmiyor" diye sorduğunda yanıt alamadığını biliyordu. Sonunda kendilerinden bir şeylerin gizlendiğini ve bunu söylemeyeceklerini anlayıp, Kenan abisi hakkında sorular sormaktan vazgeçti.

Bir akşam, kardeşiyle televizyon seyrediyorlardı ve birden duyduğu isimle irkildi. İşte, Kenan abisi hakkında konuşuyorlardı. Televizyonu izliyormuş gibi yapıp, tüm konuşulanları dinledi. Kenan abisinin babası varmış. Adam işçiymiş. Hem de yaşlıymış. Tabutunun kapağını açıp bakmak istemiş ama göstermemişler. Bayılmış. Oğlunu son bir defa görmek babasının hakkıymış ama göstermemişler. Kimse yokmuş, Kenan abisinin cenazesinde. Kimse yüzünü hatırlayamayacak mıymış. Bir tek fotoğrafı bile yokmuş. Herkes korkuyormuş. Elektrik vermişler. Üstüne üstlük askıdan indirdikten sonra su içirmişler. Elektrik verdikten sonra nasıl su içirilirmiş. Kenan abisini elektrik çarpmış. Artık salıncakta sallanamayacakmış. Kimse onu sallayamayacakmış. Sabırla. Kimse onun gibi gülmeyecekmiş artık. Artık seveceği kimse de yokmuş. "Hadi, Kenan abi. Daha hızlı salla. Daha hızlı. Korkma düşmem. Daha hızlı salla Kenan abi. Bir daha gülsene Kenan abi. Hadi gülsene".

KENAN GÜRSEY

1956 yılında Diyarbakır'da doğdu. Bir işçi ailesinin çocuğuydu. İlk, orta, lise öğrenimini Diyarbakır'da yaptı. Sendikalar alanında çalışmalar yürüttü. 1979'da tutuklandı ve bir yıl cezaevinde kaldı. 12 Eylül'den sonra, 1 Aralık 1980'de Mardin'de gözaltına alındı. Gördüğü ağır işkenceler sonucu 3 Aralık 1980'de öldü.

4 Aralık 1980 tarihli Otopsi raporunda şunlar yazılıydı:

"Her iki bacağın dış yüzlerinde dizden kalçaya kadar olan kısımlarında, bacakların dış yüzlerini tamamen kaplamış vaziyette yaygın morartı ve ekimoz, bacakların ön yüzünde diz ve ayak bilekleri arasında keza yaygın morluk ve ekimozla ayrıca sol bacakta dört adet, sağ bacakta diz hizasına rastlayan dış yüzünde göz merceği büyüklüğünde darp izleri ve her ayakta şişlik ve ödem, sağ el avuç içi parmak uçlarında şişlik tarzında ödem, omuzun arka nahiyesinde iki adet yirmi beş kuruş cesametinde ekimoz, sol meme hattı üzerinde on ikinci kosta üzerinde göz

merceği büyüklüğünde ekimoz... Baş açıldığında her iki paryetal kemik arka kısım oksipital kemiğin üst kısmındaki adalelerde hafif ekimoz olduğu... Her iki hemisferi üst arka kısmında meninks altında pıhtı şeklinde 3x4 cm ebatında kan pıhtısı, göğüs açıldığında sternomun orta kısmında adalelerin üzerinde 4x5 cm ebatında ekimoz olduğu. Her iki akciğerin alt lop arka ve alt kısımlarında ekimoz ve buna bağlı ödem görüldüğü, lomber bölge ve bacaklara yapılan derin şoklarla morartıların ekimoz olduğu anlaşılmış..."

Bu rapora rağmen Avni Karabaş, Enver Köse, Ali Demirtaş, Hilmi Özer, Akın Küçük, Cemalettin Erkin ve Kadir Hayta hakkında açılan dava "sanıkların suçu işledikleri konusunda yeterli ve inandırıcı deliller elde edilemediği" gerekçesiyle beraatla sonuçlandı. Askeri Yargıtay beraat kararını onayladı.

*Kenan Gürsey ile ilgili bilgiler, Unutulmasınlar Diye adlı kitaptan alınmıştır.

KÜRT KADIN ÖRGÜTLENMESİNDE

GİZLİ AÇMAZLAR

Birkaç istisna dışında kürt kadın sorunu ve örgütlenme sorunsalına ilginin ve yoğunlaşmanın yolu, birçoğumuzda, biraz da siyasete ve siyasal programlara ilgiden başladı.

İçinde yer aldığımız ve tercih ettiğimiz siyasal programlarla kadınların ve onların kurtuluşunun gerekliliğini öğrendik. Kısaca programlarda öngörülenler çerçevesinde yaklaştık biz, kadınların sorunlarına. Çünkü kadınlar, yani Kürt kadınları, toplumsal muhalefetin kitle tabanıydı. Ve muhalefet oluşturmak için gerekiyorsa onlara da gidilmeliydi. Ve tabii ki herşey, siyasal programların başarısı uğruna idi. Kadın kitlelerine dönük öngörülen programların doğruluğu ve yanlışlığından öte, işin mantığı bunu böyle gerektirdi bir çok kere.

Öyle kadın örgütleyici militanlar yaratıldı ki; kadın kimliğinden sıyrılmış, kadın olmanın bilincinden uzak. Öyle kadın örgütleyici militanlar yaratıldı ki; sınırlandırılmış dünyamızı bu kez de özgürlükler adına, özgürlüklerimizi sınırlandıran kadınlar! Böylesi portreleri her birimiz görmüş, yaşamış ve belki de halen yaşıyoruzdur.

Kürt kadın kurtuluş

mücadelesinde, kadın kimliğinden sıyrılmış ataerkil değerlerle örülü ve ertelemeci yaklaşımın bizzat savunuculuğuna

soyunan bu mantığı, Kürt kadın örgütlenmelerini açmaza sokan temel bir düzey olarak görüyorum.

Kürt siyasal örgütlenmelerinin kürt kadın sorununa dönük dar ve ertelemeci mantığının yol açtığı, bağımsız kürt kadın örgütlenmesi olgusu ne yazık ki, bu siyasal organizasyonlarda olması gereken değişikliği ve yenilenmeyi yaratmadı. Burada asıl etkenin, bağımsız kadın örgütlenmesinin yetersizliğinden çok, bu siyasal organizasyonların kadın sorununa dönük tutuculuğunda ve dar programatik çerçeveli duruşlarında aramak gerekir. Düne kadar bağımsız Kürt kadın örgütlenmelerine kendi ertelemeci mantığıyla yaklaşanlar, bu duruşlarında mevzi koparamadıklarını farketmiş olmalı ki, kendileri dışında kotarılmaya çalışılan ve henüz cenin aşamasındaki oluşum ve çalışmalara bu seferde ideolojik tez ve saptamalarını egemen kılma mücadelesi içinde oldular. Ve yapılanlar ve yaşananlar içinde yer alan siyasal aksiyonların fanatizmi adına kadın örgütlenmesinin ve dayanışmasının dinamitlenmesiydi. Hayat bir şekilde yaşananların ve

yapılanların yanlışlığını ve kofluğunu gün yüzüne çıkarıyor. Kürt kadın sorununun yorumlanması ve programlanışının demokratiğini ölçüsü sayıldığı günümüzde, bahsettiğim bu siyasal organizasyonlar açısından trajikomik manzaralar yaşanmasına yol açtı doğrusu.

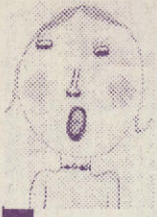
"Kürt kadın feminizmi mi? Onu da biz yaparız" edasında, artık bağımsız Kürt kadın örgütlenmelerine methiyeler diziliyor. Kadınların, özgürlükleri için tercih ettiği bağımsız kadın örgütlenmelerine vurulan darbeler, atılan fiskeler çoktan unutulmuşu benziyor. Bu yolda çekilen sancılar, verilen emekler yok sayılarak Amerika'nın keşfine yeniden çıkılıyor. Artık parti program ve tüzüklerinde kadın komiteleri oluşturuluyor, yapılanların her ne kadar ismi kadın çalışması ise de, yukarılardan emirler verilerek kadın çalışmalarına müdahale edilip, kadın vakıfçıları ele geçiriliyor ve kadın sorunu "ayın dosyası" olabilecek kadar yayın organlarında arzı endam ediyor; Bu abartılı ve içi boş methiyelerin samimiyetsizliğini, düne kadar methiye yerine yergilerin, tercih edildiğine ilişkin namusluca cevap verilmeyişinde görüyorum. Ortak ilkeler çerçevesinde yürütülebilecek olan kadın çalışmalarına dayattıkları ideolojik tezlerinin hala değişmemesinde görüyorum. Kadın çalışmasına kendi mantıklarıyla, moda bir akım, ilgi toplayan, popüleriteci bir tarzla yaklaştıklarını hissediyorum. Kadın çalışması adına sergiledikleri hırçın, kaprisli

ve kadınlara dönük düşmanca davranışlarını görüyorum. Siyasal mücadeleler tarihinde kara bir leke olan tasfiyecilik olgusunun kadın versiyonlarının arzı endam edişlerini görüyorum. Kuşkusuz tüm bu yapılanların dışında değişim ve dönüşüm amaçlı her girişimin, her yönelimin kadın hareketi tarafından dikkate alınacağı ve değer göreceği bilinmelidir. Fakat bizlerin, bunu mantığında ve samimiyet içerisinde olmasını istememizin, tüm yaşananlar göz önünde bulundurulduğunda isteğimizin pek lüks olmadığını düşünüyorum.

Kürt kadın sorununu, hassas ve turnusol işlevi gören niteliği hesap edilerek, yalnız vitrini kurtarmak adına sürdürülen bu çabaları, Kürt siyasal örgütlenmeleri adına bir talihsizlik olarak nitelendiriyorum. Savaş ülkesi kadın gerçekliğinin, zindana çevirdiği hayatımızı, dönüştürme adına, verdiğimiz mücadelede bizim adımıza ve bizlere rağmen çizilen bu "kaderi" red ediyoruz ve mücadele verdiklerimizin saflarına kattığımız bu mantığı, örgütlenmelerimizin önünde çok temel bir açmaz olarak görüyorum. Kürt kadın sorunu, edebiyatına sığınarak parsa kapmanın kürt kadın örgütlenmelerine hiç bir şey kazandırmadığı ortadadır.

Kürt kadınlarının siyasal kamufajlı köleliğine dönük bu çıkarmalara prim vermeyeceği bilinerek hareket edilmesi, misyonu üstlenilen değerlere yakışan doğru bir düzey olacaktır diye düşünüyorum.

ÖLÜM ve GÖZYAŞI

Perşembe delilerinden Cumartesi Analarına uzanan acılar bitmelidir artık...

Ben doğduğum günkü kadarım
Sense bir ölüm sonrası güzelliğine
Basamaktan geçeceğiz yeniden
Yeniden yeniden yeniden
Daha öfkeli
Yenikken bıraktığımız ayak izlerine

EDİP CANSEVER

Ölüm ve gözyaşı verdi anasına. Yağmurlu, rüzgarlı günlerde sokaktan geçen yabancılar kara güller sundu. Üniformalılar yüzünden ezilmiş ve korkulu rüyalar gören gençliğini adadı betonun ve soğuşun kuşattığı yurt binalarına. Asktan korunmaya çalışan insanların gece yarılarında ekipler halinde, kan-ter içinde tüneller kazdıklarını görüp çığlık çığlığa uzaklaştı onlardan. İnatla kazılmış tünelleri üç-beş dostuyla yıkmaya, parçalama planları yaptı. Ondand hayati ve hayatın renkli göz bebeklerini isteyen erkekleri anılarına yerleştiremedi. Herşeyin uzağında şimdi. Örgütlü katillerin hızla çoğalıp kahramanlaştığı, sanatçıların sıkıyönetim yılları sonrası tedavi için yurtdışına çıkamayıp sessizce acı içinde öldüğü bu başı bozuk ülkede, yaşamın intikamcılar/ihtilalciler tarafından istila edildiklerini gördü. İnsanların azınlık, cins gibi tutarsız ayırıştırma ile hırpaladığını, birlikliklerini geçirdikleri evleri işkence merkezine çevirdiklerine şahit oldu.

Sokaklarda "hepiniz gizli katilsiniz, hepiniz ruhsuzsunuz" diye bağırmanın düşünüp, solgun benizli tutsakların dostlarını görmeye götürdüğü günlerde hayatı sorgulamaya, sonluğu bulmaya başladı. Lambalarının güçsüz ışıklarında yalnızlığa ağıt yakanları ve önemsenmedikleri için tutunamayanları hiçkara hiçkara ağlarken ziyaret etti. Hep bir yerlerde

rüzgar çanlarının sesi hiç dinmedi.

Gece kaskatı sessizliğine bürünüp, yağmur kuşları hırpaladı. Belki hüznün kolonilerinde kaybolan bir keşişti. Toplumsal mabelerin sönmeyen tütsülerine bakmadı. Hep gizli geçitler aradı insanın yüreğine açılan.

Elleri nasırlanan ve "bugün gelen çok gençti" diyen mezar kazıcılarıyla konuştu. Bir kez olsun yüzünü görmediği insanların tabutlarına dokundu. Şarapeverinde, köy kafelerinde, bohem barlarda onlara yakılan ağıtları alkışlarla dinleyenleri günahkar ve soysuzsunuz deyip, alkollü masalarında derin uykularına bıraktı.

Günün birinde coşkuyla toparlanmış insanlara selendi:

-Ey güzel insanlar, yollarımızın keşiştiğini ve size daima doyumsuzluklarla şekillenen kritikler yaptığımı bilin. Ne yazık, ne yazık ölüm ve gözyaşı verdim anama. Ensesi kalın kasaba politikalarını, namus cellatlarını, umut tacirlerini, gelenekçi aileleri, vatani askere-kızları delikanlılara emanet edenleri, gece yarılarda birilerini öldürme planları yapıp uluyan ve üreyen köpekleri, tül perdeleri ve danteller arasında yaşamayı erdem bilerek yetiştirilen yeni yetme kızları, bulduğum bu talihsizlikler ülkesinde elimde kalanlara, beynimde varolanlara hiç yaftasını yapıştıranlara aldırmdan insanlarıma ulaşmak için geçitler arıyorum. Size çıkan yolları izleğim yapıyorum. Ölüm ve gözyaşı verdim anama, analarımıza. Herkesin sabahlarından geçen umuda vurulup, analara yaşam ve gülümseme vermeyi düşünüyorum artık.

Ey güzel insanlar yeryüzü cennetlerini birlikte kuralım. Yaşamak soytarısız ve düzenbassız olsun. Gelin "kentlerin yerinden oynayacağı günlere" birlikte gidelim!..

BEYLER ARTIK DÖVEMEYECEKSİNİZ!

KARISINI DÖVEN ERKEKLER,
ARTIK CEZAEVİNDESİNİZ!

KADINLAR BUNLARI BİLMELİSİNİZ!

- ✓ Aile içinde eş veya çocuklar şiddete maruz kaldıklarında kendilerinin yada Cumhuriyet Bassavcılığı'nın bildirimini durumunda sulh mahkemesi koruyucu önlemlere hükmedebilecek. Örneğin, koca alkollü veya uyuşturucu almış durumda eve gelemeyecek.
- ✓ Kadının eşyalarına zarar veremeyecek.
- ✓ Eve gelmesi yasaklanabilecek.
- ✓ İletişim araçlarıyla rahatsız edemeyecek.
- ✓ Silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim edecek.
- ✓ Bu hükümlerin uygulanması amacıyla öngörülen süre 6 ayı geçemeyecek.
- ✓ Bu önlemlere aykırı davranılması durumunda cezaya çarptırılacak, şiddet uygulayana ihtar edilecek.
- ✓ Hakim, mağdurların yoksulluğa düşmelerini önlemek amacıyla nafakaya hükmedebilecek.
- ✓ Kararın uygulanması zabıta marifetiyle izlenecek.
- ✓ Koruma kararlarına uymayan eş hakkında sulh ceza mahkemesinde kamu davası açılacak ve yargılama süratle sonuçlandırılacak.
- ✓ Dava sonunda fiil başka bir suç oluştursa bile koruma kararına aykırı davranan eş ayrıca 3 aydan 6 aya kadar hapis cezasına mahkum edilecek.

Kürdistan Yurtseverler Birliği kontrolünde bulunan Süleymaniye iline bağlı Rania ilçesinde 1997 Nisan ayı ortalarında, tanınmış bazı caniler namus koruma gerekçesiyle (Kejal Hıdır Hüseyin'e) saldırdılar, vahşice işkence yaptılar ve burnunu keserek öldürülmesine karar verdiler. Ancak, bu vahşi ölüm kararını infaz için (bölgedeki bir mollanın fetvasına göre) karnında taşıdığı bebeğin doğumunu bekliyorlar.

Kejal Hüseyin'in savunulması için Irak İşçi Partisi ve bu konuyla ilgili olarak kurulan komite, girişimlerde bulunmaktadır. Kejal Hüseyin'i yurt dışına çıkarmak için Iraklı Kadının Haklarını Savunma Komitesi, Irak İşçi Komünist Partisi Komitesi, Irak Mülteciler Meclisi; "Kadının öldürülmesine karşı çıkalım!" adlı bir imza kampanyası başlatmış tır. Bu komite, Kejal Hıdır Hüseyin'in yurt dışına çıkarılmamasından Ulusal Parti Yöneticilerini, Birleşmiş Milletleri (U.N) ve Uluslararası Af Örgütü'nü (Amnesty International) sorumlu tutmaktadır.

Kejal Hüseyin'e karşı yapılan bu canice saldırı ve olası katli şiddetle protesto ediyoruz ve Kejal'ın katledilmesine seyirci kalmak istemeyen tüm kürt kadınlarının, kadın hakları savunucularının bu çağrıya destek vermelerini talep ediyoruz.

Her kürt kadını, Süleymaniye hükümetinden ve yerel sorumlulardan hesap sorma hakkına sahiptir.

Kejal'ın burnunu kesenler bağımsız yargı organlarında yargılanmalıdır!

KEJAL'A SAHİP ÇIKALIM!